

Anlatı

**Çukurova Üniversitesi İletişim
Fakültesi Dekanlığı Adına Sahibi**
Prof. Dr. Hatice ÇUBUKÇU

**Genel Yayın Yönetmeni ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Yasemin ÜNLÜ

Görsel Yayın Yönetmeni
Doç. Dr. Onur DURSUN

Sayı Editörü
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Yasemin ÜNLÜ

Sayı Editör Yardımcıları
Melda TAŞ
Sudet KARAGÖZ
Şamil İlker ŞİRAHANE

Tasarım Ekibi
Muhammed Ekrem YILMAZ
Ömer CÖDDÜ
Şamil İlker ŞİRAHANE

Haber Ekibi
Asım ÇETİN
Çağdaş AK
Emine KAPLAN
Hediye POLATTAÇ
Mehmet ŞAHUTOĞLU
Melda TAŞ
Sudet KARAGÖZ

Anlatı, Çukurova Üniversitesi İletişim
Fakültesi tarafından yayınlanan
eğitim uygulama dergisidir. Dergi
haber uygulamaları yapılan dersler
kapsamında hazırlanmaktadır.

Bu sayı İLT 417 Atölye Çalışmaları
dersi kapsamında hazırlanmıştır.

İletişim Bilgileri
Çukurova Üniversitesi
İletişim Fakültesi
01330 Balcalı, Sarıçam/ADANA
Tel: (0322) 338 67 77
Faks: (0322) 338 67 78
www.iletisim.cu.edu.tr
iletisim@cu.edu.tr

Matbaa:
Çukurova Üniversitesi Matbaası
Çukurova Üniversitesi Rektörlüğü,
Balcalı Mh. 01330 Sarıçam/Adana
Telefon: +90 322 338 60 84
Fax: +90 322 338 69 45

Hoşçakal ÇÜİLEF

Bu yıl 2019 mezunlarımızı geleceğe doğru uğurlarken, ben de fakültemdeki çalışma süremi tamamlıyor olacağım. Kısa bir süre önce ilk sayısına merhaba notu yazdığım ve aynı dinamizmle ikinci sayısı yayımlanmak üzere olan Dergimize bu kez de 'veda' notu yazıyorum. Belki biraz duygu yüklü ama gene hoşnutlukla, bu ailenin bir parçası olmaktan duyduğum gururla, yaşadığımız dostluklarla, fakültemin çok daha ilerilere gideceğine olan inancım ve her zaman iyi nedenlerle karşılaşacağımız umuduyla... Hoşçakalın...

Prof. Dr. Hatice Çubukçu
İletişim Fakültesi Dekanı

İkinci sayı heyecanı...

İlk sayımızla ilgili farklı iletişim fakültelerindeki hocalarımızdan çok güzel geri dönüşler aldık. Sarf ettiğimiz emeğin böyle bir karşılık görmesi bizi hem gururlandırdı hem de daha çok motive etti. Bu motivasyonla ikinci sayımızdan itibaren bas-kı maliyetlerini düşürerek siyah-beyaz devam ediyoruz. İkinci sayıda dört ayrı dosya ile karşınızdayız.

Bizden Anlatılar dosyasında aramızda oldukları için gurur duyduğumuz üç öğrencimizin hikâyesini paylaşıyoruz. Yüksek lisans öğrencimiz Nuri Cihan Özdoğan, senaristliğini ve yönetmenliğini yaptığı Sirayet filmiyle ulusal ve uluslararası festivallerde pek çok ödüle layık görüldü. Mehmet'in onunla yaptığı harika bir söyleşi var. İki ayrı kitabı yayınlanan ikinci sınıf öğrencimiz Cansu Ceyhan'la Sudet'in yaptığı yine çok güzel bir söyleşi daha var. Çağdaş da bir diğer yüksek lisans öğrencimiz Damla Akın'ın hayata tutunmasının hikâyesini aktardı. Bu dosyadaki "İletişimci olmak" başlıklı haber ise İletişim Bilimleri bölümünden mezun olacak bir öğrencinin içini döktüğü bir içeriğe sahip. Emine'nin bu haberde paylaştığı deneyimler iletişim fakültelerinde okuyan öğrencilere olan bakış açısı ve öğrencilerin gelecek kaygısı hakkında önemli ipuçları veriyor. İlk sayımızda Hediye'nin yaptığı otizm haberinden sonra bu konuda bir şeyler yapmak istemesi üzerine, ekip olarak otizmle ilgili farkındalık kazandırmayı amaçlayan bir panel düzenledik. Yaptığımız bir haberin öğrencilerimizde böyle bir bilinç yaratması çok mutluluk verici. Onun haberini de yine bu dosyanın içinde bulabilirsiniz. Adana'nın farklı hallerini irdelediğimiz bir Adana Dosyası, Melda ve Emine'nin söyleşi yaptığı engelli ayakkabıları ustası İzzet Ustadan Asım'ın fotoğrafladığı Karaisali tarım işçilerinin hikâyelerine kadar farklı emekçilerin anlatılarının bulunduğu Emek Dosyası ve Erasmus deneyimleri, Diyarbakır surları ve Kapadokya üzerine yazılmış gezi yazılarının bulunduğu bir Gezi Dosyası da bu sayının içinde.

Bu dosyaları hazırlayan yazma ekibindeki tüm öğrencilerim büyük bir titizlikle çalıştılar. Tasarım ekibinde de Şamil, Ömer ve Ekrem renkli başladıkları tasarımlarını siyah-beyaza dönüştürerek devam ettiler. Tasarımın toparlanmasında özellikle Şamil yoğun bir emek harcadı. Öğrencilerle birlikte yayın çıkarmak keyifli olduğu kadar meşakkatli ve yorucu bir iştir. Bu sayımızı hazırlarken de zorlu ama eğlenceli bir süreci daha geride bıraktık. İkinci sayıyı baskıya yetiştirmeye çalıştığımız bu günlerde Anlatı emekçileri de mezuniyete hazırlanıyorlar. Umarım bu süreçteki azim ve heyecanlarını yaptıkları başka işlerde de gösterirler. Anlatı ekibiyle birlikte mezun olan tüm öğrencilerime bol şans diliyorum.

Samimiyetinizi ve dürüstlüğünüzü kaybetmediğiniz bir yaşam dileğiyle,

İyi okumalar...

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Yasemin ÜNLÜ

Çağrıbey ÇAKIR

“YETERİNCE İSTİYORSANIZ o filmi yapmanın bir yolunu bulursunuz”

Ulusal ve uluslararası çok sayıda ödüle layık görülen Sirayet filminin senaryo yazarı ve yönetmeni İletişim Çalışmaları yüksek lisans öğrencisi Nuri Cihan Özdoğan ile keyifli bir söyleşi gerçekleştirdik. Nuri Cihan, Sirayet filminin hikayesinin nasıl ortaya çıktığından sinemaya bakış açısına kadar sorduğum sorulara samimiyet ile cevap verdi.

Söyleşi ■ Mehmet ŞAHUTOĞLU

Sirayet filmiyle ulusal ve uluslararası festivallerde aldığı ödüllerle adını duyduğumuz ve kuvvetle muhtemel ileride çok daha başarılı işlere imza atarak adını duyuracağını düşündüğüm Nuri Cihan Özdoğan ile Sirayet filminden film üretirken yaşadığı süreç, sinemaya olan ilgisinin nasıl başladığından sinemanın onun için ne anlam ifade ettiğine kadar birçok konuya değindiği keyifli ve bir o kadar zihin açıcı bir söyleşi gerçekleştirdim. Söyleşiyi okuyan herkesin farklı bir yorumu olacaktır. Ama benim bu söyleşi sonunda kendime çıkardığım en önemli ders Hayatta bahanelere yer olmadığı, bir şeyi yapmayı çok istediğinizde

yapmamak için hiçbir neden olmadığıdır. Nuri Cihan sorduğum bir soruya verdiği cevapta bunu çok açık bir şekilde ifade ediyor. Bu noktanın çok kıymeti olduğunu düşündüğüm için özellikle vurguluma ihtiyacı hissettiğimi belirtmeliyim. Bir diğer önemli nokta ise samimi, alçak gönüllü ve pozitif yaklaşımıydı. Sorularıma verdiği cevaplardan bu samimiyeti, pozitif yaklaşımını sizlerin de hissedeceğinize inanıyorum. Söz Nuri Cihan Özdoğan'ın...

Bizlere kendinden bahsedebilir misin?

Kadirli'de doğdum, Adana'da yaşıyorum. Makine Mühendisi olarak Çukurova Teknokent'te devam eden çalışma hayatımın yanı sıra

Çukurova Üniversitesi İletişim Çalışmaları Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimim devam ediyor. Sinema üzerine akademik ve teorik çalışmalarım aslında daha iyi filmler üretme arzumdan kaynaklanıyor. Çünkü sinema üzerine hiçbir eğitim almadan kısa filmler üretmeye başlamıştım ve kendimi bildim bileli sinema sanatı aracılığı ile iyi bir hikâye anlatıcısı olabilmek kişisel olarak en büyük hedefim.

“Çözüm odaklı düşünmeye ihtiyacımız var”

Sinemaya ilgin ne zaman başladı? Bunu şundan soruyorum; makine mühendisliği okumuşsun,

**sinema ve mühendislik
bambaşka iki alan. Bu anlamda
sinema veya kısa film senin için
ne anlam ifade ediyor?**

Bence her işin bir mühendislik yanı var çünkü yaptığımız her işte çözüm odaklı düşünmeye ihtiyacımız var. Mühendislik eğitimi özünde size çözüm odaklı düşünme yetisi kazandırıyor. Sinemanın her aşamasında çözüm odaklı düşünme yetisine öyle çok ihtiyaç duyuyorsunuz ki... Sinemaya ilgim aslında mühendislik okumaya karar vermeden çok önce başlamıştı. İlkokuldayken beyaz perdeye düşen ve bize hikâye anlatan imgelerin büyümesine kapıldığımı hatırlıyorum. Ortaokulda Mario Puzo'nun romanlarını okuduktan sonra ailemin hikâyelerini anlatmaya karar verdim ve yazmaya başladım. Lisans mezuniyetimden sonra kısa filmler üretene kadar bir şeyler anlatma içgüdüsü ile film üretmek isterken sinemanın ne olduğunu daha iyi anlamaya başladım. Daha sonra bir şeyler anlatabilmek için öncelikle hayatı detaylarıyla anlayabilmek ve anlamlandırabilmek gerektiğini keşfettim. Sinemanın güzel yanlarından biri de bu anlama ve öğrenme çabasının herhangi bir sınırının olmaması. Bir sonraki filminizin ne hakkında olacağını bilemezsiniz. Yani şu an üzerine çalıştığınız filminiz için Foucault okurken bir sonraki filminiz için Kuantum Fiziği okuyor olabilirsiniz.

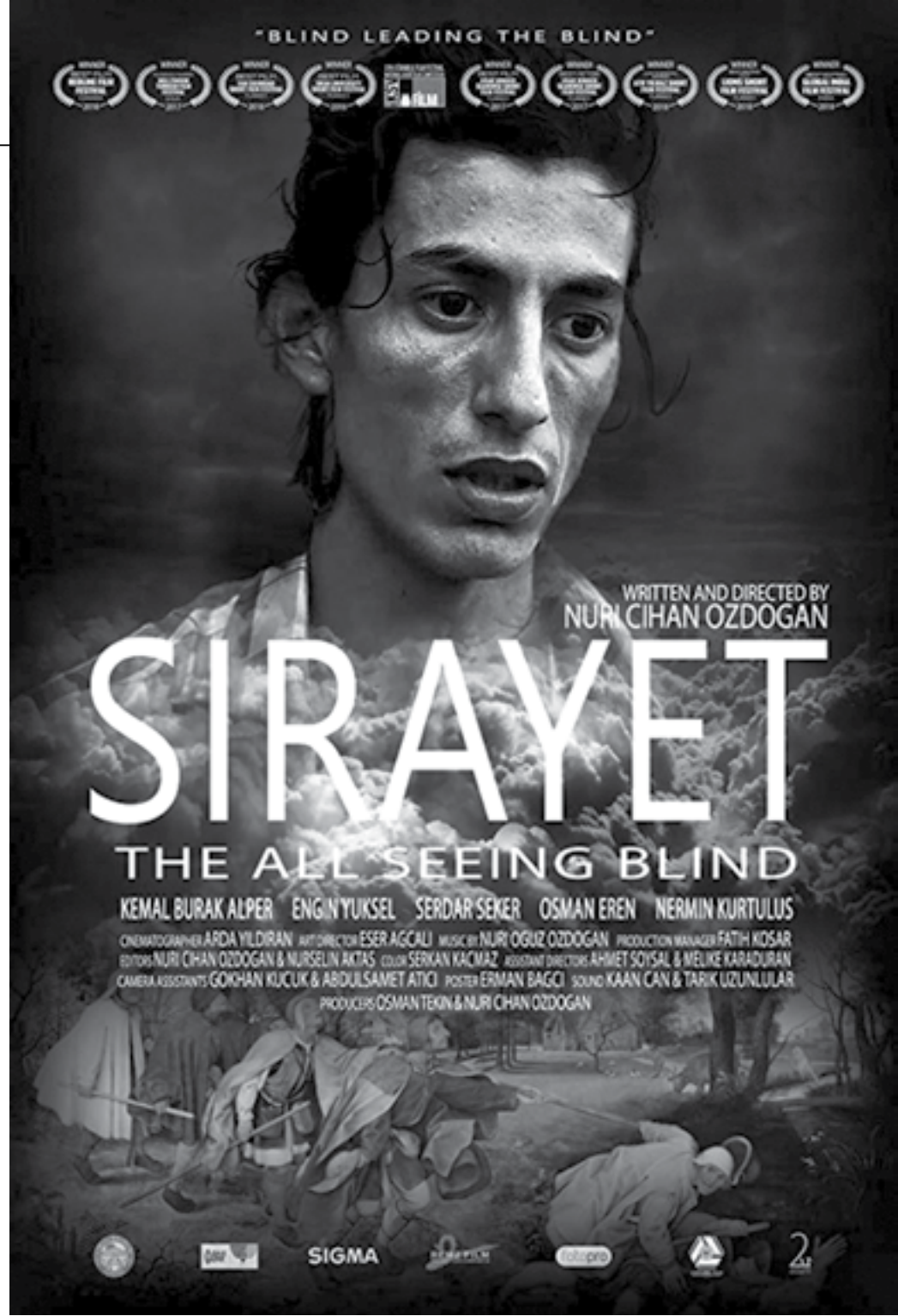
**Sirayet filminde ne anlatmak
istedin? Klişe bir ifade olacak
belki biraz ama derdin neydi?
Bu hikâye nereden çıktı?**

Kişiliğimi inşa ettiğim doğruları, para ve güç odaklı çalışma hayatına geçtikten sonra sorgulama gereği hissettiğim bir anda kendime sorduğum bir soruyu Sirayet filmi aracılığıyla izleyici ile paylaşmak istedim. "Gerçek kör kim? Kendisi-

ne söylenenlere masumca inanan insanlar mı gerçekten kör, yoksa çıkarları için kör taklidi yapanlar mı?" Ve bu körlüğün bulaşıcı etkisine değinmek için filmin adının "Sirayet" olmasına karar verdim.

Film üretirken öncelikle duygulardan beslenmeliyiz, kendi duygularımızdan. Aksi takdirde sinemanın büyümlü iksiri olan samimiyeti nasıl yakalayabiliriz? Kişisel meselelerimizden yola çıkarak dünyanın herhangi

bir yerinde benim duygularımı paylaşacak birileri için yapıyorum belki de filmlerimi. Hangi duygulardan daha çok beslendiğimi sorarsanız sanırım var olabilme kaygısı ve suçluluk duygusu diyebilirim. Size soracak olsam inanıyorum ki var olabilme kaygısı yaşadığınız ya da suçluluk hissettiğiniz anılar hayatınızdaki en unutulmaz anılarınızdır. Sevdığınız kadın ya da adam karşısında var olabilme çabanızı hatırla-

layın. Hayatın acımasız karmaşası içerisinde var olabilmek çabanızı, annenizin babanızın varlığında ya da yokluğunda var olabilmek çabanızı... Bu duyguların ne kadar güçlü olduklarını anımsayın. Bir yanınız var olmak için mücadele edecek, diğer yanınız var olmaya isyan edecek. Bir yanınız kendini haklı çıkarmaya çalışacak, bir yanınız sonsuza kadar sizi suçlayacak. Peki, bu duygularla yüzleşmeye cesaretimiz var mı? Sanat, insanoğlunu daha iyiye ulaştırmak için kendisiyle yüzleştirmeye yaramayacaksa neden var? İnsan olarak var olabilmek için kendimizi suçlu hissetmeye ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Dünyanın herhangi bir yerinde yapılan bir zulüm için hissedeceğimiz suçluluktan bahsediyorum, bizden çok uzaklarda yapılan bir haksızlık için hissedeceğimiz suçluluktan... Yönetmen olarak filmlerimle insanları var olabilmek konusunda cesaretlendirerek suçluluk duygusunu anımsatabilirim sanırım amacıma ulaşmış olacağım.

Anlatmak istediğinin veya vermek istediğin mesajın

demek daha doğru olacaktır izleyici tarafından anlaşıldığını düşünüyor musun? Bu anlamda izlenimlerin neler? Anlaşılamama kaygın var mı?

Film, ulusal ve uluslararası birçok film festivalinde seyirci ile buluştu. Tabii film yapmanın en heyecan verici kısmı salonda seyirci ile birlikte filmi izlemek, reaksiyonlarını hissetmek... Katıldığım gösterimlerde çok farklı yorumlar, çok farklı sorularla karşılaştım ve bu beni çok mutlu etti. Sinema, izleyicisi açısından da öznel bir deneyime dönüşür ve filmi izleyiciye sunduğunuz andan itibaren artık belirleyici olan izleyici olur, onun dünyası onun algısı filmi yeniden biçimlendirir. Bu nedenle anlaşılamama kaygım yok çünkü herkes filmi anlamak istediğini anlayacaktır. Ben Sirayet'i izleyen herkesten alt metinde anlatmak istediğimi anlamış olmasını beklemiyordum. Kimi seyirci anlatılan kaçakçılık olayını izlerken keyif alsın ve film onun için sadece bir suç filmi olsun, kimi seyirci görme engelli işçiler için tedirgin olsun, gerilsin. Kimi seyirci de film bittik-

ten sonra kendisiyle dürüst bir şekilde yüzleşecek bilince ulaşabilsin. Böylece sinema tüketilmeyen, defalarca üretilen bir sanat olmuyor mu?

"Hayatım boyunca kısa filmler üretmeye devam edeceğim"

Bu da çok klişe bir soru olacak. Neden kısa film?

Söylediğim gibi sinema üzerine herhangi bir eğitim almadım ve kendi setimin dışında herhangi bir sette de bulunmadım. Bu nedenle öğrenmek için film üretmeye ihtiyacım vardı. Uzun metrajlı bir film üretmek hem daha pahalı hem de daha gelişmiş teknik ekipmana ihtiyaç duyacağından kısa hikâyeler yazarak kısa filmler üretmeye başladım. İlk filmlerimi üretirken filmin tüm süreçleri ile kendim ilgilenmek zorundaydım; senaryo ve yönetmenliğin yanı sıra görüntü yönetmenliği, kurgu, yapımcılık, festival takibi vs... Çevremde bu konularda bana yardımcı olabilecek kimseyi bulamadığım için hepsini öğrenmek oldukça zorlu ve yorucu bir

süreçti; fakat şu an bunun bir avantaj olduğunu hissediyorum. Hepsi- ni öğrenmek için çabalamış olmam filmin tüm aşamaları için bana bilgi birikimi sağladı. Kısa filmi kesinlikle uzun metrajı giden bir adım olarak görmüyorum. Evet, uzun metraj bir sinema filmi üzerine çalışıyorum fakat beni heyecanlandıran kısa film hikâyeleri yazdıkça hayatım boyunca kısa filmler üretmeye devam edeceğim.

İnternette araştırdığım kadarıyla Sirayet çok ilgi çekmiş ve birçok ödüle de layık görülmüş. Yaptığın işin ödüllerle bedellenmesi üreten biri olarak seni mutlu ediyordur kuşkusuz. Bu anlamda ödül almak seni olumlu veya olumsuz etkiliyor mu? Bununla ilgili neler söylemek istersin?

Sirayet filmimizin festival yolculuğu oldukça başarılı geçti. Ulusal ve uluslararası yüze yakın festival ve gösterim şansı buldu. İlk ödülümüze Hollywood Paramount Pictures Stüdyoları'nda seyircinin oylamasıyla en yüksek oyu alarak layık görülmüştük. Devamında yurt içinde ve yurt dışında birçok ödül kazandık. Uluslararası düzeyde Amerika, Kanada, Hindistan'da kazandığımız ödüllerin yanı sıra İngiltere'de Cambridge Watersprite Film Festivali En İyi Kurmaca Film ve Yılın Filmi ödüllerine layık görülmek oldukça onur vericiydi. Geçtiğimiz günlerde ise Academy Akredite bir festival olan Beirut Film Festivali'nde İkincilik Ödülü aldığımız haberi geldi, birinci olsaydık Live Actions Short kategorisinde filmimiz Oscar adaylığı için değerlendirmeye alınacaktı. Kazandığınız ödüller tanınmanızı ve sonraki projenizde daha kolay bir şekilde size inanan bir ekip kurabilmenizi sağlıyor. Diğer bir yandan sinemaya dair eğitim almamış biri olarak üretmiş olduğunuz filmin, festivallerde sinema profesyonellerince değerlendirilip ödüle layık görülmesi ayrıca motive

edici. Ancak içtenlikle söylüyorum; filminizi izleyen bir seyircinin gösterim sonrası yanınıza gelerek "Sanırım o aynada kendimi gördüm, teşekkür ederim." demesi paha biçilemez bir duygu. İşte o zaman bir sonraki filminizi üretecek heyecanı ve gücü buluyorsunuz.

"Film üretebilmek için mühendislik yapıyorum"

Film çekmek bildiğim kadarıyla maddi olarak ciddi bütçe gerektiren bir iş. Maddi anlamda kaynak yaratmada zorluk çekiyor musun?

Film üretmek çok aşamalı bir süreç ve filme maddi kaynak bulmak da bu süreçlerden biri. Başarılı bir film üreticisi olmak için nasıl iyi bir senaryo yazmakla, iyi bir ekip kurmakla ve hikâyenizi iyi anlatmakla mükellefseniz filminizi gerçekleştirmek için kaynak bulmakla da mükellefsiniz! "Bana destek veren olmadı, benim imkânım yoktu film çekemedim." cümleleri sadece bahane cümleleridir. Yeterince istiyorsanız ve gerçekten iyi bir fikriniz varsa mutlaka o filmi yapmanın bir yolunu bulursunuz. Ayrıca bu tutkunuzu ekibinize katacağınız insanlara da bulaştırmanız gerekir ve insanları ikna etmenin en güzel yolu başarmaktır. Ben bu konuda Adana'da film çekiyor olmanın avantajını yaşıyorum. Bildiğim topraklarda film çekmek masraflarımı azaltıyor. Şu ana kadar tüm kısa filimlerimin yapımcılığını kendim yaptım. Sirayet filmini daha önceki filmlerime göre daha profesyonel bir set ortamına sahipti, bunu sağlamak için ise sponsorlar buldum. Nakit finansman kaynağını ise mühendis olarak çalışma hayatım devam ettiği için kendi birikimlerimden sağlayabildim. Film üretebilmek için mühendislik yapıyorum desem sanırım yanlış olmaz. Aslında senaryo yazım aşamasında elinizdeki imkânları göz önünde bulundurarak hikâye-

nizi inşa etmeniz en doğru yöntem.

Yarattığın karaktere uygun oyuncu seçerken zorlandın mı? Oyuncu seçimlerinde kıstasların neler?

Şu ana kadar zorlanmadım çünkü ilk filimlerimde pek fazla seçeneğim yoktu, yakın arkadaşlarım kamera önünde rol aldılar. Sükut filminde Ahmet Soysal, Sırat filminde Tunahan Kurt gayet iyi performanslar sergilediler. Hatta Çin'de düzenlenen bir festivalde Sırat filmimiz En İyi Film Ödülünü alırken; Tunahan Kurt En İyi Oyuncu Ödülüne aday gösterilmişti. İlk kez Sirayet filminde profesyonel oyuncularla çalıştım. Senaryoyu yazarken karakterleri gözümün önünde canlandırabilmek için kafamda oyuncular belirlemiştim. Filmde de tam olarak düşündüğüm oyuncularla çalışma şansı elde ettim. Bu nedenle sete girdiğimde sanki birkaç yıldır kafamın içinde birlikte vakit geçirdiğim karakterlerle muhatap oluyor gibiydim. Karakterlerimin fiziksel özellikleri, giyimleri kuşamları, tavırları büyük oranda tasarladığım gibiydi. Kemal Burak Alper ve Engin Yüksel'in muhteşem uyumu ve üst düzey performansları Kemal'i ulusal ve uluslararası birçok festivalde ödüle aday gösterdi, ödül kazandı. Bence kamera önü performansı özellikle kısa filmde, filmin amatör ya da profesyonel olarak algılanmasında önemli belirleyici faktörlerden biri.

Kendine idol aldığın bir yönetmen veya senaryo yazarı var mı?

İdol olarak değil ama filmlerini seyrederken keyif aldığım yönetmenler var tabii. Alejandro Inarritu, Martin Scorsese, Jacques Audiard bunlardan başlıcaları. Türkiye'de Yavuz Turgul'un olağanüstü hikâye anlatıcılığına hayranım. Asghar Farhadi filmlerinin bize armağan ettiği soru işaretleri ise film üretme çabası içerisinde olan biri olarak be-

nim için her zaman ilham kaynağı olmuştur.

"Öğrenmenin peşinde olacağım"

Gelecekte kendini nerede görüyorsun? Gelecek planlarından biraz bahsetmek ister misin? Son olarak eklemek istediğin var mı?

Sanırım bundan on yıl sonra da otuz yıl sonra da (yaşıyor olursam) iyi filmler üretebilmek için bir şeyler öğrenmenin peşinde olacağım. İyi filmler üretebilecek miyim bilmiyorum, filmlerim izlenecek mi, karşılık bulacak mı hiç bilmiyorum.

Belki platonik bir sevgi gibi hiçbir karşılık bulmadan sinemayı sevmeye devam edeceğim. Ama filmlerimin dünyanın dört bir yanında izlenmesini, benim üzerine düşündüğüm olguların filmlerim aracılığı ile konuşulmasını, tartışılmasını istediğimi biliyorum. Açık oturumlarda tartışmalardan bahsetmiyorum, bir izleyicinin kendi içindeki muhakemeden bahsediyorum. Sonuçta film üretiyoruz, dünyayı değiştiremeyeceğiz. Belki birkaç insanı değiştiririz

Soruların için sana, söyleşi fikrini sunan Çiğdem Hocama ve bölümdeki tüm hocalarıma teşekkür ediyorum.

Sirayet filminin aldığı ödüller

Cambridge Watersprite Film Festivali, İngiltere, Mart 2019
Yılın Filmi Ödülü
En İyi Kurmaca Film Ödülü

Redline Film Festivali, Kanada, Mart 2018
En İyi Film Ödülü

Hollywood Türk Filmleri Festivali, ABD, Ekim 2017
Seyirci Ödülü

Okan Üniversitesi Kısa Film Festivali, Türkiye, Nisan 2018
En İyi Film Ödülü

Uşak Kanatlı Denizatı Film Festivali, Türkiye, Aralık 2017
En İyi Film Ödülü
En İyi Oyuncu Ödülü (Kemal Burak Alper)

Van İpekyolu Film Festivali, Türkiye, Mayıs 2018
En İyi Film Ödülü

Kız Kalesi Film Festivali, Türkiye, Eylül 2018
En İyi Film Ödülü

Beirut Film Festivali, Lübnan, Nisan 2019
En İyi Film İkincilik Ödülü

Lions Film Festivali, Türkiye, Nisan 2018
En İyi Film İkincilik Ödülü

Global India Film Festivali, Hindistan, Mart 2018
En İyi Kurgu Ödülü

Queen Palm Film Festivali, ABD, Ağustos 2018
Senaryo Mansiyon Ödülü

Atıf Yılmaz Film Festivali, Türkiye, Mayıs 2018
Jüri Özel Ödülü

Çukurova İletişim'in "fantastik" yazarı:

Cansu Ceyhan

Cansu Ceyhan: "Yazdığım zaman tamamen yazdıklarım odaklanıyorum. Böylece her şeyden uzaklaşıp dünyadan da kopuyorum. Farklı bir zamana gitmek gibi yazdıklarımın içinde yaşıyorum çünkü dünya dönünce olmuyor. Claris değil de Cansu olarak yazarsam saçmalıyorum. Aksiyonu da çok sevdiğim için karakterle beraber yaşıyorum."

Söyleşi ■ Sudet KARAGÖZ

Cansu, henüz 20 yaşında, Çukurova Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde okuyor. İletişim Bilimleri 2. sınıf öğrencisi genç bir yazar. Kitap okumayı, müzik dinlemeyi çok seviyor. Ders kitaplarını sevmese de bu yıl derslere yönelik kitaplar okuduğunu söylüyor. 6. ve 7. sınıfta yazmayı denediğini söyleyen Cansu, cümleleri toparlayamadığı için yazı yazma denemelerini bıraktığını ifade ediyor. Bir arkadaşının tavsiye ettiği kitabı okumak için Wattpad programını indiriyor. Bu programı kullanmaya başlamasıyla Cansu Ceyhan'ın yazarlık serüveni başlıyor.

Güz döneminin başlamasıyla

la birlikte okul bünyesi altında çıkarttığımız "Anlatı Dergisi" için konu arayışım hız kazanmıştı. Bu arayış esnasında bulduğum konuların hem dergiye uygun olmaması hem de konuların il dışı olmasından dolayı eliyordum. Böyle bir dönemde Çiğdem Hocamın telefonuma attığı mesaj bende büyük bir heyecan uyandırdı. "Okul öğrencilerimizden Cansu Ceyhan kitap yazmış. Bunu biliyor musun?" sorusu karşısında duyduğum şaşkınlığın izlerini halen taşıyorum. Evet, ilk defa duyuyordum. Cansu ne zaman, hangi ara bu kitabı yazmıştı? İki yıldır aynı çatı altında eğitim görüyoruz ve onu tanıyordum ama yazdığı kitapla ilgili

hiçbir bilgim yoktu. Açıkçası irdelenmesi gereken bir durum. İletişim fakültesinde arkadaşlar arası yaşadığımız iletişim kopukluğuna çok iyi bir örnek olabilecek nitelikte. Bu konuyu başka bir plâtfonda tartışmak ya da yazmak için bir kenara bırakalım.

Gazeteciliğin olmazsa olmazı bir şeyi atomlarına bölercesine araştırmaktır. Önce internet üzerinden Cansu Ceyhan'ın kitabını taradım ve karşıma Özel Güçler Akademisi adında bir kitap çıktı. Kitabın ismi, özellikle de kapağı okuyucuyu kendisine çekecek nitelikteydi. Söyleyişi yapabilmem için kitaba bir an önce ulaşmam gerekiyordu. İnternet üzerinden

kitap almayı sevmeyenlerdenim. Kitabı satın alırken ona dokunup, karıştırmamın, başka bir kitap alacak okuyucuyla sohbet etmenin güzelliğini o anda yaşarsınız. Özellikle kitabın ücretini ödeme kısmında kitabevi sahibiyle yaptığınız sohbet ise o anlara ayrı bir güzellik katar.

Gazeteci beklemeyi sevmez, özellikle durum acilse. Sürekli kitap aldığım yayınevine ancak ertesi gün gidebilirdim. İnternet seçeneği de hem sıcak gelmiyordu hem de kitabın adresime ulaşma süresi 3 gün beklememi gerektiriyordu. Bundan dolayı en yakın kitabevine gitmeye karar veriyorum. Daha önceki yazılarımda ifade edip etmediğimi hatırlamıyorum, ama yazma arzusu damarlarımda keleklerin uçtuğu hissini uyandırıyor. İşte bu histen olsa gerek evime en yakın olan tüm kitabevlerine gittim. Tam 3 bulvar ve 14 bin adım kitabı alabilmek için yürüdüğüm mesafe. Sakın abarttığımı düşünmeyin çünkü daha sonra Cansu'dan öğreniyorum kitabın neden bu kadar zor bulunduğunu.

Cansu Ceyhan ile söyleşiyi yapmak üzere kafede buluşuyoruz. Cansu'nun evi kafeye daha yakın olduğu için erken gelmiş. Gülümseyerek bana doğru yöneliyor, birbirimizi tanımanın verdiği rahatlıkla selâmlaşır kafeye giriyoruz. Aslında buluştuğumuz yer için kafe demek pek doğru değil. Kitap-kafe demek daha doğru olacak. İnternet üzerinden yapılan kitap satışlarından ya da çağın getirdiği hızlı tüketim olgusundan olsa gerek kitabevlerinin yapılarında da değişimler görülüyor.

3 katlı bir bina, kapıdan içeriye girdiğiniz an muhteşem bir kahve ve kek kokusu sizi karşılıyor. İçeriye doğru yürüdükçe satılmak için raflara dizilmiş biblolar, hemen onların arkasında raflara dizilmiş

kırtasiye malzemeleri... Cansu'ya dönüp "Yukarıya çıkalım, hem kitabının olduğu rafı da görürsün." diyorum. Cansu rafta kitabını gördüğünde büyük bir şaşkınlık yaşıyor. Kitabını bir kitabevinin rafında ilk defa gördüğünü ifade ederek sözlerini şöyle sürdürüyor: "Kitabın dağıtımı, hangi kitabevinde satışının yapılacağı ile ilgili kararları yayınevi veriyor. Bundan dolayı satışı daha çok internet üzerinden yapılıyor. Açıkçası bir kitabevinin rafında kitabı bulmak zor."

Özel Güçler Akademisi'nin arka kapağında okuyucuyu şu soru karşılıyor: "Hayat seni düşürdükçe tekrar kalkmaya var mısın?"

Cansu Ceyhan'a "Anlatı" okuyucuları için yazarlığa nasıl başladığını, kitabı ile ilgili merak ettiklerini sormaya başlıyorum.

"Yazdığım karakter tamamen olmasa da kendimden bir şeyler veriyorum"

Kitap yazmaya nasıl karar verdin? O anları bizimle paylaşır mısın?

Çok kitap okuyan bir arkadaşım var ve bana okumam için "Solucan" adında bir kitap önerdi. Bu kitabı da ancak Whattpad uygulaması üzerinden okuyabileceğimi söyledi. Programı indirdim, biraz inceledikten sonra program bana saçma geldiği için sildim. Sonra tekrar indirdim. Orada yazılan kitapları okuduğumda da daha çok içeriklerinin aşk üzerine olduğunu gördüm. Ancak aşkın çok basit bir şekilde anlatıldığını gördüm. Daha doğrusu bana göre basit anlatılmıştı; çünkü aşkın daha çok aksiyon ve fantastiğin içinde yaşanması gerektiğine inanıyorum. Daha sonra kitap yazmanın zor olup olmadığını üzerine düşünmeye başladım. Bu düşünceyle beraber kitap yazma serüvenim Whattpad uygulaması üzerinden başladı.

"Kitabı yazarken okunmasını bile beklemiyordum"

Bu noktada sana şunu sormak istiyorum: Kitabın basılacağını tahmin ediyordun mu?

Hayır. Aslında benim için büyük bir sürpriz oldu. Ben kitabı yazarken okunmasını bile beklemiyordum. Zaten Wattpad programını deneme amacıyla indirmiştim. Bir de 15 yaşındaydım açıkçası bir şey beklemiyordum. Hele basılması hiç aklımda yoktu. Elbette ki yazan herkesin hayalidir yazdıklarının beğenilip, sanal ortamda kitabın var olmasından çok basılması. Bu, yazan kişiyi daha mutlu ediyor. Dediğim gibi kitabın basılmasının plânını yapmamıştım. Zaten 2 yıl boyunca da kitap programda yüklüydü ve isteyen herkes okuyabiliyordu. Yani tamamen bir sürprizdi basılması.

Şöyle mi demek istiyorsun: "Kitap Cansu'nun talebiyle basılmadı."

Evet.

Biraz daha açıkla mısın, kitabın nasıl basıldı?

Yazar bir arkadaşım var. Çalıştığı yayınevine benim kitabımı öneriyor, onlar da kitabı inceleyip, beğendikten sonra benimle görüşme talebinde bulundular. Kitabın basılması için teklif yayınevinden geldi. Onlar bastığı için de bana herhangi bir maliyeti olmadı. Açıkçası şu ana kadar kitaptan bir gelir de elde etmedim. Para kazanabilmem için sözleşmede bir kota belirlenmiş. Kota dolduktan sonra yılda bir ya da iki defa bana ödeme yapılacaktır. Muhtemelen önümüzdeki Nisan ayı gibi bir ödeme yapılacaktır. Doğruyu söylemek gerekirse ödenecek miktarı da bilmiyorum. Düşük bir hissem

olduğu için çok da bir şey beklemiyorum. Yapılacak ödemeye de muhtemelen Instagram'da kitabın reklâmını yapıp, gideceğim fuarların da masrafını karşılarım.

Cansu kitabın kurgusunu, karakterlerini nasıl oluşturuyorsun?

Yazdığım zaman tamamen yazdıklarımı odaklanıyorum. Her şeyden uzaklaşıp, dünyadan kopuyorum çünkü dünya dönünce olmuyor. Farklı bir zamanda yazdıklarımın içinde yaşıyorum. Şöyle söylemek gerekirse; Cora değil de Cansu olarak yazarsam saçmıyorum, kitabın kurgusunu oluşturamıyorum. Kitabımın temellinde yolculuk esnasında kurduğum hayaller oluşturuyor. Yolculuğun uzun ya da kısa olması önemli değil, cama başımı dayayıp kimseyle konuşmadan hayal kuruyorum. Sonrada kurguyu oluşturuyorum.

Kitabını okuduğumuz zaman Harry Potter'a benzerliğini hissediyoruz. Özel Güçler Akademisi'ni yazarken herhangi bir şeyden etkilendin mi?

Özel Güçler Akademisi'ni yazdığım sırada Harry Potter çok popülerdi. Gerçi halen o etkisini sürdürüyor. Ama burada ilginç olan şu ki ben kitabı yazdıktan 3 yıl sonra filmi izlemeye başladım. Çünkü film üzerine çok konuşuluyordu. Benim de şöyle bir huyum var: Bir şeyin üzerine çok konuşuldu mu onu izlemek ya da yapmak istemiyorum. Dediğim gibi kitap bitti, insanlar da filmi daha az konuşmaya başladı. Özellikle "Özel Güçler Akademisi" için bu soru çok sorulduğundan dolayı filmi izlemeye başladım. Benzerlik var mı? Evet, akademi kısmı benziyor. Oradaki sistem de ta-

mamen büyücülük üzerine kurulmuş. "Özel Güçler Akademisi" kitabını yazdığım da bir şeylerden etkilenmedim, ama daha önce yazdığım denemelerde okuduklarımın ve izlediklerimin etkisinde kalarak yazdığımı söyleyebilirim. Aslında size şöyle bir örnek vereyim: İlk yazdığım kitap vampirlerle ilgiliydi. O sırada sürekli konusu vampir olan filmler izliyor, onlarla ilgili araştırmalar yapıyordum. Bu da ister istemez yazdıklarımaya yansıyor.

"Babam bunu fark edince bana 'Dur!' dedi"

Nasıl yani? Özel Güçler Akademisi'nden önce yazdığın bir kitap daha mı var diyorsun?

Evet. Benim yazarlık deneyimim daha eskiye dayanır ama Vampirler adlı kitabım yayımlanmadı. Özel Güçler Akademisi baskılınca onu sildim.

O zaman Özel Güçler Akademisi ile ilgili konuşmamıza biraz ara verip Vampirler kitabını nasıl yazdığını ve neden sildiğini anlatır mısın?

Aslında ona tam bir kitap diyemeyiz. Daha çok bir deneme niteliğindeydi. Whattpad programını indirdiğim ilk döneme denk geliyor. Program üzerinden bölüm bölüm Vampirler adını verdiğim kitabı yazdım. Daha çok deneme niteliğindedi ve tamamlanmamıştı. Kitabın kurgusu okuduğum kitaplar, izlediğim filmlerin etkisi ile oluşuyordu. O dönemde vampirleri merak edi-

yor ve onlarla ilgi ne buluyorsam okuyordum. Özellikle vampirlerin ölümsüzlüğü dikkatimi çekiyordu. Kendimi adeta onlara adamıştım. Tabii babam bunu fark edince bana "Dur!" dedi. Haliyle araştırmayı bıraktım. Bir de Vampir karakterlerini yazarken zorlanıyordum çünkü ölümsüz oldukları için onlara zarar veremiyordum. Bu da yazdıklarımı basit kılıyordu. Kısacası benim için yazdıklarımın bir önemi yoktu. Bundan dolayı da Özel Güçler Akademisi basılınca kitabı sildim.

"Yazdığım karakterin başına bir şey gelmedi mi onlara bağlanamıyorum"

"Karakterlere zarar

veremiyordum." dedin. Yazdığın karakterler ölmeli ya da mutlaka zarar görmeli mi diyorsun?

Evet. Daha doğrusu karakterin ölmesi şart değil daha çok ona zarar vermem gerekiyor. Bu noktada eleştirenler oluyor. Belki haklılar ama karakterin başına bir şey gelmedi mi onlara bağlanamıyorum. İzlediğim filmlerde de böyledir. Başrol oyuncusu yaralanmalı, ölümden dönmeli. Vampirler kitabında bunu yapmam çok güçtü, karakterler yapı gereği çok güçlüydü. Bu yüzden kitap istediğim gibi olmadı ve bundan dolayı da kitabı sildim. Kitabı silmem bir daha vampirlerle ilgili bir şey yazmayacağım

anlamına gelmesin. Şu an da konusu vampir olan bir kitap yazıyorum, yalnız burada başrol karakterim vampir değil. Açıkçası karakterler acı çekip, zarar görmeli. Onlara çektiğimi anlatmam çok zor.

"Karakterlerin özelliklerini geniş tutmaya çalışıyorum"

Özel Güçler Akademisi'nde oluşturduğun karaktere baktığımız zaman onlarla bir bağ kuruyor musun?

Elbette ki kitabı yazarken oluşturduğum karakterler gibi hissediyorum. Kitabı yazdığınız zaman kurgunun devam etmesini ve yarattığınız her karakterin hikâyede canlılığını sürdürmesini isti-

yorsanız ona kendinizden de bir şeyler vermelisiniz. Bundan dolayı kitabımdaki her karakterin, ne hissettiğine, neye üzüldüğüne, onu mutlu ya da mutsuz eden şeyleri anlayabilmek için tamamen olmasa da kendimden bir şeyler veriyorum.

Kitabın başrol karakteri Claris ile Cansu arasında âdeta benzerlik var. Claris karakteri aslında Cansu mu?

Hayır. Çok duydum kitaptaki karakterlerden yazarın analizinin yapıldığını. Mutlaka yazar karakteri oluştururken kendinden bir şeyler katıyordu. Oluşturduğum karakterlerin birinde çok sevdiğim şeyler varken diğer karakterde ise bunun tam tersi var. Örneğin Claris mavi gözlü, mavi-siyah saçlı, beyaz tenli yani benim sevdiğim özellikleri yansıtıyor. Farklı bir karakter olan Diana sarı kısa saçlı, elâ gözlü, buğday tenli kısmen de olsa benim sevdiğim özellikleri taşıyor. Açıkçası yarattığım karakterlerin özelliklerini geniş tutmaya çalışıyorum. Özellikle en sevdiğim özellikleri her zaman başrolde kim varsa ona yüklüyorum. Aksiyonu da çok sevdiğim için karakterle beraber yaşıyorum, bu durum da kurguya canlılık veriyor. Claris'in ağabeyi Zac, benim sahip olmadığım ağabeyim gibi ancak bu şu anlama gelmesin: Claris, Cansu mu? Hayır. Karakter ne kadar beni yansıtsa da gerçekte o ben değilim.

"Zac karakterini yaratarak ağabey özlemimi giderdim"

Aslında kitabı yazarken gerçek hayatta sahip olamadığın ağabeyini mi yazdın diyorsun? Böylece Cansu, Zac sayesinde ağabey

özlemine mi giderdi?

Evet, aslında kitapta Zac yani Claris'in ağabeyini yaratırken bir yandan ağabeye olan özlemimi giderdim. Claris, kendisi ile ilgili gerçeği öğrenmeden önce bir ailenin tek kızıydı. Gerçek ailesine kavuştuğu zaman onun da tek kardeş olmasını istemedim. Bir nebze de olsa kardeşler arasındaki bağı yaşamasını istedim. Bir ablayım. İyi, kötü ablalığın ne olduğunu biliyorum. Bundan dolayı ablamın olmasını istemedim ve abla karakterini iyi yansıtamayacağımı biliyordum. Bunun dolayısı kendime şu soruyu sordum: "Ağabeyin olsaydı nasıl olurdu?" Böylece ağabey Zac soruma yanıt oldu. Dolayısıyla bu özlemi onunla giderdim. Açıkçası kurguda tek çocuklu bir aile olarak her şeyi anne, babaya bağlamak istemedim.

Fuar demişken, şu ana kadar kaç fuara katıldın ve okurların tepkileri nasıl?

Şu ana kadar 3 fuara katıldım. Yazarlığın keyifli yanı, fuarlarda kitabımı imzalama fırsatı buluyorum. Yeni kişilerle de tanıştım. Katıldığım fuarlarda kitaba olan ilgi insanların talebine, beğenisi-ne göre değişiyor. Net bir şeyler söylemek yanlış olur. Okuyucuyla buluşmak çok ayrı bir duygu, bana çok şey katıyor.

"Hiçbir zaman erken yazdım demiyorum"

Hiç erken yazdığını düşünüyor musun? Bu konuyla ilgili görüşlerini alabilir miyiz?

Hayır. Hiçbir zaman erken yazdım demiyorum, çünkü insanın yazarak deneyim kazandığına inanıyorum. Elbette yazabilmek için bir birikimin olması

şart, yani yazmak istiyorsanız çok okuyacaksınız. Burada biraz kendimden örnek vereyim: Şayet kitap okuduğum bir dönemde bir şeyler yazıyorsam bu durum kurduğum cümlelere yansıyor. O zaman iyi cümle kurabiliyorum. Özel Güçler Akademisi'ni yazdığım da çok kitap okuyordum. 4 saatte 400 sayfa kitap okuyarak kendi rekorumu kırıyordum.

(Cansu, konuşması esnasında birden durup gülmeye başlıyor.)Cansu, ne oldu?

Neyi kaçırdım?

Afedersin. Fark etmedin mi? Şu anda cümleleri birbirine çok iyi bağladım. Sıkıntı yaşamadım yani.

(Kitap üzerine konuşurken ancak bu kadar eğlenilir, karşılıklı gülüyoruz. Galiba dozu kaçırdık etraftakiler dönüp bize bakıyor. Devamında bir utanma hissi hemen kendimizi toparlayıp kaldığımız yerden devam ediyoruz.)

"İyi bir yazar değilim, çünkü dönüp baktıkça yazdıklarımın iyi olmadığını anlıyorum"

Nasıl yani?

Yazı yazdığım zaman yaşadığım en büyük sorun cümleleri birbirine istediğim gibi bağlayamamaktı. Dağınık oluyor cümlelerim. Dönüp kitabımı incelediğim zaman yazı dilimi çok basit bulduğum yerler oluyor. Cümleler arasındaki geçişleri de çok hızlı yapıyorum. Haliyle bu durum kurguya da yansıyor.

Evet. Kitabını okuduğumda ben de bunu fark ettim. Bu noktada izinle şunu sormak istiyorum:

Kitabını okuduğum zaman geçişlerini çok hızlı buldum. Özellikle bazı bölümlerde çok iyi yazmışsın ama çok basit bir dil kullandığın bölümler de var.

Bu farklılığın nedenini anlatır mısın?

Öncelik şunu belirteyim çok iyi ya da çok popüler bir yazar değilim. Daha bu işin çok başındayım. Kitabı yazarken bölüm bölüm yazıp Wattpad'de paylaşıyorum. Paylaşılan bölümler okuyucu tarafından okunduğunda beğeniliyor ve hikâyenin devamı isteniyor. Gelen yorumlar bu yönde oluyor. Haliyle okuyucuyu kıramıyorum ve hızlı yazmak zorunda kalıyorum. Üzerinde düşünme ya da gözden geçirme olanağım olmuyor. Bu hızlı yazış da yazı dilimin basitleşmesine neden oluyor. Bir gecede iki bölüm yazıp paylaştığım oluyor. Kim olduğunu hatırlamıyorum, ama bir yazar şunu demişti: "Bir şey yazdınız mı ara verin sonra tekrar okuyun." diyordu. Bu söz çok hoşuma gidiyor çünkü dönüp baktıkça yazdıklarımın iyi olup olmadığını anlıyorum. Bundan dolayı kendimce önlemimi aldım.

"Kitap yazmak sabır işi"

Daha iyi yazabilmek için aldığın önlemleri bizimle paylaşır mısın?

Öncelikle ne yazarsam yazayım üzerinde düşünüyorum. Sonra bol bol kitap okuyup, hayal kuruyorum. Kurguyu daha iyi oluşturup neyi, ne kadar yansıtmam gerektiğine karar veriyorum. Şunu çok iyi anladım: Kitap yazmak sabır işi. Bundan dolayı artık yazarken kendimi çok zorluyorum. Mutlaka ara veriyorum. Yanımda not defteri ya da yazmak için bir şeyler bulunduruyorum. Öyle bir şey ki yazacağım şey birden kafamda beliriyor. O anda yazmazsam unutuyorum, bu yüzden not alıp sonradan üzerinde dü-

şünüyorum. Kurgu sırasını da iyi ayarlamaya çalışıyorum, açıkçası okuyucunun anlamsız gelen bölümler yüzünden kitabı okumasından korkuyorum.

"Bölüm gereği okuduğumuz kitapların dili ağır"

Şu anda Çukurova Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde öğrencisin. Hem öğrenci hem de yazar olmak nasıl bir şey? Bu durum sana, arkadaşlarına nasıl yansıyor? Aranızda şakalaşmalar oluyor mu?

Okulda öğrenci Cansu ön planda. Kitabım arkadaşlarım ya da diğer sınıflardaki öğrenciler tarafından okunmuş mudur bilmiyorum. Bölüm gereği okuduğumuz kitapların dili ağır. Benim kitabımın dili de basit olduğu için muhtemelen arkadaşlarım tarafından okunmamıştır. Belki de öğrenciler fantastik kitap okumayı tercih etmiyordur. Nedenler çoğaltılabilir, bundan dolayı bir şey diyemem. Ama okulda en azından benim sınıfımda zaman zaman bir "Yazar Cansu" olayı dönüyor. Şöyle ki bir ödev yazılacaksa ve özellikle yazı atölyesi dersinde deneme yazılıyorsa burada bir espri mutlaka dönüyor. "Cansu sen çok iyi yazarsın." diyorlar. Bu espri açıkçası gerilmeme sebep oluyor ve mükemmeli arıyorum. Bu yüzden yazıp yazıp silmelerim çok oluyor, zorlanıyorum. Evet, yazarlık deneyimim senarist olmayı düşündüğüm için okulumu iyi bir şekilde destekliyor. Ancak iyi yapamadığımda mahcup oluyorum.

Kitapta kurguyu ve karakterleri farklı bir ülkede oluşturmayı tercih etmişsin. Neden Türkiye'de değil de İngiltere'de geçiyor olaylar?

Kalıp olarak itici geliyor gözüme. Çünkü karakterler ölümsüz ve üstün yetenekleri var. Hem toplumsal yapı hem de inancımıza ters bu durum. Şayet bizim kültürel yapı içinde ka-

rakterlerimi oluştursaydım eleştiri alacaktım ve üzerimde baskı olucaktı. Bunlarla uğraşmak istemediğim için farklı bir ülke tercih ettim. Bundan dolayı İngiltere ve Amerika'da olay geçiyor. Avrupa'da da oluşturulan karakterler üzerinde bir toplumsal baskı var. Bu yüzden yazacağım yeni kitaplarda farklı bir boyut farklı bir dünya yaratmayı düşünüyorum. Karakterleri hangi toplumda yaratmışsanız oradaki toplumsal yapı üzerinde baskı kuruyor. Bu baskı hayal gücünüzü etkiliyor, kendinizi sınırlandırmak zorunda kalıyorsunuz. Bazı yorumlara baktığım zaman yazarın inancının sorgulanmaya başladığını görüyorum. Ben de bu durumdan yorduldum. Yazarların kitaplarının kurgusunu oluştururken neden bambaşka bir boyut yaratmak zorunda kaldıklarını anladım. Tamamen olmasa da etkilenmişlerdir.

"Herkesin yazma tarzı farklı"

Özel güçleri olan bir Türk karakter olamaz mı diyorsun?

Tam da öyle değil aslında, çünkü herkesin yazma tarzı farklıdır. Tanıdığım yazarlar var, özel güçleri olan Türk karakter yaratıp kurgusunu da iyi yazıyorlar. Bende ise öyle olmuyor. Şu örneği vereyim daha iyi anlatmış olurum: Düşünün, "Ayşe" karakterini oluşturuyorsunuz ve ona özel güçlerden ateşi veriyorsunuz. Ben bunu yan yana getiremiyorum, çünkü yakışmıyor. Claris'e, ateş gücünü verdiğimde ise ona yakıştığını biliyorum. Türk vampir karakterini düşünün. Ölümsüz bir karakteri toplumun kabul etmesi zor, kabul etse bile bu zaman alır. Bundan dolayı yabancı karakter yaratmak daha iyi ve kolay oluyor. Yine de kişiden kişiye değişen bir durum.

Bu söyleşiyi yazdığım sırada Cansu, İstanbul'da CNREXPO kitap fuarında okuyucularıyla beraberdi. Anlatı ailesi olarak ona başarılar diliyoruz.

Silinen bir geçmişin üstüne Yeni bir yaşam

Bütün geçmişini 15 yaşındayken bir anda unutan 26 yaşındaki Damla Akın, yeniden hayata tutunma sürecinde yaşadıklarını anlattı. Damla'nın annesi konuya daha duygusal bakarken, Damla iletişim odaklı bakarak kültürün doğuştan değil sonradan kazanılan bir şey olduğunu anladığını dile getiriyor.

Röportaj ■ Çağdaş AK

Bir çocuk düşünün daha doğar doğmaz yürümeye başlıyor, bir aylıkken konuşuyor, 11 yaşında yüksek lisansını yaparak 15 yaşında bir bilim insanı olmaya doğru emin ve sağlam adımlarla ilerliyor. Evet ben de tıpkı sizin gibi "Olur mu öyle şey? İmkansız!" diye düşünebilirdim. Şu an Çukurova Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde İletişim çalışmalarını üzerine yüksek lisansını yapan Damla Akın'ı tanımamış olsam imkansız kelimesi belki o zaman benim için de bir şey ifade edebilirdi.

Bu yazı kısaca kendilerine NDD Takımı diyen Nazan Özgener, Didem Akın ve tabii Damla Akın'ın öyküsüdür.

Damla, daha 15 yaşında iken geçirdiği bir beyin kanaması sonucu bütün bildiklerini unutmuş, annesi Nazan ve ablası Didem'in yardımları en önemlisi de kendi çabaları ile her şeyi okumayı, yazmayı, yürümeyi ve hatta yemek yemeyi bile yeniden öğrenerek bugün 26 yaşında bir iletişim bilimci olma yolunda ilerleyen genç bir kadın. Tabii Damla'nın sıra dışı öyküsünü sadece Damla'dan dinlesek mutla-

ka eksik bir şeyler kalırdı. Aslında öyküye Damla'dan daha çok hakim olan Damla'nın hafızasını kaybetmeden önce de kaybettikten sonra da her zaman onun yanında olan, Damla'nın şimdilerde ev arkadaşı, sırdaşı ama her şeyden önce annesi olan Nazan Hanım'dan başkası değil.

Nazan Hanım'a kısaca sizi tanıyabilir miyiz dediğimde...

"Ben Nazan Özgener emekli sınıf öğretmeniyim. Yıllardır emekli olarak yaşamaya gayret ediyorum." deyip gerçekten kısa bir cevap veriyor ve "Konu olarak anlatacağım

kişi küçük kızım Damla Akın, şu anda 26 yaşında ama anlatacağım olay 2008 yılında Damla 14 yaşındayken başımıza geldi." diyerek konuya hızlı bir giriş yapıyor Nazan Hanım. Yaşadıkları ağır olmasına rağmen adeta Damla'nın yeniden doğumuyla birlikte o da yeniden doğmuş. Heyecanla devam ediyor sözlerine.

Yeniden doğuşun başlangıcı

"Ben anlatmaya ilk gününden başlayayım. Temmuz ayının 18'inde Cuma günü sabah 08.30 gibi uyandım ama yataktayım, kalkmadım. Büyük kızım da Adana'daydı. Ankara'dan daha yeni gelmişti, artık Adana'da olacaktı. O, en büyük şansım oldu zaten benim. Saat 08.30 falandı. Damla'nın çok acı bir tonda 'Anne çok kötü bir şey oluyor!' diye sesi geldi, fırladım hemen. Damla kapısının önünde dayanmış kapıya ama rengi sapsarı. 'Ne oldu kızım?' dedim. Ağzından anlaşılabilir kelimeler çıktı şu an bile telaffuz edemiyorum o çıkarttığı kelimeleri. Anında kollarıma düştü ve yere beraber oturduk." derken o günlerin Nazan Hanım'ın gözlerinin önünden geçtiği anlaşıyordu. Saatinden dakikasına kadar en ince ayrıntısına o günü adeta bir videodan izliyormuşçasına anlatıyordu ki Nazan Hanım'ın hızını Damla'nın "O zamana kadar olanları ben anlatayım." demesi kesti.

Damla "Benim hatırladığım uyandığımda her şey bulanıktı, gözüm görmüyordu. O an normal buldum, geçmesini bekledim, geri uyumaya çalıştım hatta. Ama başım çok ağrıyordu onu hatırlıyorum. Sonra uyuyamayıp kalkmaya çalıştım, kalkamadım düştüm. O zaman felç geçirmişim annem de beni yerde buluyor. Ondan sonrasını hatırlamıyorum, ondan sonrasını hiç yok." diyerek geçmişine dair

hatırladığı ufak tefek şeyleri de tek cümle içine sığdırıyordu.

Damla'nın bu kısa anekdotundan sonra Nazan Hanım o anları adeta yaşarcasına anlattığı konuşmasına devam ediyordu.

"Zaten anında kollarımdan düştü. Hani Ebru Gündeş'in başı dönerek düşmesi vardı ya hatta literatüre de girmiş tıp öğrencilerine gösterilen bir görüntüyümüş, aynı o görüntüdeki gibi düştü. Damla gitti, yok hiçbir şeye tepki vermiyor, hareketsiz ve sağ taraf zaten benim kucağıma düşerken felç olmuştu. Damla'nın odası zaten banyonun yanındaydı; hemen duş başlığını aldım, kafasına tuttum. Daha sonra öğrendiğime göre soğuk su işe yarar bir şeymiş ki o anda spontane gelişmişti. Ondan sonra öğürmeye başladı hemen kafasını yan çevirdim çünkü akciğerlere o şeyler girerse çok büyük problemler yaratıyor. Neyse o arada büyük kızım ambulansı aradı, ambulans geldi.

Ambulans geldiğinde saat dokuz buçuk falandı. Acile girdik 'Ne oldu?' dediler 'Ebru Gündeş gibi düştü, herhalde beyin kanaması...' diyebildim. Damla'nın yanında sürekli bir hareketlilik var. O sırada bir hemşire yanıma geldi 'İntihar etmiş olabilir, evinize gidin hangi ilaçları içtiğini bulun.' dedi. 'Yok, olamaz hemşire hanım, intihar falan yok. Size olayı anlattım ben bir daha anlatayım.' diye uzunca bir dil döktüm orada. En sonunda bir iki saat geçti yukarıdan bir doktor geldi 'Ne oldu?, Nasıl bir şey oldu?' dedi. Ben olduğu gibi anlattım her şeyi ve 'Ben tıp biliminin erbabı değilim ama beyin kanamasından şüpheleniyorum.' dedim. Kadın doktor içeriye girdi, Damla'yı muayene etti herhalde. Dışarı çıkıp 'Hemen yoğun bakıma alıyoruz, gerçekten beyin kanaması.' dedi. Binbir zahmetle asansörün önünde tabiri caizse beş saat bekleyerek çıktık yukarıya.

Hemen yoğun bakıma aldılar. 'Tomografi çekilmesi lazım' dediler, 'İyi çekilsin yani bunu bana sormaya gerek yok!' dedim. 'Tomografi cihazımız arızalı.' diye yanıt verdiler. 'Ne olacak peki?' dedim. 'Tekrar aşağı indirilecek, ambulansa konulacak, karşı taraftaki hastanede tomografi çekilecek.' dediler. Neyse onları da yaptılar saat 14.30 oldu. 'Şimdi ne olacak?' diye soruyorum, 'Ameliyat yapılabilir.' diyorlar. 'Peki, doktorunuz var mı?' Bir tane adam geldi, doktormuş. Ben doktor olduğumu sonradan öğrendim, 'Siz dışarıda bekleyin.' dedi. Çıktık. 10 dakika sonra falan geldi sonra başka hastaneye gittik. Belki daha önce müdahale edilseydi daha kolay olabilirdi durum. Sonradan yaşadığımız şeyleri belki de bu kadar zaman geçmesi tetikledi. Damla'yı acile aldılar tabii biz gene dışarıdayız, epeyce bir bekledik. Saat 19.00'a doğru acilin doktoru yani sorumlu doktor beni odasına çağırdı. 'Şimdi ameliyat edecek doktor geliyor, kürsü kurulacak karar verilecek ama durumu pek parlak değil.' dedi. Beyin ölümü gerçekleşebilir, organlarını bağışlar mısınız? demeye çalıştı ben orada onu hissettim. Dışarıya çıktım o arada Damla'yı sedyeye koymuşlar, tomografiye sokacaklar. O an gördüğümde 'Zaten benim kızım gitti.' dedim. Hani derler ya 'Gözünden göz nuru aktı.' diye gözünden yaş akıyordu, rengi sapsarıydı. Tomografiye girdi, sonra 'Siz ön tarafa geçin, doktor gelecek size bilgi verecek.' dediler."

Nazan Hanım başından geçenleri, küçük kızı Damla'nın yaşadıklarını o kadar etkileyici ve daha dünmüş gibi anlatıyordu ki, ben bir an bile sözlerinin arasına girip bölmek istemiyordum. Her şeyi saat saat, gün gün ve hiçbir detayı atlamadan anlatıyor. Tam o sırada Damla söze giriyor ve "Orhan Şen hangi aşamada?" diye bir soru

yöneltiyor annesine. Damla'nın Orhan Şen dediği kişi Damla'yı ameliyat eden doktordan başkası değildi. Orhan Şen ile ilgili anıları ileriki bölümlerde daha detaylı konuşacağız.

"İşte bundan sonrası..." diye tekrar söze giriyor ve devam ediyor anne Nazan Hanım.

"Neyse bir süre sonra geldi Orhan Şen 'Geçmiş olsun, size pembe bir tablo çizemeyeceğim.' diye söze başladı. 'Tünelin ucunda çok zayıf bir ışık ve üç şık var.' dedi. 'Bunlardan birincisi masada kalabilir, ikincisi ameliyatı iyi geçer ama sakat kalabilir, üçüncüsü ki bu arzu ettiğimiz, sapa sağlam çıkabilir.' dedi ve onun üstüne bana imza attırıldı.

Yaklaşık 6 saat falan sürdü ameliyat. Ameliyattan sonra doktor geldi 'Çok şükür ameliyat istediğimden iyi geçti şu anda yoğun bakıma çıkarıldı.' dedi. 'Yaşayacak mı?' diyorum 'Onu bilemem çünkü yoğun bakım çizgidir, bir tarafında ölüm bir tarafında yaşam var. Biz yoğun bakımdan çıkana kadar hastaya yaşayacak ya da ölecek diyemeyiz.' dedi. 'Kızımı görme şansım var mı?' dedim ayarladılar, içeriye girdim. Damla'nın başında dört tane devasa büyüklükte vantilatör var ve odada klima çalışıyor. Burası morgdan bile soğuk. Damla'nın üzerinde bir örtü örtmüşler, yaklaştım yanına her tarafından borular sarkıyor. Damla'ya bir dokundum buz gibi. Üstündeki örtüyü hafif kaldırdım baktım ki altında buz dolu. Yani tamamen buzun içine yatırmışlar, üzerine buz sermişler, üstüne de örtü koymuşlar. Bu, kan akışı hızlı olmasın, kan ağır gitsin böylelikle beyin kanamasını tetiklemesin diye uygulanan bir önlemmiş."

"Ben de bu kadar ayrıntıyı yeni öğreniyorum bu arada." diyerek araya giriyor Damla, geçmişteki eksik parçaları bir puzzle gibi yerine

koyarken. Nazan Hanım konuşmasına kaldığı yerden devam ediyordu.

Çalmaması istenilen telefonun başında sabaha kadar nöbet

"Dışarıya çıktım diğer kızım da içeri girecekti, kızımın yanına giderek 'Korkma her tarafında borular var.' dedim. Anne olduğum için diğer evladımı da korumak zorunda-

yım."

Damla tekrardan araya girerek "Bu arada ablam ama 11 yaş büyük benden, çok küçük değil yani." diyerek sözü tekrar annesine bırakıyor.

Nazan Hanım devam ediyor:

"Neyse ablası da odaya girdi çıktı; o daha dirayetli, daha bir sağlam, daha bir soğukkanlı. Bende olay olduğu zaman çok soğukkanlıyım ama ben olaydan sonra bitkin-

leşiyorum yani o artık benim çöktüğüm anlarıma gelmişti. Doktorlar 'Sizin burada beklemenizin bir anlamı yok, zaten göstermeyeceğiz, siz evinize gidin.' dediler. Neyse biz eve döndük. Sabaha kadar ne ben uyudum ne kızım uyudu. Telefonun çalmamasını istiyoruz çünkü eğer telefon çalarsa kötü bir haber gelecek. Biz güneşin doğuşuyla birlikte döküldük yollara, gittik hastaneye. Durum stabil. Damla'nın ağzında solunum için o koca koca şeyler var. Yani televizyonlarda gösterdikleri gibi ufak bir boru takılmıyor o takılan şeyler neredeyse bütün suratını kaplıyor. Ondan sonra bizim çile dolu günlerimiz başladı. Bilinçsiz olarak yattığı için gözleri açık değil, uyuyor yani. Girdiğimiz zaman ben ayrı ablası ayrı giriyoruz. Doktor 'Konuşun, duyabilir sizi' dedi. Sürekli konuşuyordum ben, saçma sapan zırva şeylerden bahsediyordum. Neyse bir hafta sonra falan doktor 'Solunum cihazını reddediyor.' dedi artık kendi nefes almaya başlamış, bu iyiye işaretti."

Sıfırdan bir hayata merhaba!

Yoğun bakımda solunum cihazı çıktıktan sonra gözlerini açtı Damla ama Damla yok. O gözlerini açan Damla değil. Damla yeni doğmuş, hiç kimseyi tanımıyor, hiç kimseyi bilmiyor. Bina yıkılmış toz duman inmiş aşağıya sıfır hiçbir şey yok."

O boşluktaki halini ve hissettiklerini anlatmak için Damla giriyor söze:

"Gözümü açtım ama gözümü açtığımin da farkında değilim, beynimde hiçbir şey yok. İki üç kişi odaya girip çıkıyor. Ben kaçırıldım sanıyorum çünkü beni bağliyorlardı ben kaçmaya çalışıyordum. Arada birileri girip çıkıyor; annem ve ablam olduğu iddia eden kişiler... Diyorum ki 'Annem ve ablamsa neden beni bırakıp gidiyorlar?' Çok

değişik bir durum içimde bir şey de yok aslında duygu namına da, bilgi namına da bir şey yok."

Nazan Hanım kızının yarım hayatında eksik kalan şeyleri tamamladığı gibi konuşmasına da onun kaldığı yerden devam ediyor.

"Yeni doğmuş bir çocuk, bir bebek gibi hiçbir şey bilmiyor, konuşma falan abuk sabuk. Tabii bu arada saçları uzun beline kadardı, ameliyata girerken yan tarafını tıraş ettiler. Aslında olay sol tarafta ama sağ tarafa vurduğu için çapraz çalışıyor. Bir hafta sonra yanına girdik, 'Sen beni tanıyor musun? İsmimi biliyor musun?' dedim durdu durdu 'Nazan' dedi. O an nasıl sevdiğimi, duygularımı kelimelerle ifade edemedim. Yoğun bakıma sürekli girilmiyor fakat Damla'nın durumu çok farklı olduğu için Damla'yı özel odaya aldılar. Biz günün belli saatlerinde odaya girip Damla ile uzun uzun konuşuyoruz. Oradaki hemşireler 'Siz geldiğiniz zaman Damla sakinleşip uyuyor ama siz olmadığınız zaman çok agresif.' diyorlar. Doktor 'Sağ taraf felçli kalabilir.' dedi. Ben sağ tarafına dokunuyordum hiçbir tepki vermiyordu, sağ eli de öyle. Bu şekilde bir süre daha yoğun bakıma girdik çıktık. Aşama aşama böyle bir takım konuşmalar yapmaya, gülmeye başladı, daha önce gülmüyordu. O aradan geçen zaman içinde gülmeyi öğrendi. Artık benim anne olduğumu, Didem'in abla olduğunu söyleyebiliyordu. Daha sonra özel odaya alındı, yani servise çıkarıldı. Bir hafta kadar da odada kaldık. 'Artık çıkabilirsiniz.' dediler ama rehabilitasyon merkezine gidip fizik tedavi görmeliydi. Biz hastaneden taburcu olup eve döndük, Damla yardımıyla da olsa yürüyordu. Ondan sonra bizi fizik tedavi için Kışla Başkent Hastanesine gönderdiler. Çeşitli hareketler verdiler. O hareketlerle tamamen ablası ilgilendi ve

o süreç içinde Damla'nın yürümesi oturdu. Fakat Damla bir çocuk gibiydi; okuması yok, yazması yok, matematik yok, hiçbir şeyi yok. Ne yapalım derken doktor 'Sürekli televizyonu açık tutun ama haber gibi can sıkıcı şeyler olmasın.' dedi. Evde sürekli televizyon açık tutmaya başladık, Damla kelimeler duyup öğreniyordu. Doktor 'Damla bebek gibi bebek bir ayda büyür bir şeyler öğrenir. Damla o bir aylık süreci üç günde öğrenir. Korkmayın düzelecek.' dedi. Hatta çıkarken 'Atatürk ne zaman ölmüştü?' diye sordu doktor. Damla '1938'de.' deyince 'Tamam, bu kurtardı.' dedi.

Ondan sonra birinci sınıflar için okuma kitapları aldım. Damla'ya okumayı yazmayı öğretmeye başladım. Yazamıyordu, kalem tutamıyordu ama sonradan düzeldi. Okumayı yazmayı tekrar hatırladı ama bu arada Damla nasıl bir çenesiz, sürekli başımızın etini yiyor, o kadar çok konuşuyor ki. Tabii biz de konuştuğu için seviniyoruz; fakat bir süre sonra sıkıyor, gelenlere de aynı şekilde çok konuşuyor. Doktora 'Bu kalıcı mı diye sordum?' doktor 'Değil zamanla geçer.' dedi. Hakikaten zamanla da geçti. Artık Damla iyileşti. Artık Damla ayağının üstünde durabiliyordu. 'Anne bak kala ben gideyim, ekmegi ben alayım.' diyor, korkuyorum, göndere miyorum tek başına. O gidip gelene kadar ben balkonda bekliyorum, öyle öyle dışarıya açılmaya başladı. Lise 1'inci sınıftan 2'nci sınıfa geçtiği dönem bir sene ara verdi okula. Tekrar lise 2'nci sınıfa başlıyacaktı biz Damla'yı okula yönelttik. Nasıl yönelttik? Ben dersanelere gittim, hocalarla konuştum. 'Bu çocuk sıfır. Siz bunu tekrar alttan alıp hatırlatacaksınız her şeyi.' dedim. Neticede Damla liseyi bitirdi ve o hastalıkla ilgili hiçbir problem yok. Zaten o doğuştan gelen bir yumakmış. Damla saatli bomba gibi

geziyormuş, yani o her an patlayabilirmiş ya da ömür boyu hiç olmayabilirmiş. Bu öyle bir rahatsızlık-mış. Bu dönemde Damla inanılmaz derecede hastalık hastası oldu, ölüm korkusu başladı. Çok doğal aslında. Her ne kadar konuşursak konuşalım fayda etmiyor 'Psikiyatriste götüreyim.' diyorum kabul etmiyor. Ablası konuşuyor, ben konuşuyorum. En büyük destekçisi de ablası oldu çünkü yaş olarak daha genç olduğu için o decoder gibiydi, çözücüydü. Mesela Damla bir kelime söylüyor, aslında söylemek istediği şeyin farklı bir şey olduğunu ablası anlıyor ve onu ortaya çıkarıp Damla'nın onaylamasını sağlıyordu. Neyse Damla sınava girdi. Kendinden bir sene önce mezun olan arkadaşları ikinci defa sınava girerken Damla, ilk senesinde ilk tercih ettiği yerde üniversiteyi kazandı. O anlattığım Damla'dan buraya geldi işte. Şeyi unutamam: Yoğun bakımın son zamanlarıydı, yemek getirdiler 'Ne o dedi?', 'Bamya' dedim. 'Ver ben yiyeyim.' dedi, tabağı aldı ve çatal kaşık kullanmadan kafasını tabağa batırarak yemeği yemeye çalıştı."

Damla annesinin bu son söylediğine karşı esprili bir dille yanıt veriyor "Kültür doğuştan gelmiyor, öğreniliyor gerçekten." Hikayenin esas kısmı şimdi başlıyordu aslında. Anne Nazan Hanım kendi yaşadıkları ve gözlemleri dışında Damla'nın bu süreci nasıl atlattığına değinmişti. Şimdi konuşma sırası hikayemizin asıl kahramanı, 15 yaşında bir çocukken bütün bildiklerini unutup on bir yıl içerisinde her şeyi yeniden öğrenip bir bilim insanı olma yolunda emin adımlarla ilerleyen Damladaydı.

Damla "Yaşadıklarımın sonradan bir şekilde kendimi tanımaya çalışıyorum." diyerek başlıyordu sözlerine ve devam ediyordu.

"Vücudumda herhangi bir ke-

mik var diyelim ben kendimi bile tanımadığım için bana garip geliyordu, gözümün içinde bir tane ben olduğu fark edip 'Acaba ben hasta mıyım?' diyordum. Annem diyor ya 'Hastalık hastası oldu.' diye, bir yerde haklıydı çünkü kendi vücudumu tanımaya çalışıyordum. Daha önce bana normal gelen şeyler anormal gelmeye başladı." derken insanın kendini tanımmasının büyük bir erdem olduğunu, bu işin süreç gerektirdiğini ve insanın belli bir erişkinliğe erdikten sonra kendini tanımaya çalışmasının ne kadar zor bir şey olduğunu gösteriyordu bizlere. Damla'nın hikayesi asıl şimdi başlıyordu. Kendi gözünden ikinci defa hayata gelişinin, üzerinde kurulan toplum baskısının ve Damla'nın bu baskılara göğüs gereşinin ve tüm bu olumsuzluklara rağmen Damla Akın'ı Damla Akın yapan gerçek hikaye.

Hikayenin gerçek kahramanının gözünden yeniden doğuş

Damla "Ben her yerde, sürekli 'Bana olmaz!' diyen bir zihniyetle karşılaştım. Artık böyle böyle şeyler olmuş bunu yapamazsın tarzında düşünceler her yerde karşıma çıkıyordu. Bunu en çok okulda yaşadım. En güzel çağlarım olması gereken lise zamanlarımda böyle problemler yaşadım. Sosyalleşmeyi de sonradan öğrendim. Şimdi o dönemki arkadaşlarım anlatıyor 'Hiç yanımıza gelmiyordun, bizimle konuşmuyordun.' diyorlar. Çünkü konuşmaktan da korkuyordum, konuşamıyordum. Çünkü anlatmak istediklerimi anlatamıyordum, hiçbir şekilde kendimi ifade edemiyordum. Doğal olarak bu beni suskunluğa itmişti. O arada sürekli kitap okuyordum zaten şu an bu kadar konuşabiliyorsam bunu tamamen kitaplara borçluyum. 10.

sınıfta sayısal bölümü okumaya başladım. Bu arada çok değişik bir şekilde trigonometri falan da yapabiliyorum, bir taraftan dört işlemle uğraşıyorum. Ama bu beni mutlu etmiyor, olmak istediğim şey bu değildi. Dedim ki 'Ben TM okuyacağım 'TM okuyacağım ama TM bölümünde de istediğim bir şey yok, ben herhangi bir şey yazacağım diye düşünüyorum. Sınava girdik, o dönem de biraz daha rahat ettim. 12. sınıf benim için biraz daha eğlenceliydi, sosyalleşme açısından daha iyiydi. Bir şekilde kendimi buldum. Edebiyatı rahatlıkla yapabiliyorum, coğrafyayı tarihi çok seviyorum zaten. Sınava gireceğiz ama kafamda hiçbir şey yok, bir hedefim yok. Sadece üniversitede herhangi bir bölümü okuyayım yeter diye bir düşüncem vardı. Bir taraftan karşımda örnek olarak gazeteci bir abla var. Annemin de hayali gazeteci olmakmış yani ailemin iletişime bir yatkınlığı var. Sınava girdik, ben 200 bine girmiştim. İki aşamalıydı o zaman sınavlar ve ilk sınavı çok geç açıkladılar. Dershaneye gidiyordum dedim ki 'Ben halkla ilişkiler okuyacağım.' Rehber öğretmenim 'Yapamazsın, ikinci seneye kalacaksın.' dedi 'Yaparım' dedim. 'İkinci aşamaya bir ay kalmış sözel derslerin hepsi duruyor daha. Yetiştiremezsin imkanı yok!' dedi. 'Yetiştiririm.' dedim. O zaman hocamla inatlaştık çok da moralim bozulmuştu. Eve ağlayarak gittiğimi hatırlıyorum, annem çok sinirlendi hatta 'Benim kızımı ağlatan kim?' falan dedi. Bir taraftan ben ağladığım için annem sinirli, bir taraftan ben de onu sakinleştiriyorum. Annem 'Liseyi bitir yeter.' demişti onu hiç unutmam mesela. Ben mutlu olayım, bir baskı hissetmeyeyim istiyordu. İyi ki de öyle yaptı. Şu an bu aşamadaysam annem bana bu bilinci verdiği içindir,

ben olma bilincini verdiği içindir. Ben bir şeyleri başkaları için değil kendim için yapmayı böyle öğrendim. Belki böyle şeyler olmasaydı bu kadar bilincinde olmayacaktım kendimin. Dershaneden sırf kazandırdık reklamı yapabilmek için ÖSYM şifremizi istediler. Ben ÖSYM şifremi değiştirdim, son bir ay dershaneye gitmedim sadece deneme sınavlarına girdim. Sonuç olarak ikinci aşamada 14 bine girdim. Aslında yapabileceğimi biliyordum. Kayıt olduktan sonra annemi aradılar 'Damla tercih yaptı mı?' falan diye sordular. Annem de 'Bugün Damla'yı üniversiteye kayıt ettirdik, Ege Üniversitesi Halkla ilişkiler ve Tanıtım Bölümünü kazandı.' demiş. Onlar da 'Ha öyle mi?' deyip kapatmışlar. Üniversite de aslında lise gibi geçti benim için. Ben şu an kendimi buluyorum. Çünkü hayata ve yaşamaya dair hiçbir şey bilmiyordum o zamanlar. Son iki senedir yaşadığımı hissediyorum, garip bir duygu öncesi yok gibi. Daha önce hep bir mücadelem vardı, her şeye karşı şu an bir şekilde yaşıyorum. Herhalde yavaş yavaş bir şeyler rayına oturdu, ben kendime geldim. Şu anda iletişim çalışmaları üzerine yüksek lisans yapıyorum. O noktadan bu noktaya gelmek çok garip bir şey."

Hikayesini noktalarken Damla'ya son bir soru olarak tedavi sürecine dair bir şeyler hatırlayıp hatırlamadığını soruyorum ve Damla'nın kendi deyimiyle gerçek kahramanı buluyorum bu soruda. Damla soruma şöyle cevap veriyor:

"Kendi anım olan ama bana sonradan anlatılan bir şey var. İkinci hastaneye gidildiğinde ameliyat edecek doktor yokmuş, hepsi ameliyattaymış. O sırada ben bildiğin masada kalmışım. Orada Orhan Şen diye amatör olarak fotoğrafçılık yapan bir doktor var. O gün izin

günüymüş ve Erciyes'e fotoğraf çekmeye gidiyormuş. Hastaneden onu aramışlar, durumu anlatmışlar '15 yaşında bir kız ameliyat edecek kimse yok.' diyerek. O doktor hiç düşünmemiş bile 'Gerekirse sedyede ameliyat ederim, hazırların geliyorum' demiş. Ben şu an hayattaysam bu o insan sayesinde. 'Bugün izin günüm, gelemem' de diyebilirdi. Çok büyük bir merhamet olduğunu düşünüyorum. Benim de kızım var demiş ve geri dönmüş. Hastaneden çıktıktan sonra da yanına çok gittik zaten.

Eve çıktıktan bir ay sonra ilk kontrolüm vardı. Ben annemin ve ablamın kolunu tutup yürüyerek girdim içeriye, o doktorun o zamanki ağlayışını unutmuyorum."

Damla'nın kısa ve 11 yıllık hikayesi bu şekilde. Aynı hikayeyi iki farklı pencereden gördük aslında ama bu hikayede benim gözlemleyebildiğim bir fark var ortada: Damla'nın annesi anlattıklarını daha duygusal bir çerçeveden bize sunarken, Damla ise bir iletişimci olarak kendi hikayesini daha geniş bir çerçeveden aktarabiliyor.

Otizm paneli farkındalık yarattı

Anlatı ekibi olarak derginin ilk sayısında haber yaptığımız otizm ile ilgili bir panel düzenledik.

Haber ■ Marya Hediye POLATDAĞ
Yurttayım, odamda pencerenin hemen yanındaki yatağımdayım. Camdan o kadar güzel giriyor ki güneş yüzümde sıcaklığını hissediyor ve yüzüme vuran güneş ışığının tadını çıkarıyorum. İki gündür kendimi yorgun hissediyorum ama olsun, tüm bu koşuşturmacaya rağmen hayat güzel. Bu yorgunluk dışarıya da yansıyor gibi. Ama bunları yazarken Zeki Müren'i dinliyorum bir yandan. Ne çok seviyorum Türk sanat müziğini... Yüreğe dokunuyor. "Artık bu solan bahçede bülbüllere yer yok." diyor şarkı. Şarkıyı dinlerken ne güzel bir sabah diye geçiriyorum içimden. Sanki müzik yorgunluğumu da alıyor gibi. Bugün gökyüzü de ayrı bir güzel, masmavi gülümsüyor.

Sabah saat 08.00'de uyandım ama uykumu tam almış gibiydim. Saat 13.30'da okula gidecektim. O gün benim için önemliydi çünkü panel düzenledik. Fakülteden hocalar, arkadaşlar ve çok değerli konuklar katıldı. Fakültemizde bugüne kadar birçok panel, konferans gibi etkinlik düzenlendi. Elbette hepsi birbirinden kıymetliydi. Ancak bu panel bizim için çok başkaydı. Kürsüye çıkınca kalbimin nasıl çarptığını yazmak zor. İletişim bilimleri son sınıf öğrencileri olarak "Anlatı" dergisini hazırladık ve yaptığımız her haberi çok benimseyerek, çok hissederek yaptık. Bunlardan biri de otizm ha-

beri. Ben otizmi hiç duymamış, hiç bilmiyordum. Bitirme projesi için Çiğdem Hoca bana bu konuyu verene kadar. İlk başta çok soğukkanlıydım. Sonuçta bu sadece bir haberdirdi. Konuyu kabul ettiğim günün akşamı hemen bir internet kafeye gidip bulabildiğim tüm makaleleri alıp okumaya başladım. Eh işte biraz değişik bir hastalık olarak öğrenmiş oldum. E tabii bu bir araştırma haber olacağı için daha çok bilgi lazımdı. Rehabilitasyon merkezine gittim. Orada otizmin gerçek anlamda ne olduğunu öğrendim. Tanıdığım otizmlilerden o kadar etkilendim ki Çiğdem Hoca'ya gidip çok etkilendiğimi söyledim. Düşünsenize arka sokakların birinde kurulmuş bir rehabilitasyon merkezinde fark edilmeyi bekleyen onlarca özel çocuk. Bu özel çocuklar için bir şey yapmak lazımdı, belki sesleri olabilecek kadar güçlü bir sesimiz yok. Ama hiç değilse sokaklarda onlara acıyarak bakan gözler yerine otizmlilerin her şeyden önce birey olduklarını, her şart ve koşulda saygı görmeyi hak ettiklerini hatırlatabilmek istedik.

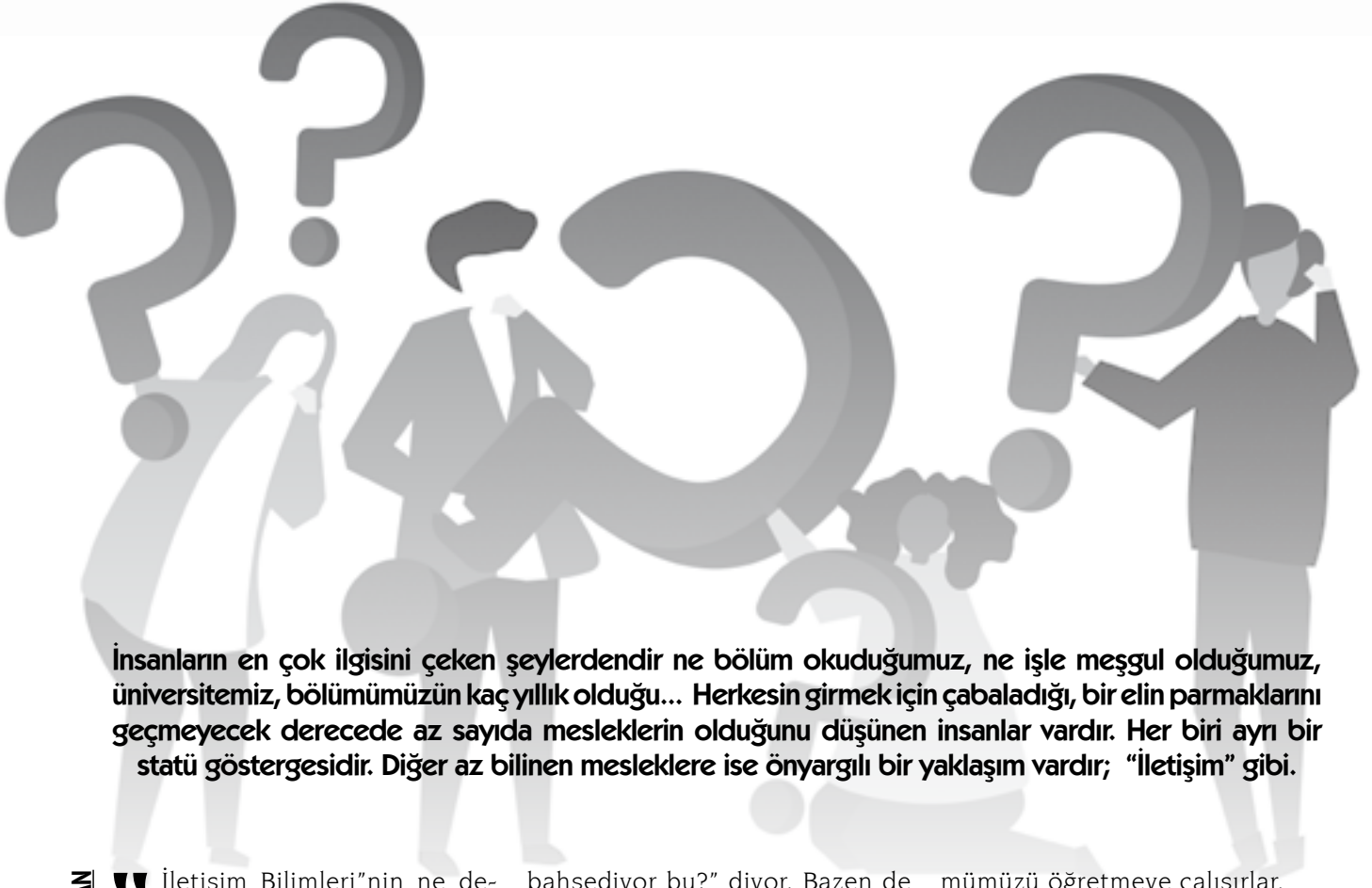
Konu bizim için haber yapmanın ötesindeydi

Biz bu özel bireylerin daha fazla ses hakettiklerini düşünerek, bulduğumuz kaynaklarla yetinmeyip konunun daha çok üstünde durduk. Okunan makaleler ve gidilen reha-

bilitasyon merkezleriyle yazılmış bir haber bizim için yeterli olmayacaktı. Hande Hakkoymaz, Dursun İzgi ve Gonca Gül Çelik ile birebir görüştüm. Ayrıca rehabilitasyon merkezindeki velilerle görüştüm ve bir aileyle bir gün geçirdim. Tüm bunların sonucunda bir haber hazırladık. Haber bittikten sonra da içimde bir eksiklik hissettim ve bu panel için Çiğdem Hocadan istirhamda bulundum. Kendileri sağ olsun istirhamıma nezaket gösterdi.

Panelin bütün organizasyonunu Anlatı ekibi olarak biz üstlendik. İlk olarak Çukurova Üniversitesi Psikoloji Bölümü Öğr. Gör. Hande Hakkoymaz konuştu. Otizmin ne olduğunubelirtilerini, görülme sıklığını anlattı. Sonra Dursun İzgi söz aldı. Dursun Hanım, Adana Otizmle Barış Derneği Başkanı ve otizmliler için bir çocuk annesi olarak deneyimlerini paylaştı. Bu sürecin onlar için nasıl geçtiğini anlattı. Ayrıca fakültedeki genç öğrencilere de tavsiyelerde bulundu. Otizmde kadınların yalnız savaştıklarını ve her türlü desteğe açık olduklarını belirtti. Program beklediğimiz gibi iyi geçti. Katılım, ilgi çok yüksekti. Programın sonunda herkes mutlu ayrıldı ve bize teşekkür etti. Biz de hem Hande Hocaya hem Dursun Hanıma ve onlara eşlik eden otizmliler ve annelerine bize yaşattıkları bu anlamlı deneyim için çok teşekkür ederiz.

İletişimei olmak

İnsanların en çok ilgisini çeken şeylerdendir ne bölüm okuduğumuz, ne işle meşgul olduğumuz, üniversitemiz, bölümümüzün kaç yıllık olduğu... Herkesin girmek için çabaladığı, bir elin parmaklarını geçmeyecek derecede az sayıda mesleklerin olduğunu düşünen insanlar vardır. Her biri ayrı bir statü göstergesidir. Diğer az bilinen mesleklere ise önyargılı bir yaklaşım vardır; "İletişim" gibi.

Haber ■ Emine KAPLAN

“İletişim Bilimleri”nin ne demek olduğunu bilmemek sadece bizim yaşadığımız çevreden kaynaklı mı çok merak ediyorum. Şehir efsanesi gibi bir şey bu bölüm. Anlatsanız anlamayacaklar, tekrar tekrar soracaklar, televizyondaki spikerleri, muhabirleri gösterip “Sende bunlardan mı olacaksın?” diyecekler. En komikleri ise bölümü bilmeyip biliyormuş gibi davrananlar. “Bunu da nereden anlıyorsunuz?” diye soracaksınız tabii. Maalesef ki anlıyoruz. Okuduğumuz bölümü söyleyince yüzlerinde beliren ifade “Neyden

bahsediyor bu?” diyor. Bazen de bizim süper zeki, her şeye çözüm bulan kişiler olduğumuzu sanıp bilmediğimiz, hiç alakamız olmayan bir konuyu sorup, ki en çok bunu yaparlar, bilmediğimizde ise “Sen nasıl iletişimcisin?” diye kızarlar. Sanki her şeyi bilmek zorundaymışız gibi. 4 yıldır bölümümüzün temelinde olan felsefe, siyaset, medya ile ilgili derslerden dolayı bir bilgi birikimine sahibiz. Medyadaki yanlış olduğunu bildiğimiz bir konunun doğrusunu söylediğimiz zaman “Sen yanlış biliyorsun, sana yanlış öğretmişler.” deyip bize bölü-

mümüzü öğretmeye çalışırlar.

Başka tuhaf bir konu ise ki bu çoğumuzun başına gelmiştir. Otobüse bindiğinizde yanınıza orta yaşlı bir kadın/ adam otuyorsa görün o zaman açılan muhabbeti. Önce milli sorumuz olan “Nerelisin? Köyün nerede?” diye sorulara başlarlar. Daha sonra okuduğumuz bölüme gelir konu. O nefret ettiğimiz soru gelince önce bir duraklarız “Nasıl anlatsam da anlasa?” diye düşünürüz. Çünkü insanlara dayatılan bir kaç meslek haricinde pek bir meslek bilmezler. Anlatırsınız, medyadan falan bahsedersiniz.

Anlamadığını, garipseyen bakışları da görünce klasik lafımıza sığırız. "Gazetecilik okuyorum yani teyze/ amca." deriz. İşte asıl muhabbet ondan sonra başlar. Aydınlanmış bir yüz ifadesiyle size dönerler. "Ha, yani televizyoncu olacaksın. Aferin aferin." derler. E onayımızı da aldıktan sonra bizim kurgu olduğunu bildiğimiz, onların gerçek olduğunu sandığı programlara gelir sıra. Burada tikanırsınız. Karşıdaki kişi size heyecanla bilmem ne evlilik veya doktor programlarındaki kadından, kocasından, bağ bahçesinden, şu insanın kaç sezondur bekar kalıp ne zaman evleneceğinden, doktor programlarında gördüğü hastalıklardan, kendisinin de arayıp ulaşamadığından bahseder. Siz şok olmuş bir biçimde "Sabahın köründe kulaklarım neler duyuyor?" diye beyniniz yana yana dinlersiniz. Hayatı sorgularsınız. Kaçacak yer ararsınız. Çünkü sabahın körü, yani insan müzik dinlemek, manzara seyretmek, uyumak ister anlatabiliyor muyum? Hele kulaklık takmayadurun. Hemen sizi dürtükleyip sorularına devam eder. En son can havliyle ineceğiniz durağa yaklaşıp o kalabalıktan sağ salim kurtulup, kendinizi dışarı atarsınız. Kafanızı kaldırıp gökyüzüne bakar ve derin bir nefes alıp mis gibi oksijeni ciğerlerinize doldurursunuz ve dersiniz ki: "Oh be dünya varmış, ne insanlar var ya..."

Üniversite hayali olan öğrenciler her zaman üniversiteye geçince rahat rahat gezeceği hayaliyle yaşarlar. Gezip dolaşacaklar, devamsızlık, derse katılım sorunu olmayacak, derse istediğin zaman girip çıkılacak gibi... Unutun bunları.

Özellikle bölümümüzden bir haber olan insanların en sinir ol-

duğum sözü "Siz yatıyorsunuz." Bir gün gelip dersimize katılmalarını isterdim. Ne devamsızlık yapılıyor, ne gezip tozuluyor. Ha gezenler üniversite hayatını dolu dolu yaşamak isteyen arkadaşlar yok değil. Ama alttan dersler, bütler falan var. Bu kısım es geçiliyor. "İletişimciler ne işliyor ki?" falan diye sorarlar. Anlattığınızdaysa bakakalırlar ya neyse. 3. yılımdayken yorgunluktan saat 20.00'de yattığımı bilirim. Gel de bunu anlat işte. Laylaylom sanıyorlar bölümümü.

"2 yıllık mı? 4 yıllık mı?"

Yıl 2015 yaz tatilinin bitmesine günler kala tercih sonuçları açıklanmış, üniversiteli oldum havasına girilmiş bir durumdaydım. Kalan tatilimi yan gelip yattayım da yeni bir okul dönemine dinlenmiş gireyim diye plan yapıyorum. Çünkü tatilin yarısı LYS sınavının verdiği stres, daha sonra tercih dönemi, açıklanan sonuçlar derken işkence gibi geçmişti. Birden misafirliğe gitme olayı çıktı ortaya. Zoraki, sürüklenecek götürüldüm. Bir öğrencinin küçüklüğünün kabusudur bu misafirlikler. Övünmeyi çok seven aileler yüzünden benim kızım/oğlum şu bölümü kazandı, şu kadar net yaptı, şu sıralamaya girdi cümleleriyle dolup taşar ortam. Biz garipler ise masum masum izleriz onları. Hayır yani yapan biziz, övünen onlar. Akrabanın biri övüyor zeki kızını "Benim kızım bölümünü kazandı." diye ballandıra ballandıra anlatıyor. İnsanlar arasında tebrikler havada uçuşuyor. Ben de o sırada düşünüyorum. Ben hem ilk 100 bindeyim hem de çok iyi bir üniversitede okuyacağım. Yani teyzeciğim, havan kime senin? Sonradan duydum kadının zeki kızı

bölüm değiştirmiş. Sarmadıysa bölüm demek(!) Kazanmakla bitmiyor iş. Ortamı az çok anlamışsınızdır. Üniversite deyince belli bölümler dışındaki bölümler yok sayılıyor. Statü önem kazanıyor. O sırada bir tanesi soruyor bana "Sen hangi bölümü kazandın?" diye. Tam bir korku filmi örneği. Ortam önce bir sessizleşiyor. Tüm kafalar bana dönüyor. Ve babam atılıp "İşletme." diyor. Yaşadığım şoku anlayabiliyor musunuz? "Bari bölümümün adını doğru söyleseydi." diye aklımdan geçiriyorum. İnsanların kafasına o kadar uzak bir bölüm ki. Ben de "İletişim Fakültesi, İletişim Bilimleri'ni kazandım." diyorum. Tabii anlamıyorlar. Halkla ilişkiler, reklamcılık, gazetecilik toplamı bir bölüm diyorum anlayacakları bir dille. Bu onları biraz olsun tatmin ediyor. Fakat tatmin olamayanlar da var. "Gazetecilik erkek mesleği, ne yapacaksın orada?" diye soran biri gibi. Diğer bir soru ise hani bazı sorular vardır. Küçümseme gibi gizli bir anlam taşıyan sorular kaç yıllık bir bölüm bu? 2 yıllık mı? 4 yıllık mı? gibi. Dışlerimi sıkarak cevap veriyorum "4 yıllık."

"Sen konuşmuyorsun ki?"

Üniversitenin ikinci yılındayım. Vize haftamın ilk günleri. Oldukça stresliyim. Stresim azalsın diye kulaklığımı taktım, müzik dinliyorum. Önümdeki koltuğa bir kadın oturdu. Lise stajımın kabusu olan dedikoducu bir insan. Yüzüne gülüp arkandan konuşan tiplerden yani. Beni tanımasın diye başımı çevirmişim. Tabii ki de tanıdı. Zoraki gülcükler, muhabbet falan. Konu ne okuduğuma geldi. Anlattım bölümümü. Dediği şey "Sen konuşmuyorsun ki." oldu. Diyeme-

dim "Senden hoşlanmadığım için konuşmaya gerek duymadım." diye. Hala içimde kalmıştır söyleyemediğim için. Konuşuyor kendi kendine. Nasıl gidermişim bu bölüme, bana göre değilmiş falan. Umursamadığım için sormıyorum da "Sen beni ne kadar tanıyorsun?" diye. İnsanların bilmedikleri konulara karşı ne kadar önyargılı olduklarını o kadar net görüyorsunuz ki.

İletişim deyince sadece konuşmaktan ibaret olduğunu sanıyorlar. Üniversite stajımda yine böyle bir soruyla karşılaşınca dayanamayıp "Kendi kendime içimden konuşuyorum. Sesli konuşmama gerek yok bu da bir iletişim biçimi." deyince karşımdaki çok bilmişin yüzünde oluşan ifadeyi unutamıyorum. İnsanlar iletişimin ne demek olduğunu bilmiyor. Bu kadar gelişmiş teknolojinin içinde "bilmemek" biraz saçma geliyor. Her şey bir tuş uzağımızdayken araştırmacı ruhandan yoksun olmak tuhaf.

"Siz bir halt olamayacaksınız"

Konferans dersimiz vardı geçtiğimiz yıllarda. Bölümünde uzmanlaşmış iletişimciler gelip bu günlere nasıl geldiğini anlatır, biz de heyecanla dinlerdik. Konuşmanın sonunda öğrenciler sorularını yöneltirdi. "Bizler ilerlemek için ne yapabiliriz?" sorusunu çok duymuşumdur. Birçok konuşmacı bu soruyu duyunca konuyu değiştirip bizi tatmin etmeyecek cevaplar verirdi. Az önce bahsettiği ütöpik dünyadan çıkıp yere çakılmış gibi hissediyor insan. Bir konuşmacının sözünü asla unutmam. Resmen bölümü boşa okuduğumuzu ve torpil olmazsa bu bölümle ilgili bir şirkette, kurumda çalışmaya-

cağımızı ima etti. Okuduğumuz bölümü hiçe sayıp bunu dedi. O zaman ayağa kalkıp neden bu ütöpik, umut verici konferansa katıldığını sormak istedim. Her öğrenci okuduğu bölümle ilgili bir işte çalışmak ister. Bunun için destekleyici, umut verici söylemler duymak ister. Sanki televizyon ekranında söyleşi yapmış da kameralar kapandıktan sonra bambaşka bir şekle bürünmüş gibiydi. Anlam veremedim. Bir başka ders kapsamında bir şirkete gitmiştik. Güzel konuşmalar falan oluyor. Hayat hikayeleri anlatılıyor. En sonunda bir arkadaşımız "Beni işe alır mısınız?" deyince "Seni niye alayım?" dedi. Sonra düzeltip "Deneyimli birini alırız." dedi. Şunu düşünmediklerini fark ettim. Yeni mezun olmuş bir iletişimcinin nasıl deneyimli olmasını bekliyorlar? Okuduğumuz bölümün bir güvencesinin olmadığını fark ettim. Kendi çabalarımızla, başarılarımızla bir yerlere gelebiliriz. İnsanlar da bu yüzden sormuyor mu zaten "Sen ne olacaksın? Nerede çalışacaksın?" diye.

"İletişimci olunmaz, iletişimci doğulur"

Geçenlerde bir konferansa katıldık. Oldukça iyi, deneyimli konuşmacılar geliyor ayağımıza bize bir şeyler katacaklar diye bekliyoruz. Yine hayat hikayelerinden bahsettiler. Buralara kadar zorlukla geldiklerini, her şeyi kendi çabalarıyla başardıklarını anlattılar. Konuşma biraz sonra tuhaflaşmaya başladı. Sanki karşımda iletişimci değil de iletişimi kendi çıkarlarına göre kullanan biri varmış gibi. Okuduğum dört yılım gözlerimin önünden geçti. Hiçbir şekilde anlattıklarıyla uyuşmuyor öğrendiklerimiz. İn-

sanlar hep der ya "Okulda gördükleriniz farklı, iş hayatı farklı." diye. O an bunu hissettim. Aynı zamanda aşağılanmış hissettim. Ben 4 yıldır gördüklerimle böyle hissediyorsam hocalarımız ne hissetti acaba?

Okuduğumuz bölüm o kadar yanlış anlaşıyor ki. İletişim deyince aklınıza ne geliyor? Önce bu soruyu sormak gerekiyor insanlara. İleride bu bölümle ilgili bir meslekte çalışmayacak olam bile bana çok şey kattı. Hayata bakış açımı değiştirdi. Her kesimle, her canlıyla ilgili empati kurmayı öğrendim. Önyargılarımı kırdım, ki bence bu en önemli şeydi, en ufak bir kelimenin bile sayfalarca anlam taşıdığını keşfettim. Tabii daha sonra önyargılı insanlar görünce onları değiştirmek istiyorsunuz. Üniversite ortamının rahatlığına alışıp diğer insanların bilgileri sizinle aynı olmadığından zorluk yaşıyorsunuz ama şunu söyleyebilirim ki iyi ki bu bölümü seçmişim "İletişimciyim." diyebiliyorum. İnsanlar anlamasa da ben biliyorum ve bu beni mutlu ediyor

Şu dört yıl boyunca neler yaşadım anlatmaya sayfalar yetmez. Hele babam hala ne okuduğumu ara ara sorar. Ya ben bir türlü anlatamıyorum ya da babam anlamak istemiyor. En ilginç ise babaannem. Televizyonda çıkan her spikeri gösterip "Sen de bunlar gibi çıkıp konuşabilecek misin?" diyor. Eh buna da şükür. Ben bu satırları yazarken kardeşim sesleniyor "Ne yaşıyorsun?" diye. Ben de güzelce anlatıyorum. Bana bakıyor ve sonunda ağzındaki baklayı çıkarıyor:

-Ama sen ne olacaksın ki?

İşte arkadaşlar sözün bittiği yerdeyim.

Son haber telaşında Adana'yı anlatmak

Akdeniz ikliminin tüm özelliklerini içinde barındıran, 600 yıllık belki de daha fazla tarihi geçmiş olan Adana, Yunan ve Hitit mitolojisinde yerini alır. Homeros'un İlyadası ve Fenike destanlarında adı geçen; başta Osmanlı olmak üzere Artuklu, Zengi, Selçuklu, Memlûklü, Kilikyalılar, İranlılar, Bizanslılar, Romalılar olmak üzere sayısız medeniyete, beyliklere, krallıklara ev sahipliği yapan bu kenti anlatmaya sayfalar yetmez. Onlarca medeniyetin bizlere miras bıraktığı bu kente gereken değeri göstermeden el birliği ile tüm güzelliklerini yok etmeye devam ediyoruz.

Gezi Yazısı ■ Sudet KARAGÖZ

16. yüzyılda Ramazanoğulları Beyi tarafından 17 mahalleden kurulan küçük bir köy, kasaba özelliği taşıyan Adana, 21.yüzyılda modern görüntüsü ile sayısız mahalleye, bulvara sahip olmasıyla artık modern bir kent görünümünde. Her medeniyet kurulduğu dönemin yaşanmışlığının izlerini taşıyan, tarihi değeri olan yapıları onlardan sonra gelecek toplumlara korunması için bıraktı. Tarihi bilince sahip olan toplumlar geçmişin izlerini içinde barındıran bu yapıları korumaya çalışırken savaşılar, yağmalamalar, doğal afetleri, aslına uygun yapılmayan restorasyonlar ve modernleşmenin en büyük parçası sayılan kentsel dö-

nüşümlerle, yüzyıllardır farklı medeniyetlerin bizlere bıraktığı, tarihi yaşanmışlığı olan yapıların büyük bir bölümü yok ediliyor. Geriye kalanlar ise insanlığın yok etme gücü karşısında direnerek ayakta kalmaya çalışıyorlar. Bu yaşanmışlığı, tarihsel süreci, kültürel bağları ve şehrin özgünlüğünü açıklayacak onlarca kaynak vardı. Fakat belirtmek gerekir ki bu kaynakları okudukça yok edilen tarihi yapılarla ilgili yazılanların bir masal izlenimi vermekten öteye gitmediğinin altını çizmekte yarar var. Buna bir de yaşadığı şehrin, tarihi yapılarını ve tarihi geçmişini bilmeyen bir kitle de eklenince, sorun farklı bir boyutla önümüze çıkıyor. Özne olarak belleğin ta kendisi olan tarih,

toplumların kendi geçmişlerine sahip çıkamamasıyla hafızalardan silinerek kendisine, tarihi değerlerine yabancı kitlelerin oluşmasına neden oluyor. Oysa dünyanın neresine giderseniz gidin insanlığın kendi tarihini tüm hakikatiyle bugüne taşıyarak, gelecek nesillere aktarma görevi vardı. Çünkü tarihi değerlerine sahip çıkamayanlar iyi bir gelecek de inşa edemeyecekti. Dolayısıyla tarihi yapılarınızın iyi bir şekilde restorasyonunu yapmıyor, koruyamıyorsanız kendi ellerinizle tarihinizi öldürmekten öteye gidemiyorsunuzdur. Köklü ve aydınlık bir tarihi bellek oluşturup, tarihi bilinci yeniden ortaya çıkarabilmek için yeni reçeteler ortaya koymamız gerektiğini hep-

miz kabul etmeliyiz.

Bir bahar gecesinin zifiri karanlığı içinde ay ışığı tüm ihtişamıyla geceyi aydınlatırken, evimin balkonundan bu kenti izliyorum. Aslında bunu aralıksız iki aydır yapıyorum. Adana'yı, yıllardır yaşadığım şu kenti, nasıl yazabilirim düşüncesiyle... Elimde sürekli cep telefonumu taşıyor, "Adana" başlığıyla açtığım dosyaya özensizce bir şeyler karalayıp, kimi zaman da saniyeleri geçmeyen ses kayıtları alıyordum. Tabii yaptığım okumaları da es geçmemek gerekir. Devamında ise zor ve karmaşık bir süreç. Kolay mı insanın yaşadığı şehri anlatması? Sesinizi duyar gibiyim, "Ne var canım bunu yazmakta, en kolay işi seçmişsin." Değil, kolay değil! İnsanın yaşadığı şehri yazıya dökmesi. Çünkü yaşadığınız şehir size birçok şey kattığı gibi birçok şey de alıp götürmüştür. Buna bir de yaşadığınız yerin çok değil, bundan 3-4 yıl önce verimli tarım alanları olduğunu da eklersek... Neyi, nereye konumlandıracağınız konusunda benim gibi zorluk yaşarsınız. Adana'ya gelen her yabancıнын klasik soruları vardır "Siz Adana'nın nesini seviyorsunuz? Bu yaz sıcaklığında nasıl yaşıyorsunuz?" diye. Muhtemelen siz de denk gelmişsinizdir. Birileri çıkıp çokbilmiş bir edayla bu soruları sormuştur. Vizotele filminde "Nazmi" karakterini canlandıran Altan Erkekli'nin şu konuşmasındaki soruları hatırlayın: "Buraya gelen yabancılar bize hep şunu sordu: 'Siz burada nasıl yaşıyorsunuz? Buranın nesini seviyorsunuz?' diye. Ne kadar benzer sorular değil mi? Gelin Adana'da yaşayanlar olarak bizim adımıza Nazmi cevap versin bu benzer sorulara: "Başka çaresi yoktur da ondan ama biz biliriz ki bir yerde mutlu, mesut olmanın ilk şartı orayı sevmektir. Burayı seversen, burası dünyanın en güzel yeridir ama dünyanın en güzel ye-

rini sevmezsen, orası dünyanın en güzel yeri değildir." Adana'nın yaz mevsiminin bunaltıcı sıcaklığı ve nemine rağmen tüm sevgimizle dünyanın en güzel yeri olarak düşündüğümüz bu şehri, "Anlatı" dergisinin okuyucuları için bir nebze olsa da tarihsel dokusuna dokunarak anlatmaya çalıştım. Gelin hep beraber önce Adana'nın tarihsel sürecine bir göz atıp sonra Atatürk Anıtı'nın yer aldığı 5 Ocak Meydanı'nda bulunan Kemeraltı Camisi Bedesten Hamamı'ndan başlayarak sırasıyla; Yağ Cami, Kazancılar Çarşısı, Büyük Saat, Ramazanoğlu Konağı, Ulu Cami, Tarihi Adana Kız Lisesi, Taşköprü, Adana Sinema Müzesi, Atatürk Müzesi ve buraya yazamadığımız diğer kadim tarihi yapılara bir yolculuk yapalım.

Birçok medeniyete ev sahipliği yapan Adana'nın adı...

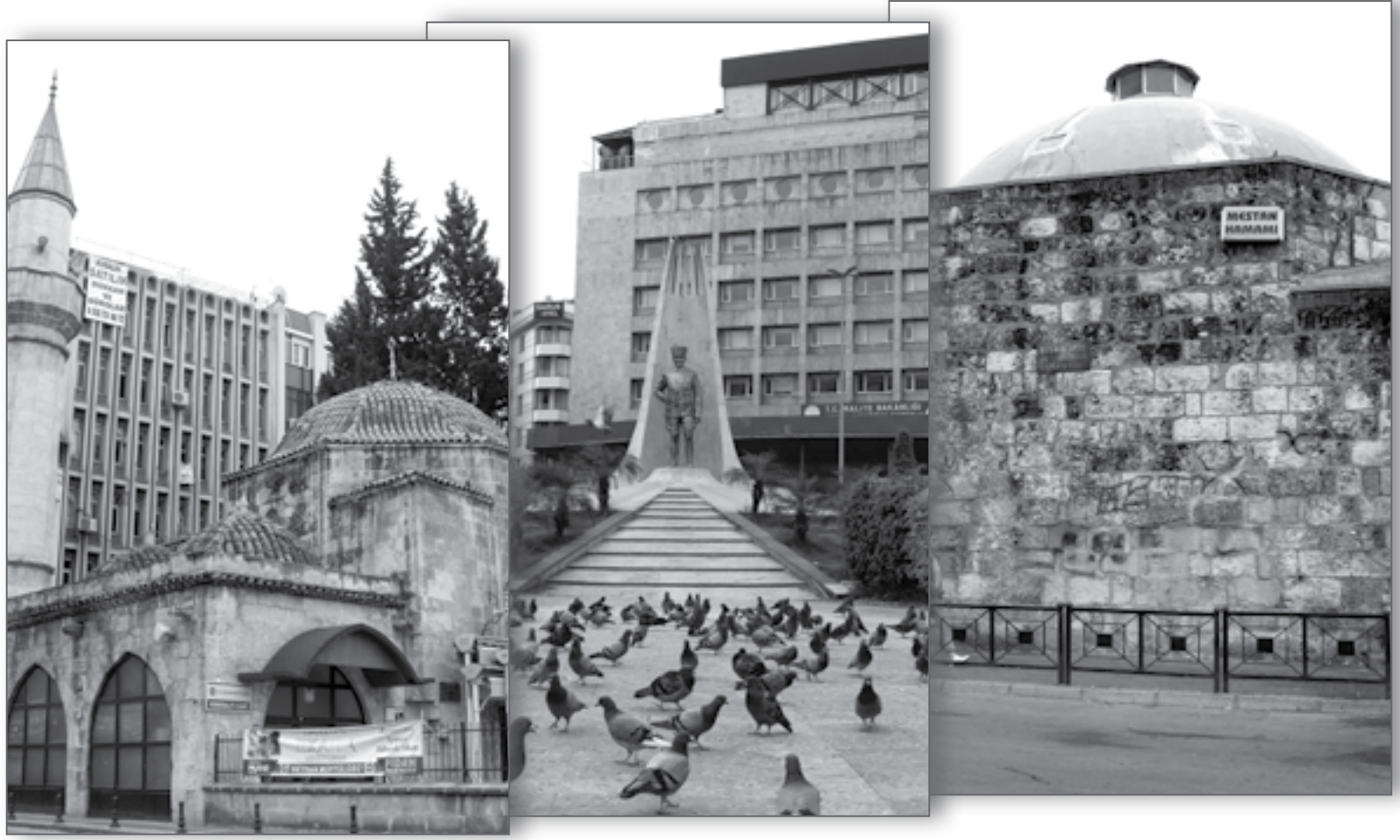
Halikarnas Balıkcısı Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın yazdığı bilgilere göre, Yunan mitolojisinin kahramanı Herakles, 15-20 insan ömrünü aşması gereken yaşamının bir bölümünü Çukurova'da geçirmiş ve "Şuraya bir şehir kurayım" diyerek Adana'yı kurmuş. 1980'li yıllarda Tan Oral'la birlikte Adana'yı gezerek, şehirle ilgili röportajlar yazan Altan Öymen'in şehrin konumu ile ilgili yaptığı yorum şöyle: "Efendim biraz kuzeyde olsa Torosların eteğinde kalır, yazın sıcaklığın bu kadar etkisinde kalmazdı. Biraz güneyde olsa, deniz kenarında olur; denizin serinliğinden faydalanırdı... Ama ova üzerinde egemenlikse iki halde de mümkün... Nehir kenarında kalmaksa nehrin denize döküldüğü yer var..."

Adana tarihi ile ilgili kaynak taraması yaptığınız zaman karşınıza bu kentle ilgi çok farklı izlenimler, yazılar çıkar. İşte bu yazılardan bir tanesi de Sayit Ali Akgül'ün, THM dergisinde "Bir Kültür Mozaigi Ada-

na" başlıklı yazısında 2 Arap bilgini ve Evliya Çelebi'nin gezi notlarında Adana ile ilgili çeşitli bilgilerin yer aldığını yazmaktadır. Bilginlerden Gazzî'nin, 1529 yılında İstanbul'a giderken Adana'dan geçtiğini ve izlenimlerini şöyle aktardığı belirtilir: "Küçük fakat pek güzel olan bu şehrin bahçeleri çoktur. Meyveleri çeşitli ve boldur. Şehre (Misis yönünden) Seyhan üzerindeki bir Taşköprü'den girilmektedir. Ceyhan kadar büyük olan Adana ırmağının akışı çöreklenmiş bir yılanı andırır. Nehrin üzerinde kurulan mavralar (su dolapları) vasıtasıyla bağ ve bahçeler sulanır. Şehrin Ulu Camii'nde akşam ve yatsı namazlarını kıldıktan sonra iki sıralı ağaçların arasından ilkbaharın güzelliğini seyrede ede Seyhan kıyısındaki konak yerimize döndüm."

En son ne zaman Küçük Saat'e geldiğimi hatırlamıyorum

Adana'nın tarihi yolculuğuna Kazancılar Çarşısı ile başlama niyetindeyken dolmuşta gözüme adını meydana veren Küçük Saat çarpıyor. 1925 yılında İş Bankası tarafından yaptırılan saatin hiçbir tarihi değeri bulunmuyor. Ancak kumbara şeklindeki tasarımıyla farklı bir görüntü oluşturan saati görünce kararımı değiştiriyorum. Araçtan indikten sonra şehre ilk defa gelmişim gibi yabancı gözlerle etrafa bakıyorum. Trafiğin yoğunluğu, korna sesleri, insanların geçişi, bende anlık bir kaybolma hissi uyandırır da toparlanıp etrafıma bakıyorum. En son ne zaman Küçük Saat'e geldiğimi hatırlamıyorum, açıkçası her şey çok karışık geliyor. Şaşkınlığı üzerimden attıktan sonra yürümeye başlıyorum. 5 Ocak Meydanı'nda Mustafa Kemal'in anıtı, sol tarafta Kemeraltı Camisi hemen onun yanında yıkılan eski kuyumcular çarşısı, Mestan Hamamı ve adını bilmediğim, bir şekilde varlığı korumayan diğer tarihi yapılar.

5 Ocak Meydanı'nda Atatürk Anıtı, Kemeraltı Camisi ve Mestan Hamamı

5 Ocak 1922'de Mustafa Kemal'in diplomatik başarısı sonucunda imzalanan, Ankara Anlaşması ile Fransız işgalinden kurtarılan Adana'nın, kurtuluşunun simgesi gibi 5 Ocak Meydanı. Meydanda bulunan Atatürk Anıtı her yıl Adana'nın düşman işgalinden kurtarıldığı 5 Ocak tarihinde kutlamalara sahne olur. Bu meydanda Atatürk Anıtı ile birlikte Kemeraltı Camisi ve Mestan Hamamı bulunuyor. 1548 yılında Ramazanoğlu Piri Paşa'nın döneminde Hacı Mustafa Bey tarafından yaptırılan Kemeraltı Cami, Osmanlı klasik dönem mimari yapısını yansıtmaktadır. Önceleri Tarsus Kapısı olarak anılan semtin Kemeraltı ismini alması ile Cami de bu isimle anılmaya başlanı-

lır. Günümüzde de Kemeraltı Cami'si olarak bilinmektedir. Yapı günümüze kadar ulaşsa da başta caminin yanında yapıldığı söylenen medrese ve tarihi doku kısmen yok olmuştur. 5 Ocak Meydanı'ndaki diğer bir yapı da Mestan Hamamı...Dikkatimi kubbe belerine konan güvercinler çekiyor. Varlıklarıyla tarihi yapılar çevresinde farklı bir görüntü oluşturan güvercinler, Adana'nın tarihi geçmişinin şahidi gibiler. Nelere şahitlik ettiler ki bu yapılar, kendilerine yuva seçtiler. 1682 yılında Ramazanoğulları'ndan Hacı Mahmut Ağa tarafından yapılan hamam, farklı kubbe yapısıyla bir kareyi andırmaktadır. Çevredeki esnaf tarafından 5 Ocak Meydanı'nda başta halk kütüphanesi olmak üzere daha fazla tarihi yapının olduğu söylenmektedir. Tarihi yapılardan herhangi bir iz kalmadığı ve yerlerinde

beton binalar yapıldığı için buraya aktaramıyorum.

Meydanlar iç içe geçmiş gibi

Aslında şehir merkezinin öyle bir yapısı var ki adeta meydanlar iç içe geçmiş gibi. Nasıl mı? Küçük Saat Meydanı, 5 Ocak Meydanı'na 2-3 dakikalık bir mesafedeyken, Kazancılar Çarşısı ile 5 Ocak Meydanı arasında uzaklık yok gibi. Meydandan ayrılıp Kazancılar Çarşısı'na doğru ilerliyorum. Etrafıma çok dikkatli bakmış olacağım ki ayakkabı boyayan küçük bir çocuk nereyi aradığını soruyor. Sahi küçük çocuk dedim değil mi? Onun o saatte okulda olması gerekmiyor muydu? Çok da sevimli bir çocuk. Etrafı gezdiğimi söyleyerek o alandaki en ufak bir detayı atlamadan ilerliyorum.

Adana'nın ilk zincir mağazası Horozdibek

Hepimizin bildiği eski adıyla Dr. Rollant Caddesi üzerinde yer alan, şimdilerde kalıntısı bile olmayan Mourad Palas Oteli'ne yakın olan Vakıflar Sarayı'nın önündeyim. Binanın çok yakın bir tarihi geçmişe sahip olduğunu düşündüğüm için önceleri pek önemsemiyorum. 1926 yılında çıkan yangınla yok olan asıl adı Orosdi-Back halk dilinde ise Horozdibek olarak bilinen bir giyim mağazası olduğunu hatta bugünkü AVM dediğimiz yerlerle benzerlik gösterdiğini öğrendiğimde ise büyük bir şaşkınlık yaşıyorum. Orosdi-Back ya da Horozdibek ismini telaffuz etmek bile zor dimi?

Dünyada ilk zincir mağazası özelliğini gösteren Orosdi-Back, Macar subayı olan Adolf Orisdi tarafından kurulmuş. İstanbul'da yaşayan Yahudi asıllı Herman Back'in ortak olmasıyla İstanbul'da Ömer Efendi'nin giyim mağazası olarak

satışa başlayan mağazanın merkezi Paris'te kurulur. Osmanlı Bankası'nın finansal destek vermesiyle 1906 yılında Adana'da hizmet vermeye başlayan mağaza, 4 yıl sonra yani 1909 yılında kapatılır. 1926 yılında çıkan bir yangında halk diliyle Horozdibek kullanılmaz hale gelir. Yerine Yapılan Vakıflar Sarayı bugün içinde bulunan gelinlik mağazalarıyla önemli alışveriş merkezlerinden biridir.

St. Jacques Ermeni Kilisesi

Adana Yağ Cami, 1501 yılında St. Jacques adında bir Ermeni Kilisesi olan yapı Ramazanoğlu Halil Bey tarafından camiye dönüştürülür. 1525 yılında minaresi ve 1558 yılında Piri Paşa tarafından medresesi yaptırılır. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde "Eski Cami" olarak anılan yapının yakınında kurulan yağ pazarının etkisi ile "Yağ Camii" adını alır. Günümüzde de halen Yağ Cami olarak bilinir. Büyük postane

ile Kazancılar Çarşısı arasında kalan Caminin, Selçuklular tarafından yapılan büyük ve görkemli kapısı ise dikkat çekicidir. Büyük bir avluya sahip olan Caminin avlusu doğu ve batı yönlerinden aynı nitelikte yapılan hücrelerle çevrilmiştir. 14.yüzyıl ve 15. yüzyılın iddialı taş ustalığını yansıtan yapı 1998 depremi sırasında aldığı ufak hasarlardan dolayı elden geçirilmiştir.

Daha gezilecek çok yer var diyerek soluğu Tarihi Kazancılar Çarşısı'nda alıyorum. Burası için söylenmesi gereken çok şey var aslında. 15. yüzyıl tarihi İpek Yolu üzerinde Ramazanoğlu Beyliği tarafından kurulan ve o dönemde canlı bir ticarete sahip olan tarihi çarşı, yapılan kötü restorasyon çalışması ve yok olan tarihi dokularından dolayı aslında biraz uzaklaşmış.

Türkiye'nin en uzun saati

Tarihi Kazancılar Çarşısı'nda kiminle konuşsanız tarihi dokunun yok edilişi doğrularcasına cümleler

kuruyorlar. Kimi zaman sözcükler bir isyan, kimi zaman da bir özlemi ifade edercesine tarihi çarşı esnafının dudaklarından dökülüyor. Esnaf şehrin kuzeye kaydırılması, açılan AVM'ler, kafeler, eğlence merkezlerinin Kazancılar Çarşısı'nı unutturduğunu ifade ediyor. 2013 yılında Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan restorasyon çalışmalarının da çarşıya bir hareketlilik getirdiği esnaf tarafından iddia ediliyor. Köklü bir tarihi geçmişe sahip olan Tarihi Kazancılar Çarşısı, turistik bir çarşı olma özelliğinin yanında el işçiliği ustalarının varlığı da dikkat çekici. Tesbih işçiliği, ağaç oymacılığı, bakır kalaycılığı, hazır giyime karşı direnen terzi işçiliği, gümüş işçiliği yanında Osmanlı Sarayının vazgeçilmez tadı olan çeşitli lokumlar burada üretiliyor. Kazancılar Çarşısı'nın sonuna doğru mu geldiniz? Muh-

temelen çarşıya girdiğiniz andan itibaren gördüğünüz Türkiye'nin en uzun saat kulesinin önündesinizdir. Ne diyelim, dillere destandır Büyük Saat. 32 metre uzunluğuyla Türkiye'nin en uzun saati özelliğini gösteren Büyük Saat'in derinliğinin de bu uzunluğa yakın olduğu söylenilir. 1879 yılında dönemin Adana Valisi Ziya Paşa tarafından Ali Münif Caddesi üzerinde yapımına başlanırken, tarihi eser 1882 yılında Vali Abidin Paşa tarafından tamamlanmış. Çevre duvarları baskı ocak tuğlalarıyla örülen saatin etrafına ise küçük taş tuğlalar döşenmiş.

Yeniden insanların belleğinde yerini almaya başlıyor

Hangi tarihi yapıyı görsem hep aynı şeyi düşünürüm. Kim bilir kaç yaşanmışlığa, acıya, aşka tanıklık etti. Kaç savaşa, rüzgâra, yağmura

karşı direnip ayakta kalabildi. Kim bilir kaç milyon insana dokunup, tarihi belleğinde ona yer açtı. Bir konak kaç masala konu oldu? Hangi siyasi kararlar alındı, hangi ekonomi politikalarını uygulamak için tartışmalar yapıldı? Bir halkın geleceğini etkileyecek kaç antlaşmaya imza atıldı? Ramazanoğlu Konağının belleğinde neler saklı, kaç düşün yarım kalmasına, kaç düşün gerçekleşmesine neden oldu? Ramazanoğlu Konağı, Adana'nın tarihi merkezinde bulunuyor. 14. yüzyıldan günümüze kadar ulaşan en önemli sivil mimari örneklerinden biri olma özelliğine sahip. Konağı yapımı konusunda kaynaklarda farklı tarihler yazılsa da tahminen 1360-1400'lü yıllar arasında yapıldığı söyleniyor. Taş ve tuğladan örülmüş olan 3 katlı Konak, 2009 yılın-

dan itibaren Çukurova Üniversitesi bünyesinde halka açık Kültür Merkezi olarak kullanılıyor. 600 yıllık geçmişe sahip bir konak önünde milyonlarca soru dolaşıyor kafamda. Çukurova Üniversite Kültür Merkezi haline getirildikten sonra düzenlenen toplantılar, musiki geceleriyle yeniden insanların belleğinde yerini almaya başlıyor.

İnsanlığın yok etme gücüne karşı direnen tarihi yapılar

Ulu Cami de tarihi alanların olmazsa olmazı. Etrafında çok sayıda güvercin var. Güvercinler arasında tarihi yapı önünde gelinliği ve damatlığıyla bir çift dikkatimi çekiyor. Burası kim bilir yüzyıllardır kaç mutluluğa şahitlik etti? Şimdi de bir anıyı daha ölümsüzleştirmek için Ulu

Cami, bu çiftin çektiği fotoğraf karesinde yerini aldı. Açıkçası karşılaştığım bu manzara mutluluk veriyordu. İnsanlığın yok etme gücüne karşı direnen bu tarihi yapı, önünde çektilen bu fotoğraf karesi sayesinde birerilerine bilinçli bilinçsiz bir şekilde anlatacaktı. Affınıza sığınarak bilinçsiz diyorum, çünkü kaçımız yaşadığımız şehirde var olan tarihi yapılarla ilgili bilgiye sahibiz? Korunması gereken bu yapılara kaçımız sahip çıkıyor ya da kaçımız çocuklarımızın, yeğenlerimizin elinden tutup bu tarihi yerlerde onları gezdiriyor ve onlarda bir tarih bilincinin oluşmasını sağlıyoruz? Gelin bu sorular üzerinde biraz düşünürken, sizlere edindiğim bilgiler doğrultusunda biraz da olsa Ulu Cami'yi anlatayım. 1508-1509

yılları arasında Memlûklü Devleti'ne bağlı olan Ramazanoğlu Halil Bey tarafından inşasına başlanan Halil Bey Mescidi, Çarşı Hamamı, Selâmlık, Gön Hanı ve çarşılarından oluşan bir külliye olan yapı 1541 yılında Ramazanoğlu Halil Bey'in oğlu Piri Mehmet Paşa tarafından tamamlanmış.

Ulu Cami'de, Memlûklü, Selçuklu, Zengi, Artuklu ve Osmanlı etkisi

Ulu Cami'nin en büyük özelliği 5 farklı kültürün yani Memlûk, Selçuklu, Zengi, Artuklu ve Osmanlı kültürünün izlerini taşımasıdır. Doğu ve batı kapısı olmak üzeri iki kapısı bulunan tarihi yapının doğu kapısı sarı, siyah, beyaz mermerlerle kaplı ve muazzam taş işçiliğiyle Memlûklü

izlerini taşır. Camide 3 kitabe bulunuyor. Bunların en eskisi doğu kapısı üzerinde olan kitabedir. Anlatılanlara göre kitabenin üzerinde yazılan ayetin mealinin bir kısmı şöyledir: "Bu binayı yapan kişinin yaptığı bina mı daha hayırlıdır, yoksa bir uçurumun kenarında yıkılmaya müsait bir kişinin yaptığı bina mı daha hayırlıdır?" Bu söz üzerine biraz düşününce o kadar anlamlı geliyor ki. Modern çağın gereğiymiş gibi yapılan çok katlı binalar, tahrip edilen doğa ve yaşam alanı bırakılmayan diğer canlılar... Caminin mimarisi o kadar iyi düşünülmüş ki Adana'nın sıcak ve nemli iklimine karşın avlu ve cemaatin toplandığı alan geniş yapılmıştır. Caminin batı kapısının sol tarafının üstünde yer alan konik tarzı kubbede tamamen Zengi mimarisinin et-

kisi görülürken, konik kubbenin içeri kısmında ise bir kasnak etrafında dolaşan ejderler ve yılan figürlerinde ise Selçuklu etkisi görülüyor. 1516 Mercidabık Savaşı ile Yavuz Sultan Selim bölgeyi hâkimiyeti altına alır. Dolayısıyla tarihi caminin batı kapısı olan taş kapıda Osmanlı mimarisinin özellikleri görülürken 16. yüzyılda öne çıkan Osmanlı çinileri ise caminin iç kısmını süslüyor. Camide bulunan türbede Ramazanoğlu Halil Bey ve oğlu Piri Paşa'nın mezarları yer alıyor. 1998 ve 2004 yıllarında depremde aldığı hasar nedeniyle onarılan Cami halen ibadethane olarak kullanılıyor.

Kim bilir belki de birileri çıkar bu yok oluşa "Dur!" der

Ulu Cami'yi diğer adıyla Ramazanoğlu Cami'sini dolaşmayı

tamamladıktan sonra yönümü tarihi Kız Lisesi'ne çeviriyorum. Arada 10-15 dakikalık bir yürüme mesafesi var. Yürüyeceğim her alanın tarihi bir iz taşıdığına inandığım için adımlarımı biraz daha yavaş atıyorum. Etrafa dikkatlice inceleyerek ilerlerken halen tarihi izler taşıyan, yıkılmaya yüz tutmuş harabe yapılar görüyorum. Bu yapıların nasıl dönüştürüleceğine dair herhangi bir fikrim yok. Çevredeki esnaflara da bu konuyla ilgili soru sorduğumda onlarda önce bir tedirginlik oluşsa da durumu izah ettikten sonra ancak ifade ediyorlar kendilerinin de bir fikirlerinin olmadığını. Bu duyarsızlık bende büyük bir umutsuzluk yaratıyor. Giorgio Agambe'nin Peppe Savà'ya verdiği söyleşisinden şu cümleyi anımsıyorum: "Bana umut veren şey tam olarak

bu umutsuz durumdur.”der. Kim bilir belki de birileri çıkar bu yok oluşa “Dur!” der. Ne dersiniz? İlk kez 2010 yılında bugünkü adıyla “Kültür ve Sanat Merkezi” olan Adana Kız Lisesi’ne bir hafta süren bir eğitim programı için gelmiştim. Tam 9 yıl aradan sonra bu sefer “Anlatı” dergisi için oradaydım. Etraf daha bir sessizleşmiş gibi. Hem arka hem de ön kapısı açık olan binanın ön kapısından değil de arka kapısından içeri girmeyi tercih ediyorum. Çünkü Adana Kız Lisesi, Seyhan Nehri’nin hemen kıyısında ve Taş Köprü’ye yakın bir mesafede olduğu için çok güzel bir manzarayı izleme fırsatı buluyorum. 1883 yılında Adana Valisi Abidin Paşa tarafından yaptırılan yapı, ilk olarak

askeri rüştiye olarak kullanılıyor. 1885 yılında lise bölümü eklenecek “Adana Mulki İdadi Mektebi” adını almaktadır. 1908 yılında Mekteb-i Sultani 1923 yılında ise Adana Lisesi adını alan okul, 1931 yılında burada sadece erkek öğrencilere eğitim verilirken 1932 yılında ise kız öğrencilerin yatılı kalarak eğitim verildiği bir okula dönüştürülmüş. 1998 depremde aldığı hasardan dolayı eğitime kapatılan bina, yapılan restorasyon çalışmasından sonra kültür ve sanat merkezi olarak hizmet vermeye başladı. Binanın bodrum katında çeşitli atölyeler yapılırken, koridorlar ise sanat galerisi olarak yapılandırıldı. Bina toplantı salonları ve dinlenme mekânlarıyla çeşitli etkinliklere

ve toplantılara ev sahipliği yapıyor.

Bu sözler tam da bu anlar için yazılmış diyorum

Ne dersiniz, tarihi Adana Kız Lisesi hakkında bu kadar bilgi yeter diyip hemen Taş Köprü’ye mi geçsek? Tahminimce aynı fikirdeyiz. Seyhan Nehri’nin kıyısında biraz yürüyüş yaparak tarihi köprüye doğru yöneliyorum. Martıların sayıları bu yıl daha fazla gibi. Bu artış için mutluluk duyuyorum. Çünkü doğaya ait yok olmayan bir şeyle uzun süreden beri ilk defa karşılaşıyorum. Doğayı da, tarihi yapıları da korumayı öğreneceğiz elbet geç olmadan. Okuduğum kaynaklardan edindiğim bilgiye göre, 384 yılında Roma İmparatoru Hadrian tarafından Mimar Auxentius’una yap-

tırılmaktadır. 21 gözlü olarak inşa edilen Taş Köprü, 310 metre uzunluğunda ve 11,4 metre genişliğinde dünyada kullanılabilen en eski köprü özelliğine sahip. Adana'nın iki yakasını birleştiren taş köprü 2007 yılında restorasyonu yapıldıktan sonra araç trafiğine kapatılarak yaya ve bisiklet trafiğine açık hale getirildi. Günümüzde Taş köprü 14 gözlü olarak halen varlığını koruyor. Yakın zamanda spreylere boyanmış üzerine yazı yazılması ile basında geniş yer alan tarihi Köprüye ne kadar değer verdiğimiz konusuna değinmememe gerek yok herhalde(!) Köprü'nün üstünde uçan martıları izlerken kulağımda Baba Zula'nın "Ben bir martı olsam" şarkısı aralıksız dolanıyor:

"Ben bir martı olsam uçsam denizlere.

Rüzgarlara açsam giderim sehere,

Her kanadımı çarpışla..."

Bu sözler tam da bu anlar için yazılmış diyorum. Köprüler kavuşmanın, ayrılmanın, kaybetmenin, hasretin simgesi gibiler âdetâ. Mil-

yarlarca insanın yükünü sırtında taşıyan köprü'nün trafiğe kapatılması yönünde alınan kararın ne kadar doğru olduğuna dair kanıya bir kez daha varıyorum. Köprüden ayrılmadan önce sol tarafa dönüp Adana Merkez Camisi'ni izlemeye başlıyorum. Taşköprü'den bu kadar erken ayrılmak istemesem de yönümü Adana Sinema Müzesi'ne çeviriyorum. Gelin hep beraber belgesel tadında ufak bir yolculuğa çıkalım.

Adana edebiyat ve sinema konusunda derin bir kültüre sahip

Adana Sinema Müzesi, 140 yıllık bir geçmişe sahip olan eski Adana evlerinden birinin restore edilmesinden sonra ortaya çıktı. 23 Eylül 2011'de Müzenin açılışı yapıldı. 3 kattan oluşan ahşap müzede 1891 yılından beri Türkiye'de yayınlanmış 3 bin 500 parçalık fotoğraf ve sinemayla ilgili kitap koleksiyonuyla beraber beyaz perdeye gönül vermiş Adanalı sanatçıların fotoğrafları, balmumu heykelleri, film çekimleri sırasında kullandıkları eşyaları, fotoğraf makineleri, daktiloları,

çeşitli film kasetleri, burada sergileniyor. Sanat ve edebiyatla ilgili bu kadar şeyin bir arada bulunması insanı farklı bir yolculuğa çıkartırken, Adana'nın edebiyat ve sinema konusunda ne kadar büyük ve derin bir kültüre sahip olduğunu da gözler önüne seriyor. Her balmumu heykelinin farklı bir yaşamışlığı, farklı bir anlamı ve önemi var. Bundan dolayı balmumu heykellerini derecelendirmek çok zor. Kemal Sunal, Adile Naşit, Yılmaz Güney, Orhan Kemal, Abidin Dino, Muzafer İzgü, Şener Şen, Müslüm Gürses, Yaşar Kemal ve daha nice...

Sanatçılar Odası daha çok dikkatimi çekiyor

Yürürken ahşap zeminin çıkarttığı ses biraz beni rahatsız etse de bu büyü'nün bozulmasına izin vermiyorum. Müze; Yılmaz Güney Odası, Altın Koza Odası, kütüphane, arşiv Odası, Adanalı Sinemacılar Odası ve Sanatçılar Odası gibi bölümlerden oluşuyor. Her oda birbirinden anlamlı olsa da Sanatçılar Odası daha çok dikkatimi çekiyor. Sanatçılar Odasında bir masanın başında Orhan Kemal ve Abidin Dino'nun

balmumundan yapılmış heykellerini görüyorum. Bende karşılıklı sohbet ediyorlarmış gibi bir izlenim uyandırıyor. Resim ve edebiyat ustaları bir arada, haliyle sohbet de sanatla ilgilidir. Kaçırır mıyım bu anı? Elbette ki hayır. Buram buram edebiyat kokan o sessizliğe ben de dahil oluyorum. Abidin Dino'yla göz göze geliyoruz, galiba ne sorduğumu anlıyor ve devamında Dino'nun yüzünde oluşan hüzünle kaşık bir tebessümle beraber dudaklarında şu mısralar dökülüyor:

Ve dolaşıydık Türkiye'yi
Bir baştan bir başa.
Yattığımız yerler müze olmuş,
Sürgün şehirler cennet.
İşte o zaman Nazım,
Yapardım mutluluğun resmini
Buna da ne tual yeterdi
Ne boya...

Kısmen de olsa şiirdeki gibi balmumu heykelleriyle müze, Abidin Dino ve diğerlerinin evi olmuş, sanatseverlerle buluşma adına. Şunu da belirtmek isterim; Adana Sinema Müzesi'ni dolaşmadan önce Ada-

na'nın Türk sinemasına bu kadar oyuncu, yazar, yönetmen kazandırdığını biliyordum.

Tarih 15 Mart 1923'ü gösteriyor

Adana Sinema Müzesinden ayrıldıktan sonra hemen yan tarafında bulunan Atatürk Müzesi'ne geçiyorum. 2 katlı ahşap bir bina. Binanın alt katında çalışma odası, kütüphane; üst katında ise yatak odası, çalışma odası, basın odası, mücahitler odası, Hatay odası, silâh odası, Kuvayi Milliye odası ve sofa yer alıyor. Kurtuluş Savaşı yıllarında Mustafa Kemal Atatürk tarafından zaman zaman karargâh olarak kullanılan Suphi Paşa Konağı olan Atatürk Müzesi'nin girişindeki duvarda tarih 15 Mart 1923'ü gösteriyor. Bu tarihin yazıldığı levhada ise Mustafa Kemal Atatürk'ün şu sözleri yazılı: "Bende bu vakaiin ilk hissi teşebbüsü bu memlekette, bu güzel Adana'da vücut bulmuştur." Bu cümle üzerinde çok düşünmek gerekiyor. Belki de bu sözler yaşadığımız şeh-

rin önemini daha iyi kavramamızı sağlar. Bu noktada vereceğim bilgi de herhangi bir eksiklik olmaması için Kültür ve Turizm Bakanlığının resmi sitesini ziyaret ediyorum. Her yıl Atatürk'ün Adana'ya gelişinin yıl dönümü olan 15 Mart'ın resmi törenlerle kutlandığı Atatürk Müzesi için Kültür ve Turizm Bakanlığının resmi sitesinde şu ifadeler kullanılıyor: "Müze binası, Seyhan Caddesi üzerinde 19. yüzyılda yapılmış geleneksel Adana evlerindendir. İki katlı, çıkmalı, kırma çatılı, kâğır bir yapıdır. Bu özellikleri nedeniyle yapı Bakanlıkça 'Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı' olarak tescil edilmiş ve koruma altına alınmıştır. 15 Mart 1923'te Atatürk eşi ile birlikte Adana'ya geldiğinde, Ramazanoğulları'ndan Suphi Paşa'ya ait olan bu binada ağırlanmışlardır. Bina Atatürk Bilim ve Kültür Müzesi Koruma ve Yaşatma Derneği'nce zamanın Kolordu Komutanı Bedrettin Demirel'in önderliği ve halkın yardımıyla kamulaştırılıp restorasyonu yapılmış ve 1981 yılında Müze Müdürlüğü'ne

bağlı bir müze olarak hizmete açılmıştır."

Farklı bir şey dahil etsem oradaki gerçeklik bütünüyle yok olacak gibi

Müzeyi dolaşırken ne fotoğraf çekiyorum ne not ne de kayıt alıyorum. Bu ziyarete farklı bir şey dahil etsem oradaki gerçeklik bütünüyle yok olacak gibi bir hisse kapılıyorum. Derin bir nefes alarak keşke zamanda yolculuk edebilme şansım olsaydı diye düşünüyorum. Kim bilir bu odalarda, dokunmaya çekindiğim masada hangi önemli kararlar alındı, nelere imza atıldı. Lâik, aydınlık bir Türkiye için neler konuşuldu. Tarihin tozlu raflarında yer almayan cümleler... Bu duvarlar belleklerinde neler saklıyor, hangi sırra şahitlik ettiler? Bilememenin ızdırabı dedikleri şey bu olsa gerek. Her özelliğiyle farklı bir tarihi yaşanmışlığı sergileyen odalar... Bakın Hatay odasında neler olmuş: Adana'nın düşman işgalinde olduğu günlerde Ayşe Fitnat Hanım'ın başkanlığında bir grup, Fransız işgali altında olan Hatay'dan beraberinde bir grupla gelir. Mustafa Kemal Atatürk'e Hatay'dan getirdiği söylenen siyah gülü hediye eder.

Bu durum karşısında Atatürk "Kırk asırlık Türk yurdu düşman elinde kalmaz!" der. İşte bu sözlerin geçtiği bu odada Hatay'dan gelen heyetin görüntüleri o anları yaşatırcasına sergileniyor. Atatürk Müzesi'ni, en iyisi fazla anlatmayayım gelin, gezin işte o zaman ne demek istediğimi, sözcüklerin neden bu kadar eksik kaldığını anlarsınız.

El birliğiyle tüm güzelliklerini yok etmeye devam ediyoruz

Akdeniz ikliminin tüm özelliklerini içinde barındıran, 600 yıllık belki de daha fazla tarihi geçmiş olan, Yunan ve Hitit mitolojisinde yerini alan, Homeros'un İlyadası ve Fenike destanlarında adı geçen Adana, başta Osmanlı olmak üzere Artuklu, Zengi, Selçuklu, Memlük-lü, Kilikyalılar, İranlılar, Bizanslılar, Romalılar olmak üzere sayısız medeniyetlere, beyliklere, krallıklara ev sahipliği yapmış. Bu kenti anlatmaya sayfalar yetmez. Onlarca medeniyetin bizlere miras bıraktığı bu kente gereken değeri göstermeden el birliğiyle tüm güzelliklerini durmak bilmeden yok etmeye devam ediyoruz. Tıpkı Karl Marx'ın dediği gibi "Tarih geçen zamanların

şahididir. Onun gerçeklerini aydınlatır, anıları meydana çıkarır, günlük yaşamımıza yol gösterir ve eski zamanlardan bilinmeyen olayları anlatır." Gelin bu bilinmeyenleri, gün yüzüne henüz çıkmamış tarihi yapıları korumak gelecek nesillere aktarabilmek için hep beraber bir farkındalık yaratalım.

Bu yazıda Adana Etnografya Müzesi, Ulu Camii Medresesi, Hasan Ağa Camisi, Bebekli Kilise, Eski Mahalle ve Evleri, Tepebağ Mahallesi, Adana Müze Kompleksi, Anavarza Antik Kenti, Irmak Hamamı, Çarşı Hamamı, Melek Girmez, Ağca Mescidi, Sekiz Karpılı Bedesten, Kurt Kulağı Kervan Sarayı, Sabancı Camisi, İnönü Parkı, Atatürk Parkı, Şar Kırk Kilisesi, Yılan Kale, Varda(Alman) Köprüsü ve ismini bilmediğim birçok tarihi yapı yer alıyor. Ayrıca yaptığım araştırma sırasında Adana hakkında taradığım kaynaklarda birbiriyle çelişen bilgilerle karşılaştım. Bundan dolayı başta Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın resmi sitesi olmak üzere tarihi yapılar içerisinde yer alan yazılı belgelerin, çeşitli kitap ve makalelerin daha güvenilir olduğunu düşünerek bu kaynaklardan yararlandım.

Adana'nın çelişkili yüzü

Adana'da siyahla beyaz kadar birbirinden farklı mahalleleri gezdim. Oldukça çarpıcı izlenimlerimi bu röportajda sizlere aktarmaya çalıştım.

Röportaj ■ Mehmet ŞAHUTOĞLU

Bu röportajı yapmaya aslında hiç niyetim yoktu. Sosyal medyada dikkat çekmek için ya da etkileşim almak için yapılan paylaşımlara takmıştım uzun zamandır. Azınlık olarak tanımladığım insanların sessiz çoğunluğa zerk etmeye çalıştığı bakış açlarına tepkiliyim. Her ne kadar tam olarak bu durumu karşılamasa da popülizm dediğimiz kavramın insanların üzerindeki etkileriyle ilgili bir ha-

ber yapmak istedim. Ama tam olarak yapmak istediğim şey kafamda oturmayınca bu konudan vazgeçtim. Daha doğrusu klişe bir haber olmaktan kurtaracak bir perspektif ortaya koyamayınca vazgeçtim. Bu röportajda bir Adana tanıtımı yok. 4 yıla yakındır yaşadığım şehirde gördüklerim, tanık olduğum, aslında bütün dünyanın sorunu. Ben sadece Adana'da olan siyahla beyaz kadar birbirinden farklı hayatları

aktarmaya çalıştım. Peki, hiç yapmaya niyetim yokken neden fikrimin değiştiğine gelince. Sosyal medyada gördüğüm bir paylaşım, uzun zamandır dolaşımda olan bir paylaşım dersek daha doğru olur, buna neden oldu diyebilirim. Aynen aktarıyorum: " Ayakkabımız lastik, pantolonumuz yamalı, cebimiz delikti. Saçımız koyun kırpma makası ile kesilirdi. Çantamızda kuru ekmek vardı. Ama yemin ederim çok mutluyduk." Bu

röportajı yapma nedenim bu ve buna benzer hangi mantıkla yapıldığını anlayamadığım edebiyatta bir serzenişte bulunmaktı. Bu paylaşımı aklınızda tutarak bu röportajı okursanız derdimi anlayabileceğinizi umuyorum. Peki, derdim neydi? İzlenimlerim nelerdi? Uzatmadan ona geçelim.

"Burası Adana mı?"

Bir klişedir, "dünya adil değil."Bunu çok sık duyarız. Şu veya bu nedenden dolayı evet, dünya adil değil. Fakat bu durumdan topyekûn herkes sorumlu. Dünyada yaşayan herkesin bunda bir payı var. Az veya çok bir önemi yok. Fakat hepimizin ucundan da olsa bir payı var. Bu adaletsizliği bütün çıplaklığıyla görebileceğimiz bir şehir Adana. Öyle ki Adana'nın iki farklı yerini karşılaştırdığınız zaman "Burası Adana ise diğer gördüğümüz yer neresiydi?" sorusunu kendinize soruyorsunuz. Böyle bir ortamda bulunmak bir avantajdır aslında. Neden avantajdır? Hayatı daha iyi anlamak, dünyadaki sorunlar üzerine daha iyi düşünmek, farklı bir bakış açısıyla hayatınızda olan bitene bakabilmek için bir avantaj. Başta da belirttim, derdim Adana'yı tanıtmak değil. Başka bir dünya olduğunu ve bizim sandığımızdan da daha zor bir hayat olduğunu anlatmak amaçlarımdan biri. Çok zor bir hayatım olmadı benim. Çalışmak zorunda kaldığım, ev geçimine katkı sunmak zorunda kaldığım bir hayatım olmadı. Çalışıp okul masraflarını çıkarmak zorunda da kalmadım. Çok da şahane bir hayatım olmadı. Ama kötü de değildi özetle. Ben, daima bundan mutluluk duydum. Bu şartları bana sağlayan aileme de ne kadar teşekkür etsem az. Hayatta herkes bu kadar şanslı de-

ğil. İnsanlar şu veya bu nedenden dolayı erken yaşlarda çalışmak zorunda, acı çekmek zorunda kalabiliyor. Hayat herkes için bana olduğu kadar kolay değil. Bunun farkında biri olarak şunu söyleyebilirim: "Ben çocukken çalıştım, çok acı çektim buralara geldim" edebiyatı hiçbir zaman benim alkışlayacağım bir şey olmadı. Dünde olmadı bugün de olmadı ve yarın da olmayacak. Bunu anlatanlara her zaman dediğim şey: "Keşke bunları yaşamadan bugünkü konumuna gelebilseydin, daha iyi olurdu." Bunları neden anlatıyorum? Tanık olduklarımı bu çerçeveden değerlendirsek daha anlamlı olacak.

Yürümeyi çok seven biri olarak hava yağmurlu ve aşırı sıcak olmadığı sürece yürürüm. 2015 Eylül'ünden beri Adana'dayım. Adana, Anadolu'daki diğer şe-

hirlere göre çok başka bir şehir. Festivallerin olduğu, tiyatroya ilginin had safhada olduğu, gece her yaştan insanın bir arada eğlenebileceği mekânların olduğu, insanların ailecek gezebilecekleri üstelik hiç sorun yaşamadan aktivitelerde bulunabilecekleri yerlerin olduğu bir kent. Diğer yandan şehrin bu imkânlarından yararlanmayı bırakın çok çok gerisinde yaşamak durumunda olan insanlar da var. Elimde fotoğraf makinesiyle ben de o mahallerden birine gittim. Gezdim. Adana'daki Optimum Alışveriş Merkezinin hemen arkasında kalan mahalleye gitmek üzere dolmuşa bindim. Dolmuşun güzergâhı Yüreğir ilçesinden geçiyor. İlçenin bazı mahalleleri yukarıda yazdığım gibi "Burası Adana mı?" sorusunu sormanıza neden olabilecek kadar geri bırakılmış. Bunlardan biri

de Alışveriş Merkezinin arkasında kalan mahalle. Şoför inanılmaz gergin. Ters bir cevap verirse, sorun yaşamamak için, bir savunma refleksi diyebileceğimiz amiyane bir tabirle "abi"çekmek zorunda kalabilirsiniz.

Mahalleye gelince dolmuştan indim. İnanılmaz kirli bir hava ve beni karşılayan bir sürpriz. Neydi bu sürpriz? Küçük bir çocuk. Bir kaynak atölyesinde çalışıyor. Her tarafı simsiyah. Dışarıda oturan artık ağabeyi midir, amcası, dayısı mıdır, yoksa yanında çalıştığı dükkân sahibi midir bilmiyorum. Yanındaki biriyle hararetli bir şekilde sohbet ediyordu. Fotoğraf makinesini gördüler. O ağabeyler biraz rahatsız olunca mecburen uzaklaştım. Karşı tarafta bir park var, oraya geçtim. Uzaktan olanı biteni izlemeye başladım. Çocuk yorgun tabii. Yüzüne de yansiyordu, uzaktan da olsa belli oluyordu. Sürekli ondan bir şey yapması isteniyordu. Yüksek sesle konuşmalar... Çocuk tahminen 5-6 yaşlarında. Okul çağında ya da değil. Hayat onun için pek kolay değil. Olacağı da benzeriyor. Kendini kurtarır mı? Bilinmez. Uzaktan pek belli olmasada fotoğrafını çekmeye çalıştım. Oturduğum yerden arka tarafa baktım. Elinde poşetlerle gelen ablalar vardı. Onların da yüzü pek gülüyor. Konuşmaya çalıştım pek oralı olmadılar. Sonra çocuğa bakıyorum yine. Biraz oturup kalktıktan sonra yürümeye devam ediyorum. Harabeyi andıran evlere bakıyorum. Ulan, diyorum bir insan burada yaşar mı? Yıl 2019 uzayda yaşam var mı yok mu tartışmaları. Teknoloji almış başını gidiyor bilinmez bir diyara doğru. Bu insanların bu harabeleri arındıran yerlerde yaşamaları inanı-

lır gibi bir şey değil. En azından benim anlayabileceğim bir şey değil. Vardır illa ki bir açıklaması. Ben bunu anlayamam ama. Sonra kendimi düşünüyorum. Sonuçta ben de onların yerinde olabilirdim. Benim için korkunç bir şey, diye geçirdim içimden. Havadaki kirli koku her geçen dakika daha da rahatsız edici bir hal alıyor. Hayretler içersinde yürümeye devam ediyorum. İleride çay ocağına geliyorum, bir sürü amca oturmuş, tam karşıda gençler kâğıt oyunu oynuyorlar. Oynamayanlar sohbet ediyordu.

"Selamünaleyküm" dedim geçtim yanlarına. "Aleyküm selam" dedi amcalardan biri. "Nasılsın Amca?" dedim. "Çok şükür iyiyim. Sen nasılsın?" dedi. Nihayet gergin olmayan insanlara rastladım.

"Çevre düzenlemesi için geldi" dersin

Amcaya durumu izah etmeye başladım.

"Amca, ben öğrenciyim. Bir ödev için mahallede fotoğraf çekebilir miyim, sorun olur mu?" diye sordum.

"Sorun olmaz. Ama sen yine de soran olursa 'çevre düzenlemesi için geldik' dersin." dedi.

"Böyle söyleyince ne olacak ki?" diye sordum.

"Kızmazlar sana." dedi.

Ben de merak ettim "neden?" diye sordum Amcaya. Buradan enteresan bir hikâye çıkacak gibiydi, sevindim. Ama Amca "Sadece öyle söyle sen." dedi.

"Herhalde çevre düzenlemesi için gelen giden çok oluyor" diye üsteledim. Amca da "Arada sırada uğrayan oluyor." dedi.

Ben de daha fazla üsteleme-

dim. Ama orada insanların bek-lentisini ortaya koyan bir şey bu. Onlar daha iyi bir yerde yaşamak istiyor. Bu çok açık. Ama aynı yerde kalmak istiyor gibiydiler. Bu konu kapandı, yanındaki diğer amcalar da pek orali olup sohbete dâhil ol-mayınca aynı amcayla konuşmaya devam ettim.

"Nerelisin?" dedi.

"Hataylıyım." dedim.

"E komşu sayılırız." dedi. Ben de "Öyle öyle komşuyuz." dedim

"Ne okuyorsun?"

"İletişim bilimleri" dedim. An-lamayan gözlerle bakınca kendisi sormadan "ben gazeteciyim" de-dim.

"İyi iyi Allah yolunu açık et-sin." dedi.

"Cümlemizin inşallah." dedim.

Emekli olduğunu öğrendim. Farklı işlerde çalışmış, şu anda çalışmıyormuş. Klasik "Hayat zor, geçinip gidiyoruz buna da şükür." dedi. Bir memnuniyetsizlik hali yoktu. Aslında vardı da pek dillen-dirmek istemiyor gibiydi. En azın-dan bu durumu kanıksamış olsa gerek. Fotoğraf çekmeye kalktım. Hafiften poz verir gibi oldu hepsi. Yanıma 4-5 tane çocuk geldi. Se-vindim.

"Fotoğrafımızı çeker misin Amca?"

Dünyalar tatlısı çocuklar ya-nıma geldi. "Fotoğrafımızı çeker misin, fotoğrafçı Amca?" dediler. "Tabii ki." dedim. O esnada amca-ları çekerken bekleyin dedim. Te-laşlı telaşlı koşuştururken yanımda durmuşlardı. "Niye böyle koşuyor-sunuz?" dedim. Dememle beraber koşup gittiler. Deyim yerindeyse kaşla göz arasında kayboldular oradan. Muhtemelen oyun oy-namaya gittiler veya mahallede dolanıyorlar öyle. Çocukları çok severim. Bunu da gördüğüm her çocuğa hissettirmeye çalışırım.

Onlarla sohbet eder, güldürmeye çalışırım. Kısacası çocukların yeri bende ayrıdır her zaman. Böyle üstü başı kirli, hayatının en güzel dönemlerini sefalet içinde geçiren çocuklar görünce üzülmemek elde değil. Bu onların kaderi mi? Hiç sanmıyorum. O çalışan çocuk da bu kız çocukları da masum. Böyle bir hayatı hiç hak etmiyorlar.

"Veresiye öldü"

Yürümeye devam ettim. Küçü-cük bir bakkal gördüm. Üzerinde aynen şu yazı yazıyordu: "Veresiye öldü, işi düşen gelmesin." Ne de-nilebilir ki. Bir an bakkaldaki da-yıya "Ters bir şey söylesen biraz sesini yükseltsen ne olur?" diye düşündüm. Muhtemelen olacakları cama astığı yazı anlatıyordu. Bunu aklımdan geçirirken önyargılarımla yüzleşmem gerektiğini düşündüm. Oradan su alıp çıktım. Yine bir sürü insan kâğıt oyunu oynuyor. Kadın-lar pek ortalıkta yok gibi. Tam karşı kaldırımda bir sürü köpek kulübe-si. Köpekler sanırım onların

Oradan birine sordum. "Bu

köpekler kimin? Mahallelinin mi?"

"Evet" dedi.

"Niye soruyorsun?" dedi. Te-dirgin ve biraz da sert bir ses to-nuyla.

"Merak ettim, neyse sağ ol" dedim. Optimum'a doğru yürüme-ye devam ettim. Buradaki insanlar gerideki kalan insanlara göre daha gerginlerdi. Pek sohbet etme, soru sorma şansım olmadı doğrusu. Za-ten ters ters bakan insanlar vardı. Görebiliyordum. Makineyi görenler rahatsız oluyor gibiydi.

Herkes genelde dışarıda. Kâ-ğıt oyunları oynuyorlar. Hallerin-den memnun gibiler. Kahkaha sesleri, yüksek sesle sohbetler... Diğer yandan evler harabe. Üst baş kirli. Geçim sıkıntısı var muh-temelen. İşsizlik var. Kaderine terk edilmiş çocuklar... Gelecekleri ne olacak belli değil. Hemen karşıla-rında alışveriş merkezi. İçinde ka-liteli markalar, restoranlar. Alışve-riş merkezine kahve içmeye gelen arkadaş grubunun kahveye verdiği para, belki de o insanların 1 haf-

tada geçinmek zorunda kaldıkları para. Ama nereden bakılırsa bakıl-sın garip bir durum, üzücü de.

Mahalleden Ziyapaşa'ya

İlk bölümde anlattığım ye-rin tam tersi bir yeri anlatacağım şimdi de. Röportajın başında da belirttim siyahla beyaz kadar fark-lı. Çok tekrara girmeden devam edelim. Buralar Ziya Paşa, Gazi Paşa mahalleri diye geçiyor. Ada-na'nın en işlek, gece hayatının olduğu, yoksulluğun görünmediği, çocukların üstünün başının temiz olduğu, kadınlı erkekli insanların oturup sohbet ettiği çayını kah-vesini içtiği, kitap okuduğu yerler buralar. Kitap önemli. İlk bölümde kitap, defter, okul hiç yoktu. Acı bir durum. Ziya Paşa ve Gazi Paşa taraflarının gündemi çok başka. Lüks arabalar, dünyaca ünlü mar-kalar, fast-food restoranlar, kahve mağazaları vs. bambaşka bir dün-ya burası. 4 yıldır Adana'da oldu-ğum için sürekli takıldığım, bulun-duğum yerler buralar. Burada da ilginç şeyler gördüm, geride kalan 4 yılda. Sanırım, geçtiğimiz aralık veya ocak ayı, kahve mağazaların-dan birinde arkadaşlarla beraber otururken bir teyzeyi tek başına otururken gördüm. Ben de biraz meraklı bir tipim.

"Teyze hayırdır bu soğuk ha-vada, dışarıda tek başına ne yapı-yorsun?" dedim.

"Bir arkadaşım var." dedi. "Çı-kar otururuz öyle. Normalde üst taraftaki kafede oturuyoruz da bu-gün buraya geleceğiz diye sözleş-tik, onu bekliyorum." dedi.

Ne yapıyorsun, ne okuyor-sun diye basmakalıp sorular soh-betlerle biraz sürdü muhabbet. Aslında sıradan bir sohbet işte diyebilirsiniz. Ne önemi var deni-lebilir. Ama alışveriş merkezinin arkasındaki mahalleyi düşünün. Anlattıklarımı tahayyül edin zih-

ninizde. Aynı yaş grubundaki bir kadının, o mahalledeki bir kadının böyle bir derdi yok. Neresinden bakmak istersiniz? Orada herkes birbirini tanıyor, hep beraberler. Dışarıda oturup sohbet ediyorlar. Türlü çeşitli sorunları bir kenara bırakalım. En azından bir sıkılma hali olmuyor. Teyzenin canı bayağı bir sikkindi çünkü. Bu açıdan ba-kınca bu lüks semtlerde yaşayan insanlar da mutlu demek doğru ol-maz. Hem Gazi Paşa'da hem Ziya Paşa'da kadınlı erkekli grupların eğlendiği, doğum günleri kutladığı pek çok mekâna şahit olabiliyo-ruz. Çok renkli bir hayat bu kısa-cası. Bir mekânda kahve içerken yine iki kadın arkadaşın sohbetine denk geldim. Üniversite sınavına hazırlanıyorlar. Şuraya gitmek is-tiyorum buraya gitmek istiyorum gibi klasik hayaller vs. Birinci bö-lümde değindiğim mahallede o yaşta kadınlar görmedim. Varsa bile böyle hayaller kurmuyorlar mı acaba? Elinde oyuncuklarla gezen küçük çocuklar. Birkaç kilometre ötede yaşlıları çalışıyor. Amacım durumu ajite etmek değil. Tazım

da değildir zaten. Ama şöyle bir yolu düşen olursa o mahallede biraz gezip Ziya Paşa taraflarına gelirse eminim aynı duyguları ya-şayacaktır.

Mutlu musunuz?

Bir yanda harabeler diğer yan-da apartmanlar, düzgün evler... Bir yanda çalışan küçük çocuklar, üstü başı kir, sokaklarda kaderine terk edilmiş kız çocukları öbür yandan mutlu ailesiyle birlikte vakit ge-çiren çocuklar, üniversite hayali kuran, aktivitelerde bulunan genç-ler; diğer yandan suça sürüklenme ihtimali yüksek yine üstü başı kirli gençler... Son olarak başlangıçta andığım paylaşıma dönmek isti-yorum. "Şu edebiyatı yapanlar bu izlenimlerimi okusalar veya gelip görseler gerçekten mutlu olacaklar mı?" diye sormak istiyorum. Çün-kü onların anlattığı, özlem duydu-ğu hayat bu; "Ayakkabımız lastik, pantolonumuz yamalı, cebimiz delikti. Saçımız koyun kırpma ma-kası ile kesilirdi. Çantamızda kuru ekmek vardı. Ama yemin ederim, çok mutluyduk."

Yeşilçam Sabri Şenevi Sinema Evi'nde yaşıyor

Sabri Şenevi: "Aslında geçmişle bugün arasında köprü kurduğumu düşünüyorum. Bugünün gençlerine o günleri anlatıyorum, burada gördüğün filmlerden herhangi birini şu makinelere koyup onlarla beraber izleyip, üzerine konuşuyoruz. Böylece gençler Yeşilçam'ın güzel yanını kavıyor. Bir yandan bizler de geçmişi hatırlıyoruz. Gençlerin de bu kadar ilgili olması beni mutlu ediyor. Burada sadece film izlemiyorlar, makineleri çalıştırıp, film makaralarına, afişlere bakıyorlar. Bu sayede gençler sinemaya dokunma fırsatı buluyor. Çok ayrı bir duygu."

Röportaj ■ Sudet KARAGÖZ

Sabri Şenevi 61 yaşında, Sabri Şenevi Sinema Evi'nin sahibi. İlk kez beş yaşındayken sinemayla tanışanlardan. Babası ve annesi ile gittiği Çamlık Sinemasında, Tarzan'ın Zaferi adlı filmi izliyor. Filmin son sahnesinde Tarzan'ın bağırmasıyla, Tarzan'ın etrafında toplanan filler, aslanlar, kaplanlar Şenevi'nin çocuk dünyasında büyük bir iz bırakırken, yıllar sonra o anlar için "beni adeta içine çekti" ifadesini kullanıyor. Babasının, Refik Ağa-

bey dediği Makinist Refik'le tanışmasıyla makine dairesinin kapıları Şenevi'ne açılıyor. Sinemaya olan merakının artmasıyla da yıllarca film afişlerini, kopan filmleri toplayıp, yapıştırmaya başlamasıyla sinema evinin temellerini atıyor.

Eski Adana dediğimiz yer olan tarihi Kazancılar Çarşısı'nda, Çukurova Üniversitesi İletişim Fakültesi RTS Bölümü öğrencileri tarafından kurulan Sinema Kulübündeki arkadaşlarla buluşuyoruz. Benim için her şey tesadüflerle

gelişti. Haliyle sinema evinin yerini de bilmiyorum. Büyük Saat'ten, Yağ Cami'ye doğru yürüyoruz. Yağ Cami'nin köşesinden hiç bilmediğim bir ara sokağa yöneliyoruz. Sanki başka bir şehirdeyim hissi uyandırıyor. Dar sokaklar, iki katlı evler, kısa mesafelerle farklı sokağa geçişler... Daha sonra Sabri Şenevi ile röportaj yapmak için tekrar bu sokaklardan geçeceğim için etrafı iyi gözlemlemeye çalışıyorum, çünkü orayı bulamayıp kaybolma ihtimalim çok yüksek.

Alidede Mahallesinde, tahta kapılı, 2 katlı bir evin önündeyiz. Üst katın pencereleri daha büyük olsa da, alt katın pencereleri kahverengi ahşap, biraz da tarihi bir yapı izlenimi uyandırıyor. Kalabalık bir grubuz herkes içeride, gördüğüm manzaranın şaşkınlığıyla etrafımdaki sesleri algılayamıyorum. Sanki farklı bir dünyanın kapısından içeri girmiş gibiyim, duvarda çerçeveli afişler, fotoğraflar, film makaraları, devasa makineler... Galiba ortamı algılamak için biraz zamana ihtiyacım var. Öyle bir an ki her gün okulda gördüğüm, sempatikliği, sıcaklığıyla öğrencilerin sevgisini kazanan İlke Hocamı son anda fark ediyorum. Yeşilçam sen nasıl bir büyülü dünyasın ki insanı bu kadar etki altına alıyorsun.

Yeşilçam bir nebze de olsa da kendi hakikatimizin bir parçası aslında, bundan olsa gerek son dönemlerde beni bir Yeşilçam merakı sardı. Bu cümleden sonra çok tuhaf karşılayabilirsiniz, ama benim hiçbir zaman sinemayla aram iyi olmadı. Bazen film izleme isteğim ortaya çıksa da bir heves olmaktan ileriye gitmedi, benim için kararlılık ve sabır gerektiren bir durumdu. Ancak şimdi kendimde bulduğum sabır ve kararlılıkla hem Yeşilçam'dan filmler izliyor hem de okumalar yapıyorum çünkü iyi bir röportaj bilgi gerektirir. Ancak ifade etmeliyim ki bu süreçten keyif aldım.

Yeşilçam Filmlerine internet üzerinden taradığım sırada Adile Naşit'in 1986 yılında veda niteliği taşıyan yılbaşı mesajının oldu-

ğu videoya denk geldim. İzninizle mesajı buraya olduğu gibi aktarıyorum, çünkü onun son sözleri yavruları, yani bizler içindi.

"Bir yılı geride bırakarak yeni bir yıla giriyoruz. Yeni yıla girmenin heyecanı içindeyiz. 86 yılının, tüm seyircilerime sağlık ve mutluluk getirmesini dilerken, tüm yavrularıma okul hayatlarında başarılar, sağlıklar diler, hepinizi canı gönülden tebrik eder, o güzel yanaklarınızdan öperim. Canlarım benim." Bu mesajdan tam bir yıl sonra 11 Aralık 1987'de Yeşilçam, Hafize Anasını kaybetti.

Röportaja gitmek için dar bir sokağın başında tek başıma duruyorum. Gökyüzü masmavi emin adımlarla sokağın içine doğru ilerliyorum. Sokaktan geçen motosikletli adam, beni bir nebze ürkütse

de yoluma devam ediyorum. İlk yürüdüğümde fark etmemiştim ama birbirinden ilginç duvar yazıları, ne kadar da hayatımızın bir parçası haline geldi. Ayaklarımın emin bir şekilde adresi bulmasına biraz şaşıyorum. Sinema evinin önündeyim, kapıyı çalmamla Sabri Şenevi kapıda beliriyor. İçerisi karanlık, gözüme perdeden yansıyan ışık çarpıyor. Perdeye dikkatlice baktığımda, o iç ısıtan gülüşü ile Adile Naşit, hepimizin Hafize Anası ekranda. "Adile Teyze" filmi'nin kadrosunda daha kimler yok ki; Şener Şen, Ayşen Gruda, Halit Akçatepe, Hulisi Kentmen, Hülya Tuğlu, Jale Efecik, Şemsi İnkaya, Nükhet Egeli, Mahmut Hekimoğlu ve isimlerini bilmediklerim. Birço-

ğunu kaybettik, adeta Yeşilçam'ın ışıkları birer birer sönüyor.

Sabri Şenevi ile röportaj yapan ne ilk kişiym ne de son. Her merak eden kamerasını alıp kapısını çalıyor. 4 belgeseli, sayısını bilmediği röportajı var. Ünü yurt dışında da duyulduğu için oradan da merak edip gelen konukları oluyor. Onun hakkında bir şeyler duyup Adana'ya gelen herkes mutlaka onun yanına uğruyor. Sabri Şenevi ile "Burada insan kazanıyorum" dediği Sabri Şenevi Sinema Evi'nin bugünlere nasıl geldiğine dair merak edilenleri konuştuk.

İlk sinemayla tanışmasını anlatırken yüzünde belli belirsiz bir hüznün oluşan Şenevi, o günlere

dair şunları ifade ediyor: "Mevsim yazdı. Şimdi D-400 kara yolunun dört yol kısmındaki kafeteryanın üzerinde Çamlık Sineması vardı. İlk orada Tarzan'ın Zaferi adlı filmi izledim. Bir gün babam "Haydi kalkın sizi sinemaya götürüyüm"-dedi. Ben de ilk defa gideceğim için sinemanın nasıl bir şey olduğunu bilmiyordum. Kalktık en güzel kıyafetlerimizi giydik. Annem, babam, ben bisiklete bindik dört yol ağzına kadar bisikletle gittik. Sonra bisikletten inip, çamların arasında bir süre yürüdük."

"O sahne adeta beni içine çekti"

Söylediği yeri çok iyi bildiğim halde orayı zihnimde canlandı-

ramıyorum. Şenevi, bilmediğimiz bir şehirden söz eder gibi anlatıyor. Bugün Adana'nın, betonlarla kaplı bir yerinin nasıl çamlık bir alan olduğunu cümlelerin arasına sıkıştırıyor. Hayal etmek çok güç, her hayal bir balon gibi patlıyor, devamında karşıma beton yığınları dikiliyor. Sahi, "Adana kaç yılda bu hale geldi?" sorusu zihnimde dolaşırken Şenevi, o günleri şu sözlerle anlatmaya devam ediyor: "Çamlık Sineması, çamların arasındaydı. Babam gişeden iki bilet aldı, bisikletini de kapıda duran Hasan Ağabeye teslim etti. İçeri girdiğimizde hemen kapının yanında olan, makine dairesinin önünde oturduk. Sinemanın ışıkları kapatılıp, film başladıktan kısa bir süre sonra annem uyudu. Tabii babam sinirlendi, anneme kızdı. Sonra beni sinemada çalışan arkadaşına teslim edip annemi eve götürdü. Annemi bıraktıktan sonra babam geri geldi. Onunla beraber filmi izlemeye devam ettik. Tarzan'ın bağırdığı bir sahne vardı. O bağırma bittikten sonra filler, aslanlar, kaplanlar Tarzan'ın etrafında toplanıyordu. Beş yaşında olmamın etkisiyle olacak ki, o sahne adeta beni içine çekti, işte sinema merakım da böylece başladı."

Toprak evden Sinema Evine

Yıllar önce Sinema Evinin yerinde toprak bir ev olduğunu, yıllar sonra da iki katlı bir binaya çevirdiğini ifade eden Şenevi, nasıl küçük bir sinema evi oluşturduğunu şu sözlerle ifade ediyor: "Aslında burası toprak evdi ve elektriği de yoktu. 1960'lı yıllarda sinema sahiplerinin, makinistlerin kesip attığı filmleri, afişleri topladım, kesilen filmleri birbirine yapıştırdım, böylece bende bir arşiv

oluştı. Sonra tabii elimdeki filmleri izlemem gerekiyordu. Bunu nasıl yapabilirim diye düşündüm. Bir ampulün içini boşalttım, içini su ile doldurdum. Bizim karanlık bir bodrum katımız vardı. Orada ambalaj kâğıtlarından perde yaptım, elektrik olmadığı için de güneş ışığından yararlandım. Daha sonra el feneri kullanmaya başladım. Merceğim de olmadığı için ayna yardımıyla filmi duvara yansıttım. Bu şekilde film oynatmaya başladım. Her ne kadar baba mesleğim tenekeçilik olsa da, Arzu sinemasında makinist ustasının yanında çalışmaya başladıktan sonra da bu işi bırakmadım. Zamanla her şey değişti, sinema salonları yıkıldı. Ben de burada devam ettirmeye çalışıyorum bu geleneği. Dışarıda yazlık sinema kısmı da var. 23 Nisan Ulusal Egemenlik Çocuk Bayramı'ndan itibaren orada film izlemeye başlayacağız. Üst kısmı

da daha çok film makaralarını, afiş gibi malzemeleri depolamak için kullanıyorum. Yazlık sinema için makine dairesi gibi bir yerde yaptım. Açıkçası burası küçük bir sinema müzesi gibi. 40-50 kişi buraya gelip film izleyebiliyor."

Her afişin bir anısı var

Sinema evinin duvarlarının tamamı afişler, fotoğraflarla kaplı. Bu kadar afiş bir arada görmek çok zor, hepsi büyük özenle bir film şeridi gibi yan yana asılmış. Nasıl da büyük bir güzellik vermiş ortama. Gelin bu afişlerin nasıl bir araya geldiğinin hikayesini Şenevi'nden dinleyelim. Afişlerin orijinal olduğunu ifade eden Şenevi, istediği afiş vermeyen sinemacının olduğunda, o afiş almak için nelerle mücadele ettiğini şu sözlerle ifade ediyor: "Afişlerin çoğunu sinema sahiplerinden aldım. Bazen sinema sahipleri bana afiş

vermezdi. Ben de afişin asıldığı yere tırmanır, söküp alırdım. Hiç unutmam Atatürk Parkı'nın orada Dünya Sineması vardı. Bir afiş asmışlardı, çok güzel görünüyordu, istedim ama bana vermediler. Ben de durur muyum, akşam olunca arkadaşım ile afiş sökme gittik. Elimiz yetişmediği için arkadaşımın omzuna çıkıp afiş söktüm, tam afiş alacakken yere düştüm. Neyse ki afişe bir şey olmadı. Afişleri yırtıp atıyorlardı, ben de onları yırtık olan kısımlarını yapııştırarak düzeltiyordum. Onlar için bir şey ifade etmiyordu, oysa afişler benim için çok şey ifade ediyor. Gördüğünüz her afişin bir anısı var, bu yüzden hepsi birbirinden değerli. Bak bunu bana Türkan Şoray imzaladı. Afiş görüncü çok şaşırdı. Bazen afişleri almak için iyi para teklif eden oluyor, ama bunlara maddi bir değer biçemiyorum, çünkü her birinin ayrı bir yaşan-

mışlığı, maneviyatı var. Aynı şey burada gördüğünüz her şey için geçerli. Zaten bir maddi beklen-tim olmadı. Bunun için de biriktir-medim. Bakın Arzu Sineması'nda çalıştığım sırada bu makinede film takmayı öğrendiğim. Sinema sa-hibi bu makineyi satmıştı. Gittim satın alan adamdan aldım maki-neyi buraya getirdim. Kömür ile çalışıyordu, tamir edip, elektrikle çalışmasını sağladık. Böylece ça-lıştığım makine bana nasip oldu."

"Yılmaz Güney benim için Yeşilçam'ın bir dönemiydi"

Yılmaz Güney'in duvarda çerçevelenmiş fotoğrafının önün-deyim. Siyah beyaz bir fotoğraf, muhtemelen görüntü bir tören-den. Çirkin Kral'ın, elleri havada, yüzünde ise muhteşem bir mut-luluk var. Yaşasaydı, sinema üze-rine onunla röportaj yapma hayali kuruyorum. Muazzam bir düş Yıl-maz Güney ile röportaj yapmak, onun etkisiyle olacak ki ortam-dan uzaklaşıyorum. Yanımda Çir-kin Kral, Adana'nın herhangi bir mahallesinde yürüyoruz. Bahar mevsiminin verdiği mutluluğun eşliğinde sinemaya dair ve onunla ilgili merak ettiklerimi soruyorum. Ne kadar içten ne kadar güzel bir gülümsemeyle her şeyi anlatıyor. Birden tanıdık bir ses 'çay' diyor. İrkiliyorum, Sabri Şenevi elinde çay bardağıyla, teşekkür edip alı-yorum. O da, öylece durup Yılmaz Güney'in fotoğrafına bakıyor. Yer değiştiriyoruz adeta, o anları ya-şamanın, tanıklık etmenin verdiği gururla anlatmaya başlıyor. 1970 yılında Adana'da, Umut filmi çe-kimleri esnasında Yılmaz Güney ile tanıştığını ifade eden Şenevi, o anları şu sözlerle ifade ediyor: "Yıl-maz Güney benim için Yeşilçam'ın bir dönemi demek. Büyük sine-malarda genellikle ya son çıkan Türk filmleri ya da yabancı filmler vardı. Yılmaz Güney'in filmleri

yani avantür filmler mahalle ara-larındaki sinemalarda izlettirilirdi ve hiç boş yer kalmazdı. İlk onu filmlerinde gördüm. Tanışmamız ise Umut filmi çekimleri sırasında oldu. O zamanlar 12 yaşındaydım, amcamın bit pazarında dükkânı vardı. Gerçi oranın adı şimdi de-ğişti, ama biz öyle derdik. Okul-dan çıktıktan sonra onun yanına gidiyordum. Yine okuldan çıkıp amcamın yanına gittiğim bir gün-dü, dükkana yakın bir yerde büyük bir kalabalık vardı. Amcam 'Git bak bakalım, neden orada insan-lar toplanmış?' dedi. Ben de ko-şarak gittim, kalabalığın arasından geçtim bir de ne göreyim, filmler-de, beyaz perdede gördüğüm Yıl-maz Güney karşımdaydı. Tâbii ki çok şaşırdım, heyecanlandım..."

Sinema dünyaya açılan bir pencere

Şenevi, anlatırken nasıl da bü-yük bir heyecan duyuyor, o günle-re dair mutluluğu, özlemi, tebes-sümüyle yüzünde zamanın verdiği çizgiler daha da belirginleşiyor. Dile kolay mı hepimizin merak ettiği Yeşilçam'ın kısmen de olsa tanıklarından. Şenevi, o anları şu sözlerle anlatmaya devam ediyor: "Umut filmi çekiliyordu. Rol gereği Yılmaz Güney'in omzunda somya vardı, çocuğun biri karpuz kabu-ğu attı. Kabuk Yılmaz Güney'in önüne düştü, haliyle sinirlendi omzundaki somyayı yere fırlattı, 'Arkadaşlar şurada film çekiyoruz, bırakın rahat çalışalım' dedi. Ara verdiler, kalabalık dağıldı. Ben de koşarak amcamın yanına gittim, Yılmaz Güney'in film çektiğini, ama ara verdiklerini söyledim. Amcam, bunun üzerine beni geri gönderdi. Onu, çay, kahve içmek için davet etmemi istedi. Yılmaz Güney, davetimizi kırmadı. Elim-den tuttu beraber dükkâna geldik. Tabii kalabalık da dükkânın önün-de toplandı. Benim sinemaya olan merakımı anlamış ki sohbet esna-sında amcama söyledi. Amcam da

durur mu 'Yılmaz' dedi, 'nerdeyse sinemada yatacak. Bir sinema-dan çıkıp diğerine giriyor' dedi. Hiç unutmam Yılmaz Güney bana dönüp, 'Oğlum sinema dünyaya açılan bir pencere, o pencereden nasıl bakacağını sinemadan öğ-renirsin. Bu yüzden sinemayı sev, onu sevmekten vazgeçme' dedi. Gerçekten de öyle, beyaz perde-de ne gördüysek yaşadık."

"Adana, o zamanlar sinemanın kalbiydi"

Yer Sabri Şenevi'nin Sinema Evi olunca her gelen kişinin Ye-şilçam ile bir bağlantısı bir anısı var. Kime dokunsanız o günlere dair anlatacakları var. Elbette ki anlatıp anlatmamakta kararsız-lık yaşayanlar da var. İçlerinden biri sessizce yaklaşıyor, biraz da çekingen, anlatmak güç açıkçası hepsinin gözlerinde adeta bir film şeridi var. Bu kadar mı sağlam bağ-ları vardı geçmişle? Bu soruyla be-raber karar veriyorum Yeşilçam'a dair söyleyecek tek bir kelime olsa dahi söylemeliydiler. Zaten bizim amacımız da bu değimliydi? Onlar hikâyenin anlatıcısı bizler de ya-zıcısı olacaktık. O anda karar ve-riyorum röportajın yönünü onlar belirleyecekti. Çekingen, gözleri ıslı ıslı parlıyor, hafif de ıslak, eski makinist adı Mustafa Celeb, ya-nımızdaki büyük film makinesine dokunuyor, ama öyle bir dokunuş ki evladını sever gibi... Bir maki-nist olduğunu ifade eden Mustafa Bey, o günleri anlatmak için izin istedikten sonra şunları ifade edi-yor: "Şunu diyecektim, Arkadaş Filminden sonra Yılmaz Güney, evlere girip ailelerle tanıştı. Onu uzaktan gördüm, tabii çekindiğim için gidip konuşmadım. Adana, o zamanlar sinemanın kalbiydi. Tüm film işletmecileri Adana'daydı di-yebilirim. Birçok bölgeden buraya sinema sahibi gelirdi, büyük bir sinema pazarı vardı. Zamanla film fiyatları artınca bu işi bıraktılar.

Sinemadan 1970'li yıllarda çok iyi para kazanıldı.1976 yılında sağ-sol çatışmasından dolayı sinema sektörü öldü. 1980'lerde müzikal filmler sektörün imdadına yetişti, biraz da olsa canlandı. Aslında yapımcılar hata yaptı, biraz da sektör bundan geriledi. Herkese film çekmeye başladılar, aynı konular işlendi. Küçük bir çocuk, iyi türkü söylediği için ona film çektiler. Bu konuda bir değil birden fazla film çektiler ama hiç düşünmediler seyirci ne istiyor diye. Bakın eskiden Sun, Çamlık, Bahar, Aksaray gibi sinema sahipleri film işini zevk için yapıyorlardı. Kaliteli de yapıyorlardı. Seyirciye filmi izlettirme-

den önce kendileri izliyordu, beğenmedikleri filmi geri gönderip, parasını da ödüyorlardı. Böylece kimse zarar etmiyordu. Haliyle kaliteli filmlerle seyirciyi sinemaya çekiyorlardı ama dediğim gibi zamanla sinema anlayışı değişti, iş ticarete döküldü. Kalitesiz filmler, ticaret derken sektör iyice geriledi. Bu dönemlerde sinemacının imdadına yabancı filmler yetişti, böylece sektöre bir canlılık geldi."

"Ailelerin sinemadan çekilmesi sektörün bitmesi demektir"

Sabri Şenevi ve Mustafa Bey, bir dönemin temsilcileri adeta.

Kimi dinlemem gerektiğinin şaşkınlığını yaşarken Şenevi şöyle devam ediyor: "Televizyon herkesin evine girince insanlar sinemadan koptu. Diziler çıktı, her gün televizyonda bir dizi veriliyordu. Mesela Dallas dizisi oynayınca kimse sinemaya gitmiyordu. Ertesi gün de başka bir dizi oynuyordu. Haliyle seyirci sinemadan kopup eve kapandı. Seyircinin azalması, insanların yabancı dizileri daha çok izlemeye başlaması, Türk Sinemasını öldürdü. Yapımcılar da daha az film çekmeye başladı. Bunun dışında da sadece bir kesime yönelik filmler çekildi, filmin içeriği aileye yönelik olmasa da sektö-

re biraz olsun hareketlilik getirdi. Ancak sinemadan aile çekildi. Ailelerin sinemadan çekilmesi sektörün bitmesi demekti. Zamanında Adana'da kışlık sinema dışında 120 yazlık sinema vardı. Köy sinemaları, mahalle sinemaları, seyyar sinemalar vardı. Ne oldu hepsi kapandı. Çünkü sinemayı dolduran, sinemanın devamlılığını sağlayan aileler eve kapandı."

"Sinemaya havasını veren tahta sandalyesi, gazozu, çekirdeği, mısırydı"

Mustafa Bey'in söyleyecekleri bitmemiş olacak ki araya giriyor. Sinemanın lüks olmaya başladığı gün bitiğini ifade eden Mustafa Bey sözlerine şöyle de-

vam ediyor: "Sinemaya havasını veren tahta sandalyesi, gazozu, çekirdeği, mısırydı. Bence sinema lüks olmaya başladığı gün bitmeye başladı. Makineler dijital oldu, kolay taşınır oldular ama şu gördüğün makinenin çıkardığı ses kadar dijital makineler sinemaya o tadı vermedi. Eskiden stüdyolara filmde oynayanlar değil, karakteri seslendirenler giriyordu. Onların karakteri seslendirmesi filme farklı bir güzellik katıyordu. O ses kulağa daha bir güzel gelirdi. Filminden bir hissetti sesi gelirdi, ekranda karıncalanmalar, çizikler olurdu. Şimdi her şeyin dijital olmasıyla çizikler de yok oldu. Sinema perdesinde o çizgi olacak ki, sinemada izlediğin filmin bir anla-

mı olsun. Anlayacağın lüks olunca her şey, o sıcaklık da gitti."

"Kim güzel patlatıyorsa seyirci ondan alıyordu"

"Açıkçası ben de merak ettim şu gazoz mevzusunu, geçen gün arkadaşlarla burada film izlerken yemek kaşığıyla gazoz şişesini açtınız ve o esnada bir ses çıktı. Herkes keyif aldı bu durumdan. Bunun sırrını bize anlatır mısınız?" Bu soru karşısında büyük bir keyif alan Şenevi, Hemen bir gazoz ve bir yemek kaşığı alıp yanımıza geliyor. Yılların verdiği ustalıklarla gazozu açıyor. Pat diye bir ses, evet diyorum işte bu ses ve devamında bir gülme... Gelin bu sesin sırrını Şenevi'nden dinleyelim: "Eskiden

sinemaya gidenler mutlaka gazoz alırdı. Aynı anda bir iki arkadaş gazozu dolaştırarak satardık. Kim güzel patlatıyorsa seyirci ondan alıyordu. Tâbii ben ilk zamanlarda gazozu patlatamıyorum, bu yüzden benim satışım azdı. Yanımdaki arkadaş iyi patlatıyordu, haliyle insanlar da ondan alıyordu. Müşteri bana 'bak gazozu güzel patlatmazsan senden almam' di-yordu. Böyle sizin bildiğiniz açacakla da olmuyor. Bir yemek kaşığı ile gazozu hava almadan açacaksın ki, kapak patlasın. Gazoz soğuk olduğunda da patlamıyor. Sinemanın olmazsa olmazı, filmi izlediğin zaman mutlaka onu içeceksin, ayrı bir keyif veriyor. Bazen sesle beraber gazoz köpürüyordu. Bu daha çok müşterinin hoşuna gidiyor, satışlar da böylece artı-yordu."

"Onların yüzündeki o mutluluk her şeye değer"

Sabri Şenevi, "40-50 kişi aynı anda burada film izleyebiliyor" diyor ama insan o yeri gördüğünde şaşırıyor. Küçük bir yere nasıl oluyor da bu kadar insan sığabiliyor? Kim bilir belki de bunun sırrı insanın gönlünün zengin olmasındandır. Kimi zaman tek bir kişi için film açtığını ifade eden Şenevi, sözlerine şöyle devam ediyor: "İnsanlar buraya kendiliğinden geliyor. Tek gelen de oluyor, grup halinde gelen de oluyor. Ücret de almıyorum. Kapım herkese açık, isteyen herkes gelebilir. Çok geniş bir arşivim var, gelenlerin istediği filmi bulup takıyorum. Onların film izlerken mutlu olduğunu görüyorum. Onların yüzündeki o mutluluk her şeye değer."

"İnsan kazanıyorum"

Sinemaya olan tutkusunun, sevgisinin evlenmesinin önüne geçtiğini ifade eden Şenevi, yaptığı işi ticarete dökmeme nedenini ise şu sözlerle ifade ediyor: "Sinemaya olan tutkum evlenmemin önüne geçti. Belki evlenseydim böyle bir şey yapamazdım. Bu gördüklerinize değersiz bir şey gibi bakılır, bir temizlik sırasında da çöpe atılırdı. Her afişe çocuğum gibi bakıyorum. Ne bunları satabilirim ne de hediye edebilirim. Zaten insan çocuğunu bir başkasına verebilir mi? Açıkçası güzel olan her şeyi paylaşıyorum ama iş ticarete dökmeye geldi mi bunu yapamam. Böyle bir şey yaparsam yaptığım bu işin bir anlamı kalmaz. Satacağım şeyin aynısını bulup yerine koyamam, hediye edersem de benim arşı-

vciliğim kalmazdı. Bunu ticarete döken var mı, elbette var hatta onlardan satın aldığım afiş, film de oldu. Benim filme, afişe olan ilgim onlarınki gibi değil. Bu işin içine ticaret girdiği an maneviyat kalmazdı, aynı tadı da alamazdım. Mesela bu 'Eli Maşalı' afişini Türikan Şoray benim adıma imzaladı. Buna milyar da verseler satmam. Ben burada insan kazanıyorum bu da bana yetiyor. Bazen yalnız

kaldığımda bir boşluk oluyor. Bazı geceler buraya gelip bir film izliyorum, böylece yalnız kalmıyorum."

"Geçmişle bugün arasında köprü kurduğumu düşünüyorum"

Sinema merakından dolayı, hiçbir zaman sinemayla bağını koparmayan Şenevi sözlerine şöyle devam ediyor: "Aslında geçmişle bugün arasında köprü kurduğumu düşünüyorum. Gençlere o günle-

ri anlatıyorum, burada gördüğün filmlerden herhangi birini seçip, şu makinelere koyup onlarla izliyoruz. Yeşilçam'ın güzel yanını kavırıyorlar. Bir yandan da bizler de geçmiş hatırlıyoruz. Açıkçası gençlerin de bu kadar ilgili olması beni mutlu ediyor. Buraya gelen gençler sadece film izlemiyor, makineleri çalıştırıyor, film makaralarına, afişlere bakıp, dokunuyorlar. Böylece sinemayla bir bağ kuruyorlar. Benim açımdan çok ayrı bir duygu."

“Şehri tavaf eden” Otobüsten izlenimler

7/C otobüsünün öyle bir güzergâhı var ki neredeyse bütün şehri geziyorsunuz. Ben de o otobüse bindim ve şehri baştan başa gezdim. Yolcuları ve şoförü gözlemledim. Bitmek bilmeyen yolda olanı biteni sizlere aktarmaya çalışacağım

Röportaj ■ Mehmet ŞAHUTOĞLU

Adana'nın en uzun güzergâhına sahip otobüsüne bindim. Baştan başa 2 kere şehri gezdim desem yeridir. Anlatıldığı gibi gerçekten de bu otobüs şehri gezmeyi ya da Ekşi Sözlükte okuduğum ve çok hoşuma giden bir tanımla “şehri tavaf etmeyi kendine görev edinmiş”. Hakikaten de öyle bir otobüs. Bu röportaj konusu üzerine konuşurken yapmak istediğimiz aslında otobüs şoförünün gün içinde yaşadığı olayları, daha doğrusu bir şehri baştan başa dolaşırken yaşadığı olayları aktarmaktı. Ben bunları aktarmaya çalışmakla beraber biraz daha başka noktalara odaklandım. Yolculuktan hiç haz etmeyen biri olsam da bu konu üzerine yazmak benim için keyifliydi. Neden? Çünkü otobüsler, dolmuşlar, metro vb. toplu taşıma araçları aslında nasıl bir toplumda yaşadığımıza dair bize ipuçları verir. Yolculuk hem bunları görmek hem de şoförü gözlemlemek açısından keyifliydi. İzlenimlerimi olabilecek en sarıh biçimde aktarmaya çalıştım. Umarım yapabildiğimdir.

2 saat 20 dakika boyunca yoldayım

Otobüs şoförlüğü her meslek gibi belli başlı zorlukları olan bir iş. Öyle bir meslek ki her gün yüzlerce farklı insanla muhatap olmak zorunda kalıyorsunuz. Beri yandan onlarca canı taşıyorsunuz. Sürekli trafik içindesiniz falan filan. Onlarca başka zorluğu da vardır. Peşinen ifade edeyim otobüs şoförlüğü şöyle zordur, böyle zordur edebiyatı yapmayacağım. Bir önceki röportajda bu ve buna benzer edebiyattan hoşlanmadığımı ifade etmiştim ki beni tanıyan herkes bunu çok iyi bilir. Konuya dönecek olursam, amacım gün boyu aynı güzergâhta otobüs kullanmak zorunda kalan şoförü gözlemlemek otobüste cereyan eden, olanı biteni görmek. Sabah otobüse bindim. Adana'da en çok dolanan otobüs 7/C. Adana'ya gelir gelmez ilk öğrendiğim şeylerden bir tanesiydi. Ben de 7/C'ye bindim. Kartı bastım en öne oturdum. Şoförü ve ortamı gözlemlemeye başladım. Daha bismillah demeden ön kapıyı açıp diğer otobüs şoförüne bir şeyler söylemeye başladığı şoför. Beklendiği gibi gergin bir ses

tonu. Günün geri kalanı için bir fragmandı aslında bu. Kapıyı açtı ve diğer otobüsteki daha önceden tanıdığı şoföre bir şeyler demeye başladı. Mealen aktarıyorum. Konuşma üç aşağı beş yukarı aynıydı:

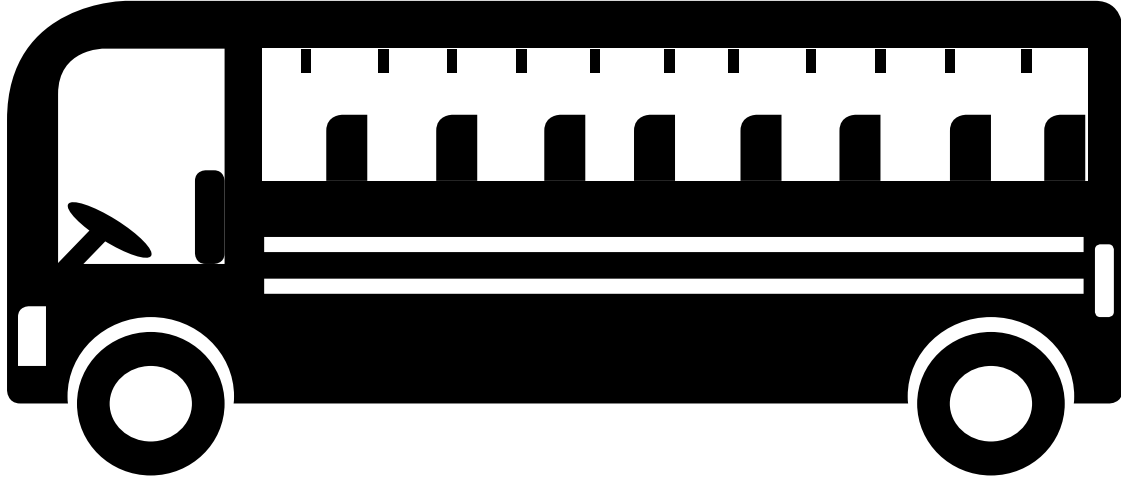
-Devam etmiyorsun ki durağa girelim.

-Gel arkamda dur işte.

-Yahu biz de durakta yolcu indirip bindiriyoruz.

Öbür şoför iki elini yana açtı. Ne yapayım, der gibi.

Tabii konuşmalar içinde argo da barındırıyor. Şoför kapıyı kapatır kapatmaz ben senin diye başlayan bir cümle kurdu. Yani şöyle izah edeyim; aslında birbirleriyle şakalaştılar mı tartıştılar mı anlayamadım. Ama ben kesin kavga edecekler dedim. Neyse ki öyle olmadı. Sonra devam etti şoför. Bu sefer de kırmızı ışığa yakalandığı için saydırdı. Duraktan kırmızı ışığa kadar olan mesafe 500 metre falan. İki kere sinirlendi Amca. Çok ilginç. Sonra bilenler biliyordur, bilmeyenler için anlatayım. Hastaneler kavşağındaki durakta otobüs yolcu indirmek ve bindirmek için durduğu esnada su satmak için içeri giren bir arkadaş olu-

yor. Daha 2 dakika önce söven şoför çocuğu tanıyor olsa gerek, çocukla şakalaştı. Ben de hafif bir tebessüm ettim. Şoför bunu görünce göz kırptı o da tebessüm etti. Az önce kırmızıya yakalandı diye sövüyordu. Ondan biraz önce öbür şoförle şakalaşıyordu ya da kavga ediyordu. İlginç bir ruh hali dedim. Sonra devam etti. Bir küçük çocuk bisiklet sürüyordu önünde kornaya bastı. Çocuk hiç istifini bozmadı. Amca yine güldü geçti yanından. Bana döndü çocuk için dedi ki;

-Bak hiç istifini bozmuyor.

-Ben de, hiç sorma yahu. Ne yaptığını bilmiyor gitsen çarpsan bir şey olsa al başına belayı, dedim.

-Hiç sorma ya. Öyle ne yapacak sın işte.

Ben de oradan devam ettim.

-Bu Adana'nın en çok dolanan hattıymış. Ben de bir binip gezeyim dedim.

-Adanayı mı gezmek istiyorsun?

-Tam olarak öyle değil, dedim. Durumu izah ettim. Röportaj yazacağım vs. uğraşıyoruz işte, dedim. Aslında röportaj demedim de, ödev yapacağım, dedim.

- Ne biçim bir ödev bu ya, dedi.

Güldü. Ben de konuyu değiştirdim. Bu sefer bana söver diye. "Güzergâh kaç dakikada bitiyor?" diye sordum.

-1 saat 10 dakikada duraktan çıkıyorum. Git gel 2 saat 20 dakika sürüyor. 10 dakika da mola var.

-Zor iş, dedim.

-Alistık artık yapacak bir şey yok, dedi.

Son durağa bir 10 dakika kala önce polisi gördü. Emniyet kemerini taktı. Sonra "lan Burhaaannn" diye bağırdı. Aha kavga çıkacak dedim. Burhan da ona "ooooo" diye bağırdı.

Nereye düştüm ya, dedim ben de kendi kendime. Sonra döndüm sordum;

-Kral, dedim, bu kim?

-Çocukluk arkadaşım ya, bayadır görüşemiyoruz.

-Çok özlemişsin galiba, dedim.

-He ya, dedi.

Devam etti. Laflarken, otobüsü şoför arkadaşına verip dinlenmeye gideceğim, dedi. Son durağa varmaya yakın otobüs boşalmak üzereydi. Sordu, nerelisin, okul bölüm falan... Hepsini yanıtladım ben de. Kendisi de Adana'ya göç etmiş 50 yıl önce. Nedense nereden göç ettin diye sormaya üşen-

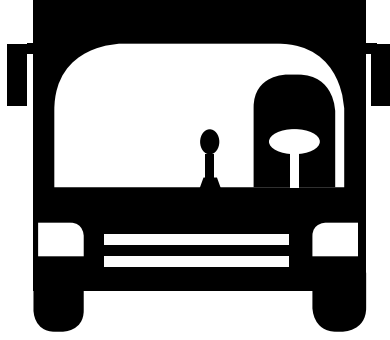
dim. Durağa geldik. Ondan sonra devam edecek arkadaşın yanına inerken "sana kolay gelsin" dedi. Ben de teşekkür ettim. Burada bir virgül koyup yolcularla ilgili gözlemlerimi yazayım.

Nezaket sorunu

Bindiğim yerden son durağa kadar en az 60-70 kişi inip binmiştir. Saymadım da. Bir kişi binerken kolay gelsin demez mi? Günaydın demez mi? Adres soran 3-5 kişi oldu onlardan da 2 tanesi sağ ol dedi. Çok dikkatimi çekti şoföre sordum. "Öyle bunlar" dedi. Aslında çok umurunda değil. Bir taraftan yüksek sesle konuşan amcalar. Benim yaşımdakiler genelde müzik dinliyor. Kalabalık olduğunda bile çok gürültü patırtı yoktu.

Muhteşem bir sabah kahvaltısı

Şoför indi, diğer arkadaşına teslim etmek için. Tuvaletlerle ilgilenen bir amca geldi yanına ona 2 lira verdi. Sonra eşyalanını alıp indi. Bir kişi dikkatimi çekti. Şu sıralar diyetle olduğumdan olsa gerek. Hızlı hızlı ama güzel bir kahvaltı yapıyordu. Ama nasıl hızlı görseniz. Sonra bir küfürleş-

me sesi. Ardından kopan kahkahalar. Camdan izliyorum olanı biteni. Öyle bir bağışma var ki. Kelime dağarcığım izah etmeye yetmiyor. Aradan 10 dakika geçti yemeğini bitirdi yeni şoför. Ve direksiyonun başına geçti. Telefonunu, cama yapıştırdığı, telefon tutucu mu deniyor, aparata yerleştirdi. Kulaklığı taktı. Besmele çekti ve yolculuğa başladı.

"Çıkışım 5.30"

Sesiz ve sakin bir şekilde yola koyuldu. İlk durakta başka bir hattın otobüsünü kullanan arkadaşını gördü. "Çıkışım bugün 5.30, babaa senin kaç?" dedi. Öbür adam da bir şeyler söyledi. 7 mi dedi ne dedi tam anlamadım ama. Neyse. Sonra ilk telefon görüşmesini yapmak için birini aradı.

-Alo, baba n'aber n'apıyorsun? Karşıdan ne cevap aldıysa devam etti.

-Dayı bugün 5.30'da geliyor. (Diğer şoförü kastediyor.) Olmadı 7'de 7.30'da çıkarım. Evet, evet okeye gideriz, yaparız ya bir şeyler, dedi. Kapattı telefonu. Devam etti. Bütün samimiyetimle söylüyorum. İki buçuk saat boyunca her 500 metrede bir tanıdığı vardı. O da her şoför gibi önündeki bir sürücüye kızdı. Böyle araba kullanılır mı falan filan.

-Ben de, hiç sorma ya, dedim. Klasik.

-Kendimi tanıttım, neden otobüste olduğumu, ne yapacağımı anlattım. Klşe muhabbetleri geçtik.

-Üniversite'de boşuna işsiz kalıyorsunuz vs., dedi.

-Haklısın kral, dedim

Otuzlu yaşlarda enerjisi baya yüksek biriydi. Yolda bir çalışma vardı. "Akşam yapılması gereken çalışmayı sabah yapıyorlar" diye isyan etti. Az ileride üst geçit olan yerden değil de yaya yolu olmayan yerden geçmeye çalışan yayalardan birinin yolunu kapadığı için durakta beklerken ona bir tepki geldi o da:

-Yukarıda üst geçit var. Bunu oraya boşuna yapmamışlar, hayret bir şey ya, dedi.

"Numaramı sana vermem"

Telefonla konuşuyor. Üşenmedim saydım tam 7 farklı kişiyle ortalama 10 dakika konuştu. 2 saatlik yolun tamamı neredeyse konuşmayla geçti. Kasabın önünde durdu. Arkadaşına bir şey sordu. "Numaranı ver" dedi. Gülümsedi arkadaşı. Kartını uzattı. Gülererek "Özel cebini ver" dedi. O da "yok yok sen bana buradan ulaş siparişin olursa." dedi.

-Kral bu niye numarayı vermiyorsun, dedim

-Çok konuşuyorum anıyorum diye, dedi.

İçimden haklı dedim. Benim bile kafam şişti. O kaza yapmış. Bu kredi çekmiş, akşam şunu yapacağım, şu olsa şunu yapardım... Kulaklığı taktım bir ara. Konuşması bitti, o esnada bir motosikletlinin üzerine kırdı direksiyonu. Sonra hemen geri topladı selam verdi.

-Niye böyle bir şey yaptın? dedim.

-Tanıyorum ya, dedi.

Bu arada başka birini aradı. İçimden dedim ki "böyle bir selamlaşma biçimi mi olur?" Neyse telefonla konuşmadığı ender zamanlardan birinde sormaya başladım; "İş güç nasıl gidiyor, yorucu mu?" vs.

O da "çok şükür iyi" dedi. "Ya bu kadar dolanmak zor olmuyor mu?" dedim. "Alıştık babacım, napalım başka?" dedi. Hat kendisinin değil. Sabah ona arabayı veren şoförün yanında

çalışıyormuş. "Maaş nasıl?" dedim. "Günde 10 saat çalışıyorum. Tamamladığım her sefer için 25 lira yani günlük 100 lira filan oluyor." dedi. "Memnun musun?", "Buna da şükür" dedi yine.

Aylık 2 bin lira kazanıyor mudur?

Ben de bir hesap yapmaya başladım. Günlük 100 lira kazanıyorsa, 5 gün çalışsa haftada 500 lira yapar. Ayda 2 bin lira. Bu hesabı niye yaptım ben de bilmiyorum. Bir yandan gürültü, bir yandan bağış çağırış, kendisi telefonla konuşurken bir taraftan gördüğü tanıdığı kişilere bağırıp çağırıyor, selam veriyor. Kafam gitti benim. Borçları olduğunu öğrendim. 2 aya düzlüğe çıkıyormuş. Bu arada ailesi ile arası bozukmuş. Nedenini söylemedi. Ama varlıklı olmalarına rağmen ona üvey evlat muamelesi yapılmıyormuş. Çektim çıktım diyor. Zorlamama rağmen detay vermiyor. Ben de daha fazla zorlamadım.

Rutin bir işleyiş var

4 saate yakın otobüsteydim. Aynı şeyler oldu hep. Adres soranlar, karşılaşılan tanıdıklarla konuşmalar, şakalaşmalar. Arada diğer şoförlerle tartışmalar falan. Ama yolcularla ilişkiler iyiydi. En azından şöyle ifade edeyim; bindiğim saate çok yoğunluk olmamasından mıdır, bilmiyorum, yoğunluk olduğunda bile yolcular çok gergin değildi. Herhangi bir sürtüşme de olmadı. Daha önce çok şahit olmuşum toplu taşıma yolculuklarında. Yukarıda anlattıklarım gün boyu rutin olarak devam ediyordur. Ama yüzlerce insan indi bindi. Gülümseyen, kolay gelsin diyen, adres sorup cevap aldıktan sonra teşekkür eden kişi sayısı 10'u geçmedi. Bu günün en enteresan ve en üzücü olayıydı benim için. Durağa gelip mola verdiğinde teşekkür edip yürüyerek oradan uzaklaştım.

Karaisalı Tarım Emekçileri

"Ne işçisi yahu biz ameleyiz.

İşçi adamın sigortası olur, hafta tatili olur, ikramiyesi olur.

Biz burada 3 kuruşa çalışıyoruz, ömrümüzü bitiriyoruz."

Foto-Öykü ■ Asım ÇETİN

Karaisalı, Çukurova'nın incisi olarak anılan birçok tarihi eser ve doğal güzelliklere ev sahipliği yapan şirin bir ilçe. Bu güzelliklerin yanı sıra ilçenin tarım açısından da Çukurova'da önemli bir rolü vardır. Birçok insan da geçimini ilçedeki tarlalarda ırgatlık yaparak sağlar. Soframızda önemli yerlere sahip olan gıdaların birçok Karaisalı tarlalarında yetiştirilir; buğday, biber, karpuz, ayçiçek, mısır en çok yetiştirilen bitkilerdir. Bu bitkilerin yetiştirilip soframıza ulaşmasında emeği olan ırgatlar, bu sektörün en büyük emekçileridir. Biz de emekçileri tarlalarda işlerini yaparken görüntülemek için Karaisalı ilçesi Kuzgun Köyü'ne

gittik.

2000 model station kasa Toros ile Karaisalı İlçesi Kuzgun Köyü'ne doğru yola çıktık. Yola çıkarken işçilere ikram etmek için lokum ve ayran aldık yanımıza. Kuzgun Köyü sapağını döndükten sonra eski bir patika yola girdik. Müzik çalarımızda Neşet Ertaş'tan Gönül Dağı, önümüzde buğday tarlaları, tepemizde güneş ve gökyüzünde göç eden leylekler bize eşlik ediyor. Zorlu ve çamurlu yolları geçtikten sonra varış noktamıza ulaştık. Arabadan indiğimizde her tarafı kaplayan karalahana tarlaları bizi karşıladı. İşçilerin çalıştığı alana doğru ilerlerken kadın işçilerin uğultusu uzaklardan bile duyula-

biliyordu. Yanlarına vardığımızda şaşkın bakışlar ile bizi karşıladılar. Daha önceden geleceğimizi haber verdiğimiz arkadaşımın dayısı bizi karşıladı. Yanımızda getirdiğimiz yiyecekleri ikram ettik.

Daha sonrasında ırgatlar ile sohbet etmek için yanlarına doğru ilerledik. Kadın işçiler "Neden geldiniz? Siz kimsiniz? Çektiğiniz fotoğrafları ne yapacaksınız?" gibi sorular sordular. Elimizden geldikçe kendimizi ifade etmeye çalıştık. Kadın işçilerin geneli fotoğraflanmaktan hoşnut olmadılar.

Bir tarafta kadın işçiler fide dikilmesi için kazma ile hat çekerken, erkek işçiler ise çekilen hatlara gübre atıp, karalahana fideleri

için zemin hazırlıyorlardı. Dikilen karalahana fideleri 2-3 ay içerisinde hasat zamanının geleceğini söylediler. Bu iki aylık süre içerisinde karalahana fideleri etrafında oluşan yabancı otların fidelere zarar vermemesi için gereken ilaçlama ve ot kazma işlemi de işçiler tarafından yapılıyor. Ot kazma işini, fide etrafındaki yabancı otların kazma ile temizlenip toplanması olarak açıklayabiliriz. Kadınlar da erkekler de sabah gün ışıklarıyla evden çıkıp saat 07.00 civarında işe başlıyorlar. Kadınlar, daha hafif olan ot kazma gibi işlerde çalışırken; erkekler, daha çok güç gerektiren taşıma, gübre atma, sulama gibi işlerde çalışıyorlar. Mesai bitimi ise akşam saat 17.00'yi buluyor. Erkekler için mesai bitse de kadınların mesaisi evde devam ediyor. Evde de yemek yapma, temizlik gibi işler onları bekliyor.

“Ne işçisi yahu biz ameleyiz”

Gübre atan Emrullah Ağabey ile konuşma esnasında tarım iş-

çiliğinin zorluğundan bahsettiğimde bana tepki gösterip, “Ne işçisi yahu biz ameleyiz.” İşçi adamın sigortası olur, hafta tatili olur, ikramiyesi olur. Biz burada 3 kuruşa çalışıyoruz, ömrümüzü bitiriyoruz.” dedi.

Aynı kaderi paylaşıyorlar

Çalışanlar sadece yerli köylüler değildi, Suriyeli göçmenler de tarlalarda çalışıyorlar. Hatta elçiler yani işçileri toplayanlar tarafından daha çok tercih ediliyor Suriyeli işçiler. Bunun nedeni ise Türk işçilerden daha ucuza çalışmayı kabul etmeleri. Bu durum da köylüler tarafından hoş karşılanmıyor tabii, aralarında çoğu zaman huzursuzluklar çıktığı söyleniyor.

İşçilerin yanından ayrılmak için hareketlendiğimizde arkadaşımızın dayısı Kadir Ağabey bize seslenip “Traktör ile gidin yorulmayın.” dedi. İşçilerden biri ile traktöre binip yola çıktık. Hasat zamanı gelmiş karalahanaların yanına geldiği-

mizde traktörden indik. Arkadaşım "Eve götürelim." diyerek karalahanaların iyisinden seçti, yanımızda bıçak olmadığı için karalahanaları eliyle söktü. Lahanalara ile beraber arabaya doğru yola koyulduk. Asfalt yola çıktığımızda köylülerden olduğunu tahmin ettiğim traktör ile bize yaklaşan, ağızda toz maskesi olan bir ağabey ile kısa bir sohbet ettik. Dönüş yolunda eşsiz manzaraları arkamızda bırakarak Kuzgun Köyü'nden ayrıldık.

Okumuş çobanlar

Saatler 17.00'yi gösterirken başka bir emek işi olan hayvancılıkla uğraşan arkadaşlarımın yanına geldim. Beni arkadaşımın süs köpeği gibi gören ama aslında bir av köpeği olan Gümüş karşıladı. Gümüş, bana koyun otlatan arkadaşlarımın yanına kadar eşlik etti.

Güneş batmak üzereyken Salbaş çayırlarında koyun otlatan, hem çobanlık yapıp hem okuyan arkadaşlar ile hoş bir sohbete daldık. Sohbet esnasında arada bir arkadaşlar dağılan koyunları toplamak için bir o yana bir bu yana koşturdular. Yanımda getirdiğim termos ile arkadaşlara sıcak çay ikram ettim. Yanımızdan akan çay suyunun sesi ve dağ manzaralarını seyrederken çaylarımızı içtik. Arkadaşım akşam olmaya başladığını söyleyerek koyunları topladı ve eve doğru yola çıktık. Çoban Nuh önde, köpeği Gümüş yanında, koyunları arkasında yola koyulduk.

Adana'nın tek engelli ayakkabıları ustası

Felç olan insanlar, genetik hastalıkları olanlar, şeker hastaları, savaşlarda yaralananlar ve daha niceleri... Özel tasarım ayakkabılara ihtiyaç duyan tüm bu insanlara uygun ayakkabı yapmak için uğraşan İzzet Usta Adana'nın tek engelli ayakkabı ustası. İzzet Usta, yaptığı bu meşakkatli işin yanı sıra zaman içinde kazandığı anatomi bilgisiyle de kendisine hayran bırakıyor.

Söyleşi ■ Melda TAŞ-Emine KAPLAN

Bir ayakkabıya ihtiyacımız olduğunda hemen hemen herkesin yapacağı gibi bir mağazaya gidip ayak numaramıza, ayağımızın rahatlığına dikkat ederek bir çift ayakkabı satın alırsınız. Hatta emin olamayıp daha rahatı, uygunu, renklisi, hoş tasarımı olan var mı diye şöyle bir etrafımıza göz atarsınız. Ama herkes bu imkana sahip olamıyor. Örneğin bir trafik kazasında zarar gören ayaklar, yanlış iğne sonucu felç olan insanlar, savaşlarda bombalardan hasar gören insanlar, şeker hastaları, omurgası zarar görmüş insanlar... Böyle durum-

larda insanlar mağazalardaki standart ayakkabılar yerine özel tasarım ayakkabılara ihtiyaç duyuyor.

Adana'nın tarihi yerlerinden biri olan Büyük Saat'in çevresindeki ufak dükkanlardan birinde bu tür özel tasarımları el emeğiyle hazırlayan bir ustamız var. Kendi deyimiyle eski usul çalışma prensibi olan ustamızın günümüz teknolojileriyle arası yok. İnsanlar arasında kulaktan kulağa yayılarak müşteri ediniyor. Türkiye'nin hemen her şehrinde ve yabancı ülkelere gelen müşterileri bulunuyor. Yurtdışında çalışırken edindiği anatomi bilgisi-

de var. Adana'da bu zanaat dalıyla uğraşan tek usta olarak biliniyor. Biz de 52 yıldır bu meslekle uğraşan ustamızın neler görüp geçirdiğini, hayatına neleri sığdırdığını merak edip İzzet Durmuş ile bir söyleşi gerçekleştirdik.

Öncelikle biraz kendinizden bahsedebilir misiniz?

Adım İzzet Durmuş. İlkokul mezunuyum. O zamanlar hep ilkokul vardı. Okulu bitirdikten sonra ayakkabıcıya girdim. Diplomam olsaydı Abdülaziz Üniversitesi ayakkabıcılık bölümüne giriyordum.

Ayakkabıcılık mesleğine nasıl başladınız?

Okulu bitirdikten sonra bir zanaata girmek istedim. Babam bir fabrika işçisiydi. 17 Haziran 1966 senesinde beni bir ayakkabıcının yanına verdi. Uzun yıllar erkek ayakkabısı yaptım. Sonra bayan ayakkabısı yapmaya başladım.

Diğer ayakkabı üreticilerinden farklı olarak ortopedik ayakkabı yapmaya nasıl karar verdiniz? Bu alanda kendinizi nasıl geliştirdiniz?

1983'te bankada çalışan bir hanım vardı. Çocuk felci* hastalığı vardı. Ben de o zaman bayan ayakkabısı yapıyordum. O an ki bilgimle ona bir ayakkabı yaptım. Böylelikle yürüyebildi. Kader bizi 1990'da Arabistan'a Ayak Sağlığı Merkezi'ne gönderdi. Orada çalışan Arabistanlı, Hindistanlı, Mısırlı teknisyenler, doktorlar vardı. Her yeni bir şey öğrettiklerinde, gösterdiklerinde onları dinliyordum,

ezberliyordum. Sonra geri döndüm memleketime.

"Ayakkabıcılıkta 52 yılını geçti, bir ömür yani..."

Adana'ya geldikten sonra mı bu ayakkabılar üzerinde çalışmaya başladınız?

Arabistan'da da yapıyordum zaten. Ama oradakiler kalbimi kırdı. Çocukları göreceğim diye izin aldım, bir daha da oraya dönmedim. 7 yıl çalıştım Arabistan'da. Özürlü ayakkabısını 29 yıldır yapıyorum. Toplam 52 yılını geçti ayakkabıcılıkta, bir ömür yani...

Bir ayakkabının ortaya çıkma sürecinden bahsedermisiniz?

Önce hasta geliyor, ayağını görüyorsun. Ölçülerini alıyorsun. Ona bir kalıp yapıp bir şablon çıkartıyorsun. Deriyi geçirip monte ediyorsun; lastiklerini, iç dolgularını katıyorsun. Hazırlama süreci 15 gün süren ayakkabılar oluyor. Zor olanlar da 30 gün sürüyor. Mesela şeker

hastalarının ayakları hassas oluyor. Çok rahat geniş bir ayakkabı yapıyoruz. İçinde hiçbir sertlik olmayacak, sünger olmayacak dikiş bile yok. En ufak dikiş bile enfeksiyon kapmasına neden oluyor, iyileşmiyor yaralar.

Hangi rahatsızlıklara ne tür ayakkabılar yaptınız?

-Örneğin Serebral Palsi** diye bir hastalık var. Çocuk daha rahat yürüsün diye ayakkabıların içinde bir rampa olur. Zaten tedavisi olmayan bir rahatsızlık. Çünkü beyinde doku kaybı meydana geliyor, yerine su toplanıyor. Belki etrafınızda görmüşsünüzdür böyle kasılarak yürüyen çocuklar vardır. Mesela kalça çıkığı olup da ayağı kısa olanlar var. Kendisine ayakkabı yaptığım bir hanım var, trafik kazası geçirmiş. Ayak beş santim kısa. Parmakları da çekince ona bir ayakkabı denemesi yapıyoruz. Ayakkabının içinde rampa var. Bu onun ilacı. Ayakkabının önünde

ayrı bir kısalık arkasında ayrı bir kısalık var. Ayağının tabanı dolmazsa yürüyemez. Başka bir örnek bir teyzemizin ayağına kalça protezi takılıyor. Protezin takılma sonucu ayak 4 santim kısalıyor. Bu sefer diğer sağlam ayak kısa olunca ayakkabı 4 santim yükseltiyoruz, dengeyi sağlıyor. Ayağı şeker hastalığından dolayı kesilenler var. 6 parmaklı olan insanlar var. Çocuk felci olan Suriyeli bir kadın var. Ben bot yapıyorum, yürütüyorum onu. Diğer bir müşterim Irak'tayken bomba patlamış ayağında, ona bir ayakkabı yapıyorum. Bir diğer müşterimi elektrik çarpmış. Ayak patlamış. Başka yerlerdeki dokulardan ayağı yeniden doldurmuşlar. Her ne kadar kendi vücudundan olsa da ayak simsiyah olmuş. Çünkü kılcal damarlar zarar görmüş. Bir amcamız var, karda kalmış; soğuktan parmakları kangren olmuş, kesmişler. Ona da ayakkabı yapıyorum. Yani buna benzer örnekleri çoğal-

tabilirsiniz

Hastalıklar hakkında çok bilgilisiniz.

Benim kollarım uzun yıllar tutmadı. Romatoid Artrit** vardı bende. Gittiğim bütün doktorlar açılmaz dedi. Ama ben kefirle, karahindiba çayıyla düzeldim. Kemoterapi de gördüm. Yani çok hastalandığım için çok okudum aminoasitleri, antikorları, biyolojiyi falan...

Peki her ayak sorununa bir çözüm bulabiliyor musunuz?

Çaresiz kaldığımız ayaklar oluyor tabii. Mesela ayağın format yapısı, kemik yapısı çok değişmişse buna bir kılıf uyduramıyoruz. Çocuk felci geçirmiş bir adam var, defalarca kez geldi, ayağında 11 cm kısalık vardı. Ameliyattan sonra kısalık 7 santime düştü. Sonra bir operasyon daha geçirdi, 3 santime düştü. Ancak o zaman bir şeyler yapabildik.

Yanınızda yetiştirdiğiniz bir çırac var mı?

Yok valla. Kimseyi yetiştirmiyorum.

"Bir şey anlatabilmek çok zor, kişi yaşayarak görececek, sevecek, yapacak"

Bu tür emek isteyen zanaatlarda neden çırac yetişmiyor?

Yeni nesilde çırac olmuyor. Eskiden biz ustanın gözünün içine iki dudağının arasına bakardık; ne diyecek acaba, kerpeten mi isteyecek diye. Şimdi yeni nesle dur desen olmuyor, bir de yasa müsaade etmiyor. 18 yaşına kadar zorunlu eğitim var. Ben 18 yaşından sonra kimseyi çırac yapamam. Bir kişiye bir şey anlatabilmek çok zor. Kişi yaşayarak görececek, sevecek, yapacak. Yeni nesilden birkaç çırac aldım, denedim. Ben bana bak diyorum, o telefonla oynuyor. Telefonu cebine koy diyo-

rum, bu sefer benim psikolojimi bozuyor. Oğullarıma öğretemedim ben. Biri şoför oldu, diğeri bankacı.

Adana'da çırak yetiştirecek kurslar var mı?

KOSGEB veriyor böyle kurslar. Bu konuda bana Çukurova Kalkınma Ajansı'ndan teklif geldi. "100 metre-kare bir yer yap. Makinaları, teçhizatı verelim sana, 10 tane de öğrenci verelim yetiştir. Biz de sigortalarını, yevmiyelerini karşılayalım." dediler. Ben tahammül edemem. Sağlık sorunlarım var. Kalp krizi geçirdim. 18 yaşındakilere bir şey öğretemem. Okuma-yazmayı öğretebilirsin ama zanaatı öğretemezsin. Atatürk ne diyor: "Sanatı olmayan bir ulusun hayat damarları kopmuştur." Herkes okursa demirciliği, ayakkabıcılığı,

terziliği kim yapacak? Bir denge kuracaksın yeryüzünde.

Bu mesleği Adana'da sürdüren 2 usta kaldığını öğrendik.

Evet, 2 usta vardı. Bir Adnan Usta vardı ama o da bu işleri bıraktı. Latin Amerika dansları için ayakkabı yapıyor. Onları yapıyor, internet üzerinden satıyor. Bir de ben varım.

Markalar hakkında araştırma yaptığımızda bu tür özel tasarım ayakkabı yapılmadığını gördük. Sizin bildiğiniz herhangi bir marka bu tür ortopedik ayakkabı yapıyor mu?

Avrupa bu konuda markalaşmış. Ama yine kişiye özel yapıyor.

Örneğin İsviçre yapar ve yüksek fiyatlara satar. Türkiye'de ayağa özel ayakkabı yapan bildiğim kadarıyla Maraş var ama sonuç bazen istenilen gibi olmuyor. Buraya yapılan ayakkabıları giyemedikleri için en aşağı 10 kişi geldi, ben bu ayakkabıları tekrar yapıyorum. Yurtdışındaydı devletten sertifikalı yerler var. Almanya'da, Kanada'da çok sistemli kuruluşlar var. Devlet destekli. Türkiye'de Çukurova Kalkınma Ajansı, KOSGEB gibi firmalar bulunuyor. İtalya'da da var bildiğim kadarıyla. Almanya'da sertifikalı 6 aylık bir kurs vardı. Çalıştığım yer beni oraya göndermedi. Ben gidersem geri gelmem diye düşündüler.

Markalarla çalışmak ister miydiniz?

Hayır, çünkü ben bu ayakkabıları belli bir paraya yapıyorum. Benim aldığım değer üç mislini koyup haksız kazanç elde ediyorlar. Buna da kapitalizmin çileleri diyelim işte.

Yurt dışından müşteriniz oluyor mu?

Yurt dışı olarak Bağdat'tan Kıbrıs'tan var müşterim. Bunun dışında Türkiye'nin her tarafından müşterilerim var. İskenderun'dan, Samandağ'dan, Afyon'dan, İstanbul'dan...

Müşterilerinizden size hiç şikayet geliyor mu?

Bana bir şikayet geldiğinde ayakkabının hemen yenisini ya-

parım. Mesele sadece parayı almak değil yani. Ben son aşamada parayı alırım. Şu an bir kızımın ayakkabısının ikinci denemesini yapıyorum. Normal deriden. Yaptığım ayakkabı ile onu sokakta yürüttüm, emin oldum. Şimdi astını kestim, çektim. Bir tane de kendime örnek bırakıyorum. Her insan ayağından bir şey öğreniyorum. Her insanın anatomisi farklı.

Ayakkabıya ihtiyacı olan kişiler sizi nereden buluyorlar? İnternette yararlanıyor musunuz?

Hastaneden biri görmüş, "Nerede yaptırdın?" diye sormuş müşteriye. O da beni söylemiş. Kulaktan kulağa yayılıyor yani. İnternette falan tanıtım yapmı-

yorum.

*Çocuk Felci: Çocuk felci hastalığının nedeni, polio virüsü denilen bir mikroptur. Polio bir virüs tarafından oluşturulan çok bulaşıcı bir enfeksiyon hastalığıdır. Sinir sistemini istila ederek kalıcı felçlere veya ölüme neden olabilir. (<https://www.sabah.com.tr/saglik/2017/01/16/cocuk-felci-nedir-tedavi-yontemi-nelerdir>)

**Romatoid Artrit (RA), el ve ayak eklemleri gibi daha çok küçük eklemleri simetrik yani karşılıklı olarak tutan müzmin seyirli iltahaplı bir romatizmadır. Sadece küçük eklem tutulumu ile kalmayıp diz, kalça, omuz gibi büyük eklemleri de tutabilir. (<https://www.trasd.org.tr/hastalik/romatoid-artrit>)

“İplik parası çıksın yeter!”

“Bu işleri işlemek bazen haftalar, hatta aylar sürüyor. Emek çok, fiyat aynı. Sürekli eğik duran boynun acısı, zamanla seçememeye başlayan gözler, sürekli havada kalan kolların yorgunluğu da cabası.”

Ropörtaj ■ Emine KAPLAN

Geçmişten günümüze kadar süregelen değişmemiş nadir geleneklerimizdendir el işleri. Her kültürde motifler, işlemeler, desenler, nakışlar farklılık gösterir. Kızlar sevdiği erkekler için mendilin köşesine nakış yaparlar, erkekler sevdiği kızların işlediği mendili taşırlar. Halılarının desenlerine dile gelmeyen aşklar yazılır. Çeyiz sandıklarına bu emekler bin bir özenle yerleştirilir, kokulu bitkilerle korunurlar. Bir misafir geldiğinde sandık açılır ve en güzel parçalar misafir için hazırlanır. Kadınlar kırgınlıklarını, aşklarını, nefretlerini, üzüntülerini bu el işlerine gizlerler.

Yüzyıllardır kültürümüzün ayrılmaz bir parçası haline gelen el işleri hemen hemen her bölgede, küçük yaşlardan itibaren kız çocuklarına

öğretilirdi. Günümüze kadar varlığını sürdürmüş olan bu el işleri genç kızların çeyiz sandıklarının yegâne parçalarıdır. Çeyiz sandıkları gelinin süsü gibi bir şeydir. Çeyiz düzmek, işlemeli çeyiz sandıkları, çeyizi kamyonla doldurup davul zurnalar eşliğinde mahalleyi dolaşmak, mahal- lenin kadınlarının toplanıp çeyizleri görmeye gelmesi... Gelinin yaptığı el işleri aynı zamanda “yetenekli” olduğunun da bir işareti sayılır. Bu yüzdendir ki yorgan, yastık, havlu işlemesi, sehpa örtüleri, bir eve girer girmez ilk dikkatimizi çeken şeylerdir. Her ne kadar günümüzde pek ilgimizi çekmese de bazı bölgelerde hala önemlidir. Bugün çalışma hayatının yoğunluğu, bu tür emek isteyen el işlerine zaman ayıramamakla sonuçlanır. Annelerimiz küçük san-

dıklarda “Kızımın çeyizi için” dediği parçaları özenle saklarlar. Naftalinli, sabun kokulu parçalar... Küçük- ken hepimizin ilgisini çekmiştir. “Ah annemiz şu değerli sandığını açsa da içinde neler olduğunu görebilsek...” gibi düşünceler çoğumuzda vardır. Bu geleneğin kaybolmaması için yapılan televizyon programları vardır. Gelin sandıkları, örgü, dantel modelleri... Şu anki duruma bakıldığında sosyal medyada alay konusu olan durumlar da var elbette. Televizyon ekranının yarısını kaplayan danteller -ki danteli kaldırmaya üşenip televizyonu öyle izlemeye çalıştığım zamanlar da olmuştur-, erkeklerin spora giderken dantelsiz havlu bulamamaktan şikayet etmeleri, dantel sermeyi abartıp lavabolara, klozetlere aklınıza gelebi-

lecek her şeye örtü yapanlar, bir evde 200-300 adet sabun bezi. Ne yalan söyleyeyim, buna ben de tepkiliyim. Bir insanın ömrü hayatı boyunca o kadar sabun bezini kullanması imkansız. Saymakla bitmez ki. Ev kadınları toplanıp örgü modelleri verirler birbirine. Ya da yoldan geçen bir komşusuyla sohbet ederken eşarındaki iğne oyası modelini görüp hemen bir bez parçasına modeli çıkaranlar - şimdi modeli telefonla çekiyorlar- buluyor. Bir de benim gibi örgü veya oyanın ilk aşaması olan zincir çekmeyi matematik işlemine benzetip çekemeyenler vardır. Biz de gidip bu işi ticarete döküp haftalık pazar parasını çıkarmak için uğraşan annelerimize istediğimiz modeli sipariş ederiz. Bir de babaannelerimiz, anneannelerimiz vardır, bizlere atkı bere, yelek, kazak işleyen. Herkes sevgiyle işlenmiş, sıcak tutan bir kazak ister. Torunlarına büyük bir özveriyle işlenen kazakları... Asıl anlatmak istediğime gelelim. Bu işten kazanç sağlamak için kadınların, o kadar el emeği bulunan parçaları, sırf ihtiyacı olduğu için çok komik rakamlara satmak zorunda kaldıklarına şahit oldum. Arkalarında destek olabilecek kimse bulunmadığından emekleri sömürülüyor. Hak ettikleri ücreti alamıyorlar. Sessiz kalıyorlar. Şahit olduğum birkaç durumdan bahsetmek istiyorum.

"Kızımın çeyizi için yapıyorum"

Lise yıllarımdayken arkadaşımın annesini görmek için halk eğitim merkezine gitmiştik. Büyük bir odanın içinde birkaç dikiş makinası, kumaşlar, iğneler. Kısaca dikiş için gereken her şey. İlk defa görüyorum öyle bir ortamı. Kadınlar gülüşerek bir şeylerle uğraşıyor. Başlarında orta yaşlı bir öğretmen onlara eşlik ediyor. Tabii o zamanlar yoğunlardı.

Bir kermes olacakmış, tüm kursların katıldığı. Gidenler bilir halk eğitim merkezleri çok çeşitli kurslara ev sahipliği yapar. El işleri, dil kursları, deri işlemeciliği, müzik kursları, bilgisayar kursu, pastacılık kursu, resim kursu, cam boyama kursu... Bir köşeye oturmuş onları izlerken soruyorum bir kursiyere neden burada olduğunu. Yazı doğru kızının düğünü olduğunu ve onun çeyizine birkaç parça bir şeyler eklemek istediğinden, ayrıca bu kurs bitince yerlilik sertifikası alacağından bahsediyor. Hayatın ne getireceğinin bilinmediğini, belki bu tarz bir işe girip çalışmak zorunda kalacağını söylüyor. Bana çeyiz için dantel falan yapması tuhaf gelmişti elbette. Adım attığımız her yerde hazır giyim ve bu tarz fabrikasyon ürünlerle dolu bir yerde yaşıyoruz sonuçta. Şu anda bile aklımdadır anlattıkları: "Ben küçük yaşta evlendim. Maddi durumumuz iyi değildi. Birkaç parça entari ile gittim koca evine. O zamanlar çok önemliydi bu çeyiz sandıkları. Bütün kadınlar toplanır, gelin çeyizini açarlar ve gelinin ne

kadar yetenekli olduğunu, gelinlerinin yaptıkları dantelleri, el işlerini öve öve bitiremezlerdi. Anlayacağın eğer böyle yeteneklerin yoksa seni ezerlerdi. Benim böyle şeylerim olmadığı için kaynanam kendi yaptığı çeyizleri çıkarıp, ben yapmışım gibi övünçle göstermişti. Ben de o zamanlar beni sevdiği için böyle bir şey yaptığını sanmıştım. Tabii sonra her lafında, her ufacak tartışmada ısıtıp ısıtıp konuyu önüme koymaya başladı. Onun orada tek derdi kendisinin rezil olmamasıydı. Kızımın da bunları yaşamaması için çeyiz yapıyorum. Ben de bilirim gidip almayı. Gelenek işte kızım silip atamıyorsun ki..." Bu konuşmadan bir hafta sonra kermese katıldım. Pasta bölümünde daha çok oyalansam da asıl gitmek istediğim yere geldim. Danteller, örgüler, havlu süslemeleri, vs. birçok ürün vardı. Bazı ürünler satılıktı ama diğerleri sadece kermes için sergileniyordu. İki-üç aylık bir zaman dilimine göre oldukça başarılı işler çıkarmışlardı. Şimdi belediyeler bu emeklerin boşa gitmemesi için kadın pazarla-

rı kuruyor, kermesler düzenleniyor. Kadınlar ürettiklerini satıyorlar. Az da olsa bir gelirleri bulunuyor. Yeterli mi? Elbette değil. Kalıcı bir kurum kurulmalı ki kadınlar çalışma hayatına daha sağlam adımlarla katılabilirler.

"Kredi borcunu ödemek için yapıyorum"

Bu konu üzerine yazmaya başladığıktan sonra otobüsle eve dönerken beton taşın üzerine oturmuş bir teyze dikkatimi çekiyor. Hemen yanındaki beyaz bir örtünün üzerinde dağınık bir şekilde yayılmış renkli, değişik şekillerde sabun bezleri bulunuyor. Asıl dikkatimi çeken bu değil elbette. 60 yaşlarındaki bir teyzenin elindeki örgü şişleriyle sabun bezi yapması. Tuhaf olan ise müşterinin hiç olmaması. Bir süre sonra görmemeye başlıyorum. Okuldan dönerken bakıyorum yine oturmuş taş zemine. Hemen yanına gidiyorum. Kendimi tanıtıyorum. Gayet güleç biri. Ayşe Teyze tam da tahmin ettiğim gibi 60'lı yaşlarda. 10 yıldır bu işi yapıyormuş. Keyfinden yapmadığını, kredi çektiklerini, evin kira olduğunu, borçları olduğu için emekli maaşının yarısının oraya gittiğini söylüyor. Eve katkıda bulunmak, en azından pazar parasını çıkarmak için kendi çapında bir şeyler yapmaya çalışıyormuş. Eşinin çalışmadığını ve tek çocuğunun ise evli olup kendilerinden uzakta yaşadığını söylüyor. Hiç satış yapıp yapmadığını soruyorum. "Yok be kızım bugün de siftah bile yapamadan eve gideceğim. Diğer günlerde tanesi 10 liradan üç-beş tane satıp evime gidiyordum. Hastanenin orada satış yapıyordum. Bugün de buraya geleyim dedim. Ama hiç satamadım. Fabrikada yapılıyor, tanesi iki liraya satıyorlar naylon. İnsanlar gidip onlardan alıyor. Bunları alan da pek kalmadı ki."

"Bu küçük şey çok pahalı"

Arkadaşımın üniversite mezunu bir arkadaşı var. İş bulamadığı için örgü örüp, kendi masraflarını çıkarmaya çalışıyor, ailesine yük olmamak için. Bir gün ziyarete gidiyoruz kendisini. Elinde örgü şişler var. Neler yaptığını gösteriyor bize. O sırada teyzesi de eve gitmek için kalkıyor. Aradan bir on dakika geçtikten sonra bir müşteri arıyor ve mavi bebek yeleğini almak istediğini söylüyor. Arkadaşımın annesi istasyona giden ablasına yetiştirmeye çalışıyor. Kadın tanıdığı kişilerin olduğunu onlara satabileceğini söyleyip yapılan örgüleri yanında götürüyor. Arkadaş çok mutlu ne de olsa ilk işi alınacak. Bir şeyler üretmiş, kendi çabasıyla para kazanacak. Bundan daha güzel bir şey yok ona göre. Aradan yarım saat geçiyor. Anne elindeki yelekle geri dönüyor yüzü asık bir şekilde. Elbette beklemiyoruz böyle bir şey. Müşteri yeleği görmüş "Bu küçük şey çok pahalı." demiş. Sadece 30 liraydı. Bir mağazaya gittiğinizde el emeğiyle yapılmış ürünler daha pahalıdır. Bu bire bir yaşadığım olay

ise emeğin değersizleştirilmesinin başka bir çeşidi tabii. İnsanlar yapılan işi küçümsüyorlar.

"Cahiliz, ev hanımmız, anlamayız ya"

Bu sefer bambaşka bir olaya şahit oluyorum. Amacım sipariş üzerine yapılan el işleriyle ilgili röportaj yapmak için bir kadınla görüşmekti fakat konuşma bitip oradan çıktıktan sonra kendime gelemedim. Ev kadınları çalışma hayatına -özellikle belli bir yaşın üzerindeki kadınlar- belli bir olaydan sonra başlarlar. Arkadaşımla bir ekmek fırınının yanındaki kömürlük kadar küçük olan bir dükkana giriş yapıyoruz. Şöyle bir etrafa göz atıyorum. Terzi dükkanına benziyor. İçeriden görüşeceğimiz kadın geliyor. Kendimizi tanıtip neden geldiğimizi söylüyoruz. Zaten arkadaşımın ve annesiyle tanışıyor kadın. Kadında bir tereddüt hissediyorum. Gözü sürekli dışarıya kayıyor. Bunun nedenini sonradan öğreniyorum tabii. Eşinin anne ve babasından çekiniyor. 38 yaşında üç çocuk annesi olan kadın 20 ya-

şında evlenmiş. Çaylarımızı içerken eski tedirginliği kalmıyor ve başlıyor hayatını anlatmaya: "20 yaşındayken bu el işlerini yapan bir konfeksiyonda çalışıyordum. Yaptığım işin, emeğin parasını alamıyordum fakat yine ses çıkaramıyordum. Evimizde şiddet çoktu. Zar zor dışarı çıkmışım. Belli saatlerde özgürüm bunu kaybetmeye niyetim yok. Ne kadar basit sorunlarmış bunlar diye düşünüyorum bazen. Urfalı olduğum için küçük yaşlarda evlenirdi bizim orada kızlar. Annem de evlenmiş dört kız, iki erkek çocuğu doğurmuş. Şiddet uyguluyordu babam. Ablamın bir tanesi kurtulmak için evlendi gitti. Anlaşamadı eşiyile boşandı. Babam çocuğu olduğu için kabul etmedi ablamı. Ablam da bebeği eşine bıraktı. Eniştem de bakmayıp yetiştirme yurduna bırakmış küçücük bebeği."

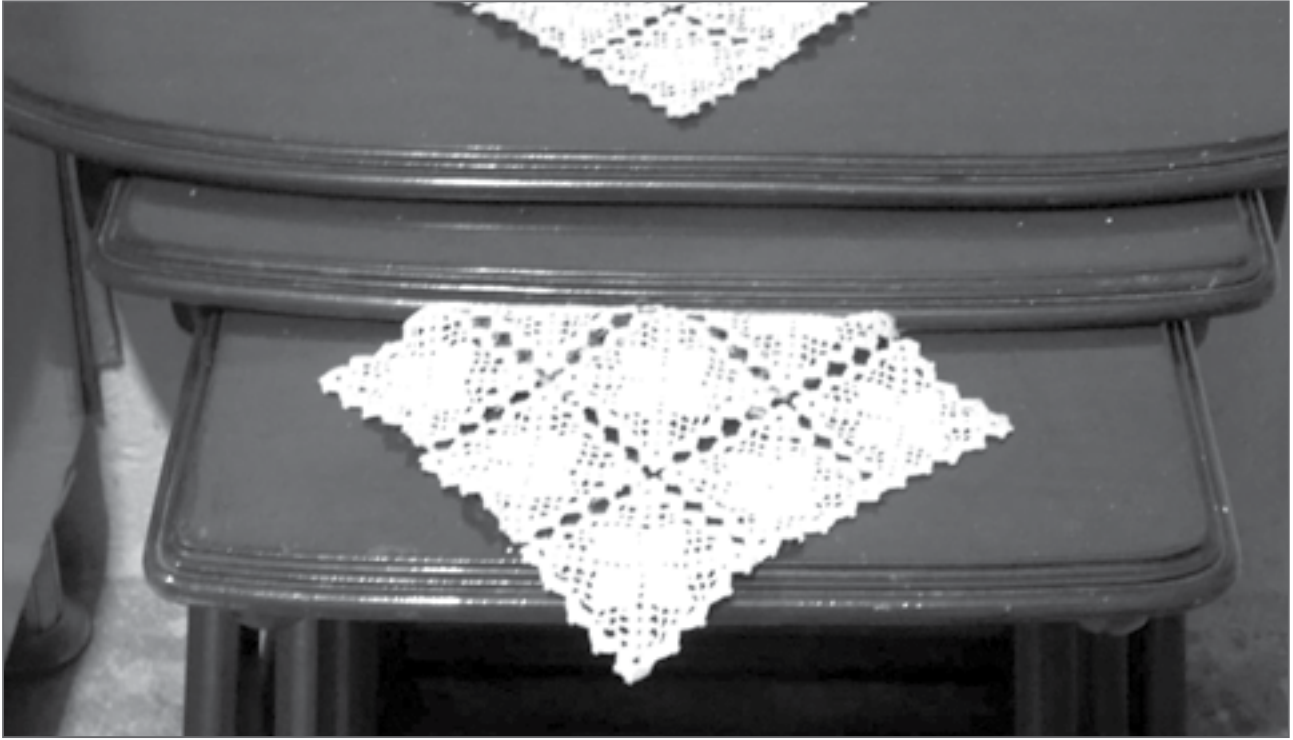
Anlatmaya devam ediyor: "Ben konfeksiyonda çalışırken eşimle o zaman karşılaştık. Hiç de sevmezdim kendisini. Sürekli etrafımda dolandır dururdu. Evlenmek istiyormuş da, seviyormuş da bilmem ne. Kabul ettim. Başka çarem

yok çünkü evdeki şiddetten kaçmanın tek yolu buydu. İlk kızım doğana kadar aramız da gayet iyiydi. Ama ondan sonra adama bir şeyler oldu. Eve gelmemeye başladı. Kazandığı parayı gece kulüplerinde yemeye, gezmeye en sonunda da beni aldatmaya kadar gitti bu iş. Ben de o sırada işi bırakmıştım hem hak ettiğim parayı alamıyordum, hem kocam bana bakar diye düşünüyordum. Ne bakması sözüne karşı çıktığım zaman şiddet uygulamaya bile başladı. Ben de hiç sesimi çıkarmadım ondan sonra. Eve para girmiyor, açız evde. Kendimi geliştirmek için dikiş nakış kursuna gittim Seymer'de. Aldım sertifikamı, kayınbabama ait olan bu küçük yerde işimi kurdum. Konfeksiyonda tekrar işe girmeyi düşündüm ama kazandığının üçte birini ancak veriyorlar yevmiye olarak. Cahiliz, ev kadınıyız, anlamayız ya. Millet bulduğunu kandırıyor işte. Orada hakkımı yiyeceklerine ben yaparım, ben satarım dedim. Siparişler çoğaldıkça durumum da düzeldi. Hiçbirine kazandığımdan göstermedim. Müşteri para verecek olsa kaynanam oradaysa ver-

dirmiyorum. Onlar da biliyor, daha sonra veriyorlar." Peki diyorum eşinin ailesi hiç tepki göstermiyor mu oğullarına? "Ne tepkisi hatta kaynanam destekliyor. Erkekmiş yaparmış. Boşanamıyorum da, aslında istesem boşanıyım ama dükkâna kira vermiyorum her ne kadar kaynanam bunu başıma kaksa da. Kiralar çok pahalı. Çocuklarım büyüyene kadar sabredeceğim. Tuhaf olan da eşim beni asker arkadaşı zannediyor. Beni kimlerle aldattığını ne yaptığını anlatıyor. Benim yanımda kendini rahat hissediyormuş. En sinir olduğum şey de beni seviyormuş hala benden vazgeçemezmiş. Ne benden vazgeçiyor ne diğerlerinden."

"İş işlemek"

Son olarak arkadaşım bu emek sömürücülüğüne bire bir şahit olduğundan, gördüklerini anlatmasını istiyorum: "Bizim oralarda (Samandağ) özellikle ev hanımlarının işlediği iğne oyaları var. Anlaşılsın diye 'iğne oyası' diyorum çünkü bizim burada adı 'iş işlemek'tir. Eskilerden bir gelenek gibi anneden kıza öğretilir. Gerçi şimdiki nesil

bunu öğrenmiyor. Yaşı 40'tan aşağı olan kadınların elinde bu 'iş'leri göremezsiniz. Bence görmesek de olur. Bu iş, kadınları sadece yoruyor. Büyük bir getirisi yok. Eve bir katkı olarak düşünüyorsunuzdur ama onlara göre ancak harçlıktır bu. Şöyle ki; İşledikleri iş için bir yumak ince iplik alıyorlar. Bu iplik en az 35-40 liradır. Sattıkları iş 50 liraysa ortada pek de bir kâr olmuyor. Taş çatlasa iş için en fazla 200 tl, en az 40-50 tl alıyorlar. Bu ücret de işin uzunluğuna, büyüklüğüne, iplik rengine, iyi işçiliğine göre değişiyor. Mesela kirli beyaza dönmüş bir işin fiyatı düşüyor. Ayrıca 'işler' bir aracı tarafından satılmak üzere alınıyor, aracı da kendi komisyonunu alıyor. Sadece parasal değil bu mevzu. Bu işleri işlemek bazen haftalar, hatta aylar sürüyor. Emek çok, fiyat aynı. Sürekli eğik duran boynun acısı, zamanla seçememeye başlayan gözler, sürekli havada kalan kolların yorgunluğu da cabası. 100 tl cebe girse de cepte durmuyor. Bu yüzden

harçlıktır o. Misafirlğe giden, aralarında annemin ve akrabalarımın da olduğu mahalledeki kadınların bazılarının ellerinde küçük fermuarlı bir el çantası, bazılarının ellerinde ise eczane poşetleri olur. İşledikleri iş, iplik, küçük makasları bu poşetlerin, çantaların içinde yer alır ve misafirlklere götürülür. Hani erkekler işlerinden, futboldan konuşur ya kadınlar sohbetlerin bir yerinde 'Senin işin ne kadara satıldı? Siparişi ne zamana yetiştireceksin? Şu desen iyi olmuş mu?' diye işlerinden konuşurlar. İş elden ele dolaşır, artısı, eksigi konuşulur. Başlarını işten kaldırmadan sohbet ederler. Günlük yaşama girmiş, kimsenin tuhaf karşılamadığı bir durumdur bu. İşte bizim oraların işi budur. Ev temizliği biten kadın kahvesini alıp oturur ama iş yapmaya da devam eder."

El işi geleneği günümüze gelince ticari bir amaca dönüşüyor. Çalışmayan ev kadınları ufak bir ihtiyaçlarını karşılamak için yaptıkları el emeklerini kendi aralarında,

kulaktan kulağa yayarak kendine müşteri kitlesi toplamaya çalışıyor. Meraklısı da gelip alıyor. Bazen rastlardım güzel bir yazmanın etrafını oya ile süslerler. Ama takmaya kıyamayıp bu yazmalar için özel üretilen camekanlara saklardı, kızının çeyizinde dursun diye. Bir de bahanelerini şu cümleyle dile getirirler: "Aman ben yaşlandım, bana yakışmaz, kızım takar ileride." Çalışma hayatına katılmak isteyen ev hanımları şimdi belediyelerin kurdukları kadın pazarlarına, sosyete pazarlarına gidip yaptıkları ürünleri satmaya çalışıyorlar. Pek bir şey kazandıkları söylenemez. Onların deyimiyle "İplik parası çıksın yeter." İnsanlar küçümsedikleri bu el işlerinin üzerindeki emeği elbette bilmiyor. Sağlığını bile kaybetme derecesine geliyor bazı kadınlar sürekli bir işe odaklandıkları için. Kim bilir yaptıkları her işin onlar için ne gibi bir anlam taşıdığını. Dedğim gibi kadınlar duygularını, düşüncelerini el işlerine gizlerler. Her bir parça yaşanmışlık taşıyor.

Bir garsonluk hikâyesi

Galiba biz müşteri olarak keyif için gittiğimiz bir mekânın çalışanlarını robot zannediyoruz. Ve yine galiba kaç saat çalışırlarsa çalışsınlar ya da özel hayatlarında ne kadar kötü bir şey yaşamış olurlarsa olsunlar bize gülmeleri ya da bize karşı hizmette kusur etmemeleri gerektiğini düşünüyoruz.

Bir garson her gün mesai saatinde işe gidiyor ve bu garsonumuz aynı zamanda öğrenci. Her ne kadar kendi alanıyla ilgili bir iş yapmıyor olsa da işini severek yapıyor ve garson olduğu için şikâyetçi değil. Ama gelin görün hem işveren patronu, hem de müşteriler maalesef ona hak ettiği kıymeti göstermiyor. Kendisine verilen tüm işleri büyük bir azimle yapıyor. Ve işletmeyi kendi işi gibi sahiplenerek çalışıyor fakat dışardan insanlar ona saf kız gözüyle bakıyor. Çok güler yüzlü genç bir kadın ama maalesef bu güler yüzlülük dışardan art niyetli insanlar tarafından yanlış algılanıyor. Garson sabrediyor ve işini sevdiği için direnmiyor, işini kaybetmek istemiyor. Hem zaten bu işe ihtiyacı var, şu an başka bir alternatifi yok gibi. Her

gün peçeteye numaralar bırakılıyor, sarkıntılık edenler oluyor. Bununla da kalmıyor kimi müşteriler garsonu özel hizmetçisi zannedip kendi işini yaptırmaya çalışıyor. E tabii garsonun canı da can. Ne yapsın günde 10 saat ayakta durunca ve bu kadar çok şeyle karşılaşınca ne yazık ki sadece bedenen değil aynı zamanda ruhen de çok yoruluyor.

Günlerden bir gün yine işe gidecek hazırlık yapıyor ama bir gün öncesinden yorgunluğu var ve ne yazık ki bu yorgunluk yüzünden anlaşılıyor. Ama bir şekilde kendini motive edip işe gidiyor. İlk başta her şey normal ama daha sonra ilerleyen saatlerde işletme müdürü kendisini yanına çağırıyor ve maalesef diyor ki "Müşteriler senden şikâyetçi." Kadın şaşırıyor, anlamıyor nasıl yani şikâyetçi? Kendini

sorgulamaya başlıyor "Acaba ne yapmış olabilirim." diye. Sonra işletme müdürüne soruyor "Neden ki, ne yapmışım?" İşletme müdürü "Müşteriye surat asmışsın ve müşteri çok bozulmuş buna." şaşkınlıkla "Nasıl yani?" diye soruyor. Ama maalesef birkaç kişi daha ondan aynı şekilde şikâyetçi olunca iş müdürden patrona gidiyor ve patron dinlemeden onu işten kovuyor. Kadın her şeyin nasıl bu kadar hızlı geliştiğini anlamıyor ve sadece ağlıyor. Ama ne ağlamak, öyle bir ağlıyor ki müdür müdürlüğünden patron patronluğundan müşteri müşteriliğinden utanıyor onu öyle görünce.

Garsonluk meslektir ve hoşgörüyü hak ediyor

Bu hikâye çok yakın bir hikâye, aslında her mekânda rast geldiğimiz bir şey. Galiba biz müşteri olarak keyif için gittiğimiz bir mekânın çalışanlarını robot zannediyoruz. Ve yine galiba kaç saat çalışırlarsa çalışsınlar ya da özel hayatlarında ne kadar kötü bir şey yaşamış olurlarsa olsunlar bize gülmeleri ya da bize karşı hizmette kusur etmemeleri gerektiğini düşünüyoruz. Evet, birileri "Onlar bunun için para alıyor, bize iyi hizmet etmek için para alıyor." diyebilir ancak garson sürekli gülmek zorunda değildir ya da sizin ve sevgililerinizin kaprislerini çekmek zorunda değil. Şımarıklık yapacaksanız gidin başka bir yerde yapın en azından insanların gurunun incitmezsiniz!

Garsonlar yaşadığı deneyimleri anlattı

Efendim neymiş çay koyu olmuş bir tık daha açabilir miymişim? Yani ne gerek var iç işte ama yok illa yoracaklar ya içleri rahat etmiyor. Elbette bu gruba herkesi katmıyorum ama ekserisi böyle davranıyor. Tamam, çayını madem açık içiyorsun ben senin siparişini alırken söy-

leseydin ya açık olsun diye. Bu çay mevsusu bir tarafa efendim neymiş "ben pizzada biber üç dört tane, mısırsı da bol seviyorum" bu pizzada biber neden bu kadar çokmuş. Tamam, bu birilerinin damak lezzeti olabilir, lüksü de olabilir ya da canı çok sıkınmış ne yapacağını bilemediği için oyun oynamak da isteyebilir ama bunun bir yolu, bir adabı olmalı. Efendim, bu pizza meselesini de bir kenara bırakalım. Bir masaya boş almaya gidersiniz insanlık namına... Garsonluk da bir kenara, kendinizce dersiniz ki "ya yazık şu insanların önündeki boşları alayım da rahat rahat sohbet etsinler." diye ama siz masayı tam toplayacakken oradan ince bir ses "Yaaa tatlım, boşlar kalsın yaaaa" der.

Bu işi yapıyor olmanın en iyi yanı herhalde sabır ve tahammülü öğrenmeniz. E tabii müşterilerin kaprislerine ya da ayak ağrısına dayanamayıp tuvaletlerde az ağlamıyorsunuz. Ama bu yazdıklarım aramızda sır kalsın olur mu? Onlar bilmesin, biz sizinle sohbet ediyoruz sonuçta. Ya da düşünelim. Herkes kendine, tavırlarına bir çeki düzen versin. Ama yani haksız mıyım siz söyleyin. Yani insan emeğe biraz saygı gösterir değil mi? Ne olursa olsun ara meslekler vardır ve göz ardı edilmemelidir. Ben de garsonluk yapmış birisi olarak insanların meslek olarak ayrımcılığa uğradığını düşünüyorum ve buna şahit oldum. Yani ilk işe başlanıldığı zaman tüm işlerde olduğu gibi tecrübesiz olunabilir. İlk zamanlar bir sipariş götürdüğünüzde eliniz titreyebilir, bardak kırabilirsiniz, bu normal ama müşteriler "Ay yazık yeni girmiş belli" diyor. "Patron beceriksiz ya bu." diyor.

Ali garsonlukla ilgili tecrübesini anlattı

Ali üniversiteyi bitirmiş 25 yaşında. Ama o da istediği alanda iş

bulamadığı için garsonluk yapmak zorunda kalanlardan biri. Zaten yine belirtmek isterim: Hemen hemen herkesin hayatının küçük bir yerinde tecrübe ettiği bir meslektir garsonluk. Biz Ali'ye dönelim. Ali garsonluğu hiç sevmeyenlerden. Ona göre garsonluk gerçekten sadece mecbur olduğu için katlandığı bir iş. Buna insanların tavrı da eklenince Ali işi bırakıyor ve gidiyor. "Yeter ya vallahi yeter! Bu ne canım, olmaz ki bu kadar. Biz de insanız, bizimki de can, ben bu kadar örselenmek için gelmedim ki buraya. Yok ya yapamayacağım ben artık bu işi. Kimin ne hali varsa görsün! Bıktım, anlıyor musunuz bıktım, saygı görmemekten sürekli ayakta durmaktan bıktım. Ben bu düzeni reddediyorum ve gidiyorum. Ya olmayan hastalıklar başladı bende bu işe başladığımdan beri. Yok, yok ben yapamayacağım. En iyisi askerliğe gitmek en azından ne yaptığım belli olur, onu aradan çıkartmış olurum." Para için bu kadar örselenmeyi kaldıramadı. İnsanların tutumlarını bir kenara bırakalım garsonlukta mesai saatinden bitiş saatine kadar hep ayaktasınız ve ayaklarınız şişerek size mesaj veriyor artık dayanamayacağım diye.

Tüm bunları görmek üzücü bir durum. Bundan bir kere garsonluk ve kasiyerlik ara meslek olarak kabul edildiği için pek bir kıymet verilmiyor. Ve bu işleri yapan insanlar zorunlu çalıştıkları için sürekli bir mutsuzluk ve sitem hâkim. Ama nasıl olmasın ki insanlar doğru bir tavır sergilemiyor ki. Tabii sadece garsonlar değil, mağaza çalışanlarına da aynı şeyler yapılıyor. Sürekli bir yere ürün atmalar, çalışanı peşinde gezdirmeler falan. Yani tabii anlam vermek zor insanların neden bu kadar birbirlerine hoyratça davrandığını. Belki psikolojide bir karışığı vardır tabii araştırmak lazım.

Socrates Dergi'den Onur Erdem:

“Beklentilerimizin karşılığını alıyoruz”

Socrates Dergi yazarı, Londra Merkez'in sol profili, Youtube kanal patronu, Arsenal Türkiye Fanlarının öncüsü Onur Erdem ile söyleştik.

Söyleşi ■ Asım ÇETİN

Spor medyasının sevilen isimlerinden, Socrates Dergi kurucularından Onur Erdem ile harika bir söyleşi gerçekleştirdik. Spor medyasına girişinden kariyerine, Şampiyon Ligi'nden VAR sisteminin etkilerine, Premier Lig'den Socrates Dergi oluşumuna kadar birçok konuya değindiğimiz söyleşimizi sizlerle paylaşırken, kendisine de samimiyetinden dolayı bir kez daha teşekkür ederiz.

Onur Erdem kimdir? Spor medyasına girişinizin ilginç bir hikâyesi var bildiğim kadarıyla, anlatır mısınız?

Spor medyasına aslında 2006'da girdim ilk olarak. Four-Four-Two'da staj yaptım. 2006 Ağustos'ta 1 aylık staj süresi bittikten sonra Radikal'den bir arkadaşım vardı muhabir, Emre aradı "Spor servisinde stajyer ayrılıyor, seni önermemi ister misin?" dedi.

Dedim okey. Sonra beni iş görüşmesi için perşembe akşam bir halı saha maçına çağırdılar. Uğur ağabey ile tanıştım maçta da kalede iyi performans çıkardım. Uğur ağabey pazartesi gel başla dedi. Benden önce ayrılan stajyer Halil miş, bizim Halil Yazıcıoğlu, şimdi Şenol Güneş'in yardımcısı olan. Orada 1.5 sene çalıştım yarısı staj, yarısı yarı zamanlı çalışan gibi. Sonra okulu bitirmem

gerekliyordu uzamıştı zaten. Sanırım ilginç hikâye dediğin kısım da burada başlıyor. Aslında NTV Spor'a girişimin hikâyesi bu medyaya değil. NTV ile Bilgi Üniversitesi'nin Spor İletişim sertifikası programı falan vardı. İnternette formunu doldurdum. Normalde girmeyi düşünmüyordum ama başvurmuş bulundum. Aileden sınav için giriş parasını aldım ve yedim. Girmeyeceğim diye bekliyorum ama o sırada işte bir kız vardı okuldan. Onunla böyle yazışıyoruz falan sosyal medyadan, o zamanlar msn var tabii. Okulda bir türlü denk gelemiyoruz, görüşemiyoruz kampüsler farklı vs. derken. Dedi ki "Ben sizin kampüse geleceğim, böyle böyle bir sınavla gireceğim." A dedim ben de gireceğim. Normalde girmeyecektim. Neyse, kendisiyle buluştuk sabah, kahvaltı ettik, oradan sınavla geçtik. Çıkışta yine oturduk falan. Bir gün sonra sonuçlar geldi, ben geçtim, o geçememiş. 300 kişi sınava girenler 30 kişi geçmiş, onlar da mülakata girecekler. 2 gün sonra gittim mülakata girdim NTV binasında. Mülakattan da geçtim. Sonra sertifika programı şöyleydi; 8 hafta boyunca eğitim alacaksın işe girebilenler girecek gibi bir şeydi. Sertifikanın parasını da yakın bir arkadaşımın yeni aldığı kredi kartıyla ödedim. Neyse, normalde 8 hafta boyunca servislerde dolanacaktık haber merkezi, spor servisi falan her yeri görmek için. Ben en baştan belirttiğim için 8 hafta boyunca spor servisinde kaldım. Neyse kurs bitti, iş teklifi aldım ve NTV Spor'da başladım. Aslında spor medyasına tam girişim böyle. Bunlara vesile olan hanımefendi ile bir ay sonra bir ilişki başladı, o da bir ay sürdü. Aslında

bakarsan benim orada hayatımın değişmesine vesile olmuş. Öyle bir durum var.

NTV Spor kanalının Türk spor medyasındaki ve sizin hayatınızdaki yerini anlatır mısınız?

Yani içindeydim diye söylemeyeceğim, kendimi oranın bir parçası yapıp kendimi ayrı bir yere koymak için değil yani bu, çok net bir şekilde söyleyeyim baştan. Ya ben başından beri orada sayılırım, bence şu ana kadar Türk televizyonlarında bir araya gelmiş en iyi spor kanalı ekibiydi. Yani özellikle de ilk 3-4 sene altını çizerek söyleyebilirim orada olduğum için. Yani aşağı yukarı 2013'e kadar falan her şey çok iyiydi, yani ben televizyonculuk bilmiyordum gazetecilikten geliyordum, televizyonu orada öğrendim. Hepsi birbirinden yetenekli ve düzgün insanlardı. Aile gibiydik falan klişesini ben sevmem, o klişeye de girmeyeceğim ama herkes birbirinin arkasını kollar herkes birbirine hasetle değil de, herkes birbirine bir şey öğretmek için yaklaşırdı. Böyle küçük kırgınlıklar yoktu, zaten olanlar da barınmadı yani onu söyleyebilirim. Bir nevi okul gibiydi her zaman söylemişimdir benim adıma bir okuldu. Türk spor medyasındaki yerinin de tartışılmaz olduğunu düşünüyorum. Öyle bir ekip bir daha bir araya gelir mi zannetmiyorum. Hayat bu belli de olmaz tabii ama çok zor diyebilirim. Benim açımdan da her şeyi orada öğrendim. Şu anda sektörde bir çevrem varsa hepsi oradandır.

Socrates Dergi ve Socrates Dergi Youtube kanalı oluşumundan bahseder misiniz? Youtube kanalında yakalanan başarının sebebi nedir?

Bizim derginin 2014 sonlarında muhabbeti geçmeye başladı, beraber bir şeyler yapalım diye düşünüyorduk. Başka yerlerde uzun uzun da anlattık o yüzden kısa geçeyim. 2015'te çıktı, yayın hayatına başladı, işte dördüncü senesi olacak gelecek ay. İçinde Bağış ağabey, Bağış Erten'in de olduğu 6 kişilik bazen 7-8 kişilik bir ekip vardı. Spor medyasında farklı yerlerde çalışan insanlar bir arada ne yapabiliriz diye düşünüyorduk. Bir gün Bağış ağabey Can yayınlarına, Can Öz ile toplantıya gidiyor kitap için falan. Bağış ağabey bahsetmiş, böyle bir fikrimiz var dergi çıkartmayı düşünüyoruz falan. Can Öz de hemen yükselmiş, hatta Bağış ağabey bana gelip anlattığında, "Yok abi dedim ne alaka Can Yayınları hayatında dergi basmamış, bir de spor dergisi falan bir şey çıkmaz." dedim. 1 hafta sonra falan haber geldi toplantıya gittik, bir baktım hakikaten ciddiler. Aslında öyle başladı hikâyesi. Sonra ekip oluştu, zaten ekibin çoğunu ben de Caner de eskiden tanıyorduk. Derginin tasarımı vs. için araştırmalar yapıldı, nasıl bir şey yapabiliriz falan. Yani ilk sayıdan öncesi nereden bakarsan 6-7 ay vardır. Sonrası da güzel ilerledi. Youtube tarafı da şöyle; Youtube'u normalde biz açmayacaktık, ama malum ekonomik durum, her şeyin dijital kayması, kâğıt fiyatlarının artması, reklam gelirlerinin düşmesi gibi milyon tane sebepten ötürü Socrates üst kimliğinin, markasının ve haliyle derginin yaşamına devam edebilmesi için gelir kaynaklarımızı arttırmak durumundaydık. Bunun için dedik o zaman dijital tarafta bir şeyler yapalım. Ne yapalım? Youtube tarafına ağırlık verelim dedik. Orada içerikler üretelim, zaten bakarsan dergideki herkes neredeyse televizyon çıkışlı, ben TV'den geliyo-

rum. Tamam, öncesinde işte Radikal'de çalıştım, Four-Four-Two'da çalıştım, GQ'ya yazdım vs. falan matbaa tarafım var ama esas benim ana mesleğim televizyonculuk. Zaten ekibin çoğunun ana mesleği spikerlik, böyle olunca biraz kolay oldu o tarafa geçiş. Dergiyi Caner'le beraber götürüyorduk orada birimizin öbür tarafı üstlenmesi gerekiyordu, Youtube tarafının kuruluşuyla ben ilgilendim. Bir taraftan yazı işleri müdürlüğünü götürüyorum, bir taraftan Youtube ile ilgileniyorum. Sonra baktık iş gelişmeye başladı, öyle olunca zaten tahmin etmiştik bir noktada bunların olacağını. Dünya kupası sonrasında dergi tarafındaki görevimi tamamen İnan'a (Özdemir) devrettim. Tamamen Youtube tarafına geçtim. Hala da öyle devam ediyor. İyi yani şu ana kadar güzel gidiyor, açıkçası çok da bir şey tahmin etmiyorduk. Herkes bir şeyler söylüyordu, öyle yapmak lazım, böyle yapmak lazım falan tabii bizim de kendi kafamızda kurduğumuz rakamlar, planlar vs. vardı. Nihayetinde hepsinin çok da büyük bir temele oturmadığını görüyoruz. Her iş kendi alanında, kendi şartlarında değerlendirilmeli bence.

O yüzden baktığımda Youtube'un bir doğrusu yok. Biz üç aşağı beş yukarı beklentilerimizin karşılığını aldık diyebilirim. İzleyici tarafında çok güzel dönüşler aldık, insanların bu kadar sahipleneceğini, benimseyeceğini ve izleyeceğini beklemiyorduk. Yani gelen bir sürü güzel yorumları, tepkileri beklemiyorduk işin o tarafında çok mutluyum. Ha bu başarının kimyası nedir dersen de, bu kimyası mıdır bilmiyorum ama biz sevdiğimiz işi yapıyoruz ve eğleniyoruz bunu söyleyebilirim. İlk çıkış amacı olan Socrates üst kimliğini ve derginin yaşaması için gerekli olan bir kaynağa dönüşmesi kısmında da iyi yol aldık. Çok ekstra şeyler olmadı ama uzun vadede olacağını düşünüyorum. Başarının kimyası için başka şeyler söylemek gerekirse, burada yani kanalda ve dergide gördüğün insanların neredeyse hepsi birbirini çok uzun yıllardır tanıyor ve seviyor. Benzer işler yapan, benzer amaçlar uğruna çalışan, aynı kafada olan insanlar bir arada olunca böyle sonuçlarda kaçınılmaz oluyor diye tahmin ediyorum. Kimya böyle oluştu diyebilirim, öyle sağdan soldan bir

araya toplanmış insanlar değil. Bunların bir etkisi olduğunu düşünüyorum.

Premier Lig'deki şampiyonluk yarışı hakkında yorumunuz nedir? Sıkı bir Arsenal taraftarı olarak Unai Emery hakkında düşünceleriniz neler? Sizce şu ana kadar başarılı mı?

Şampiyonluk yarışı hakkında düşüncem Liverpool, City maçını kaybetmeseydi şu an herkes Liverpool şampiyon noktasında olurdu. O maçı kaybettiler sonra bir iki maç tökezlediler ettiler yani sezonun ilk yarısında City bana şu anki Liverpool gibi görünüyordu, birçok maçı bir terslik olsa kaybedecek, bıçak sırtı şeklinde geçiyordu, şimdi de Liverpool öyle gidiyor. İşin kötüsü ligin sonuna yaklaştık, şimdi nereden baksan bu takımlar Şampiyonlar Liginde devam ediyorlar bir taraftan orada kadro derinliği olarak City, Liverpool'un önünde. İşler daha çok kızışacak yani düz mantıkla bakıyorum tamamen, City bir adım önde. Ha kim kazansın istiyorsun dersen de Liverpool alsın isterim yani.

Unai Emery'ye çok kıldım onu söyleyebilirim. Bu Barcelona

eşleşmesinden sonra PSG (Paris Saint Germain) ile rezil olduktan sonra ben dedim ki bu hoca moca değil. Yani hiçbir teknik direktör elinde çöplerden oluşmayan x bir kadro ile 4-0 gibi bir avantajdan sonra o turu vermemeli ne olursa olsun. O yüzden Unai Emery'ye karşı görüşlerim çok iyi değildi. Zaten savunma yapmayı bilmeyen bir takımız, birazcık takımın eli yüzü düzgün, sahada nerede durduğunu bilen bir yapısı olsun, dağılmayalım her büyük maçta diyordum. Sonra gidip Emery getirdiler. Allah dedim yani Wenger gibi top oynayacağız ama Wenger'den daha kötüsü olacak diye düşünüyordum. Wenger hayatta en sevdiğim 3-5 kişiden biridir o ayrı bir konu zaten. Sonra sezon başında Emery'nin bir röportajını okudum. Orada oyuncu iletişimi, futbol mantalitesi vs. üzerineydi. Ya Wenger'e çok yakın bir insan olduğunu gördüm, orada sevmeye başlamıştım. Cidden sevmiştim yani. İlk başlarda nasıl söylesem, şansa birkaç galibiyet aldık. Ben bir yerde tökezleyeceğini düşünüyordum. Sonra takım bir noktada oturdu. Adama şey de diyemiyorum,

ya savunma yapamıyoruz. Evet, savunma yapamıyoruz çok bariz bir sebep var elimizde savunma oyuncusu yok. Sokratis dışında, Koscielny zaten sakatlıktan sonra yüzde 30-40'la oynuyor, Mustafi'yi Allah'a emanet ediyorum. Zaten başka adam yok. Bellerin zaten savunma yönü kuvvetli değil bir de sakatlandı tam cayır cayır oynarken. Kolasinac başlarda pek oynamıyordu, şimdi iyi oynuyor ama onunda savunma yönü kuvvetli değil. Orta sahada da savunma yönü kuvvetli adam yok. Yani adam elindeki malzemeye göre iyi performans çıkardı. Yani bu malzemeyle, bundan iyisini kimse almaz, çok zor. Şans falan oraları bilmem adam iyi iş çıkardı. Bence başarılı.

"Adaletle artık değer katacak her şeye olumlu bakıyorum"

VAR (Video Asistan Hakem) sistemi ile futbolun heyecanının kaybolacağı düşüncesi vardı. Bu sezon birçok büyük ligde sistem uygulanıyor. Gelinen noktada sizce sistem başarılı sonuçlar verdi mi?

Ağabey VAR sistemi olması gereken bir sistem. Başarılı ba-

şarısızını geçtim. Premier Lig'de yok şu an gol çizgisi teknolojisi ama VAR'da olması lazım. Ağabey şöyle düşünüyorum; empati kurmak lazım ben bu tarz olaylarda düz bakıyorum. Başına gelmesini istemediğin olaylar başkasının başına gelsin ister misin kısmındayım. Atıyorum, benim takımım Arsenal yani dördüncülük yarışı yapıyoruz sezonun son haftası kazanırsak dördüncüyüz, kaybedersek gidecek her şey. Mesele sadece dördüncülük değil, Şampiyonlar Ligi oradan gelecek 50-60 milyon para vs. Ben bu kadar büyük yatırım yapıyorum, burası bir iş yeri, bu kadar insanın emeği var. Sezonun son haftası, son maç dakika 90, maç 0-0, geldim ceza sahası içerisinde bir pozisyon karambol falan rakip oyuncunun bir tanesi eliyle topu attı kenara pozisyon öldü, hakem görmedi bitti her şey. Ağabey orada VAR olursa kimse benim emeğimi çalamaz. Bu benim başıma gelse ben deliririm. Başkasının da başına gelmesini istemem o yüzden. Adaleti sağlama noktasında bugün VAR olur yarın başka bir şey. Adalet noktasında artık değer katacak her şeye ben

olumlu bakıyorum. Ha oyun yavaşlıyor, evet oyun yavaşlıyor zamanla belki bu kısılacaktır. Tempo azalıyor, evet azalıyor. Premier Lig'in alametifarikası tempo, gelecek sene VAR'ın gelmesiyle neler olacak göreceğiz. Doğru uygulandığı sürece yani.

Şampiyonlar Ligi'nde geçtiğimiz haftalarda büyük sürprizler yaşandı, tur atlayan Ajax, Manchester United ve Juventus takımları hakkında yorumunuz nedir? Şampiyonlar Ligi'nde final adaylarınız hangi takımlar?

Manchester bala geçti öncelikle bunu net bir şekilde konuşalım. Manchester taraftarı da kabul ediyordur, rakip üzerinden bir çekememezlik değil yani. Aklin yolu bir, herkesin iki tane gözü var bakıyor ve görüyorlar o yüzden çok konuşmaya değer bulmuyorum. Ha bu sıradaki tur için geçerli değil. Çıkarlar Barcelona karşısında cayır cayır oynayıp kazanırlar orasını bilemem. Ajax ise çatır çatır oynayıp geçti o yüzden mutluyum. Hollanda ve Arjantin'i severim, benim yakın olduğum

iki futbol ülkesi bunlar. Ajax'ı çocukluğumdan beri sevmişimdir o yüzden başarılı olmaları sevindirici. Ha üzücü olan taraf, Frenke de Jong gelecek sene Barcelona'ya gidecek. De Ligt gider, bu takım bir dağılır. Ama Ajax 10 senede bir yapısından dolayı bu oyuncuları çıkartıyor, bugün bu iyi meyvelerin hepsini buduyorsun, alıyorsun bütün meyveleri. Ağaç böyle ölmüş gibi görünüyor ama 10 yıl sonra yine vermeye devam ediyor. Doğru bakılıyor, doğru besleniyor o yüzden bu ağaç yaşamaya devam eder. Bugünkü başarısı da takdire şayan.

Juventus'a gelirse kazanın kulüp olmanın farkı diyeyim. 2-0'dan sonra bir de yani işte Madrid tarafının saçma sapan hareketleri, rakibi kızdırmaya gerek yok ağabey. Di Maria, Old Trafford da abuk, subuk hareket yaptı, döndü dolaştı hali ortada takımın. Simeone çıktı o hareketi yaptı, Madrid taraftarları Ronaldo ile dalga geçti falan sonuç ortada. Yapmayacaksın ağabey yani gerek yok, durduk yere motive edi-

yorsun rakibi. 2-0 ile deplasmana çıkıyorsan hele de Atletico Madrid gibi takımsan, otomatikman savunmaya başlıyorsun. Rakip bir tane atarsa sonra maçın kalanı azap. Rakip zaten atmak zorunda olarak çıkmış, bir tane de gol bulmuşlar iştahlanmışlar gelecekler üzerine. Sen artık onun tedirginliğinde devam edeceksin yani sonra ikiyi de yersin. 3 bence penaltı değildi falan ama kime ne o saatten sonra Juventus zaten hak etmişti. Ronaldo da atıyor yani ne diyeyim bilmiyorum.

Futbol dışına çıkacak olursak takip ettiğiniz diğer sporlar ve desteklediğiniz takımlar veya sporcular kimler?

Basketbol takip ederim, on sene falan da amatör oynadım zaten. Okul takımı, bölgesel lig vs. O yüzden çocukluğumdan beri basketbol takip ederim. NBA'de yıllarca New York Knicks'i tuttum. Sonra artık yani bu senenin başında hakikaten yıldım yani, her yerde de böyle garip garip takım tutmama gerek yok şöyle kazanan bir takım tutayım dedim.

Boston'a geçeyim, Boston Celtics tutayım dedim onları da patlattım bu sene. Yine bir karakersizlik yapıp Knicks'e döndüm. Çekirdek iyi, seneye de Durant gelecek falan böyle yani. Tenis çok izlerdim 90'lar sonu 2000'ler başı falan. Pete Sampres hayranıyım. Deli gibi tenis izliyordum o dönemler sonra koptum tabii Pete bırakınca. Yani tam olarak koptum demeyeyim ama ilgim azaldı. Başka şeylere ilgim kaydı.

"Canını sıkamak isteyen Fisher King'i izlesin"

Son olarak Londra Merkez programında sık sık müzik, dizi ve film geyiği yapıyorsunuz, okuyucular için de önereceğiniz yapımlar var mıdır?

Son izlediklerimden söyleyeyim o zaman ya da neyse şimdi aklıma geldi durduk yere, La Mante diye bir Fransız yapımı 6 bölümlük gerilim, polisiye dizi var onu önereyim. Müzik için de Foals'un son albümünü önereyim. Onu dinliyorum zaten son zamanlarda. Film için de Fisher King diyeyim. Arada dönüp bakarım, canını sıkamak isteyen varsa otursun izlesin.

Her öğrencinin hayali

Erasmus programı

Bütün güzel şeylere ulaşmak için bir çaba gerektiği gibi Erasmus'a gitmek için de not ortalaması, dil yeterliliği gibi bazı gereklilikler için çaba harcamak gerekiyor.

Üniversitede okuyan her öğrencinin hayallerinden bir tanesi yurt dışında bir üniversite okumaktır. Bu hayalin altında yatan sebeplerin başında yabancı dilini geliştirmek, farklı bir kültür hakkında bilgi sahibi olup o kültür içerisinde sosyal bir yer edinmek ve akademik açıdan farklı eğitim modellerinde eğitim görme isteği sayılabilir. Bu düşüncelerle hareket edip yurt dışında bir üniversiteyi kazanamayan öğrenciler için Erasmus programı karşılırlarına çıkmaktadır. Erasmus programı Türkiye'de herhangi bir üniversitede okurken eğitimin belirli bir süresini Avrupa ülkelerinden bir tanesinde tamamladığı öğrenci değişim programının adıdır. Bu yazıda Erasmus programına katılmak isteyen bir öğrencinin hangi şartları yerine getirerek bu programa katılabileceği ve Erasmus programına katılmış olan öğrencilerin yurt dışında geçirdiği öğrencilik hayatlarından ve deneyimlerinden bahsedeceğiz.

Haber ■ Çağdaş Ak

İlk olarak 1987 yılında AB tarafından hayata geçirilen Erasmus günümüzde yaklaşık 3 milyon öğrencinin yararlandığı bir program haline geldi. Bugün Avrupa genelinde 37 ülke 480 üniversite bu program kapsamında faaliyet yürütüyor.

Her üniversite öğrencisinin üniversiteye gelirken hedeflerinden biri olan Erasmus programı birçok üniversite öğrencisi için hayal olarak kalıyor çünkü Erasmus programına katılmanın ilk koşulu herhangi bir okulda okuyor olmak olsa da, programa katılmak isteyen öğrencilerin bazı şartları da karşılaması bekleniyor. Öğrencinin Erasmus programına katılmak için gerçekleştirmesi gerekenleri öncelikli olarak şu şekilde sıralayabiliriz;

- Üniversitede okuyan tüm önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri başvurabilirler.

- Lisans / Yüksek lisans öğrencileri hazırlık sınıfında iken başvuramazlar.

- Öğrenciler daha önceki yıllarda Erasmus öğrencisi olmaya hak kazanmış ama bu haklarını kullanmamış veya vazgeçmiş dahi olsalar, tüm sınavlara tekrar katılmak zorundadırlar. Daha önceki yıllarda Erasmus programından yararlanmış ve hibesiz olarak tekrar yararlanmak isteyenler başvuru yapabilmektedir.

- Başvuracak öğrencilerin tam zamanlı öğrenci olması gerekmektedir.

- Başvuran bütün adayların üniversiteleri tarafından yapılacak dil sınavına katılmaları gerekmektedir.

- İngilizce eğitim veren yüksek öğretim kurumlarına gitmek isteyen adaylar İngilizce dil sınavına, Almanca veya Fransızca eği-

tim veren yüksek öğretim kurumlarına gitmek isteyen adaylar ise aynı şekilde Almanca veya Fransızca dil sınavlarına gireceklerdir. Adaylar birden fazla dilin sınavına girebileceklerdir. Dil sınavından başarısız olan adaylar değişimden faydalanamazlar.

- Öğrenciler hibeli, hibesiz ya da güz yarıyılında hibeli bahar yarıyılında hibesiz olarak değişimden yararlanabilirler.

- Aynı öğrenci, her bir eğitim-öğretim kademesinde öğrenim ve staj hareketliliğinden toplam 12 aya kadar hibeli/hibesiz yararlanabilir. (1. Kademe: Önlisans, Lisans; 2. Kademe: Yüksek Lisans, 3. Kademe: Doktora)

- Başvurular ücretsizdir.

- Başvuru için öğrencilerin en son genel not ortalamalarının önlisans ve lisans öğrencileri için en az 2.20/4.00 veya 58/100, yüksek lisans ve doktora öğrencileri için 2.50/4.00 veya 65/100 olması gerekir.

- Erasmus Öğrenim Hareketliliğinde başvuruları değerlendirilmede kullanılacak değerlendirme ölçütlerinde:

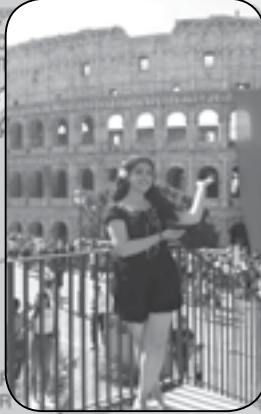
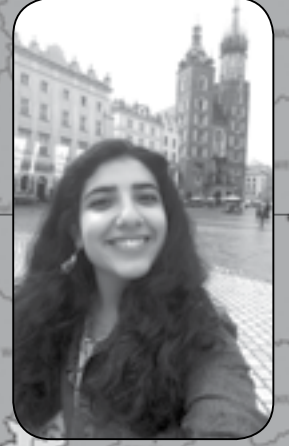
Akademik başarı düzeyinin yüzde 50'si ile dil puanının 50'si hesaplanmaktadır.

- Yıl hesabına göre eğitim alan öğrencilerin 2 yıl, yarıyıl hesabına göre eğitim alan öğrencilerin 2 yarıyıldan fazla yarıyıl/yıl kaybetmemiş olmaları gerekmektedir.

Yani kısaca herhangi bir üniversitenin ön lisans, lisans ve doktora derecesinde eğitim gören bir öğrenci istenilen not ortalaması ve dil için gereken koşulu karşılaması durumunda Erasmus programından yararlanabiliyor. Yazının bundan sonraki kısmında Erasmus programına katılmış öğrencilerin deneyimlerinden bah-

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünde okuyan Asya Es Erasmus ile toplam 11 ülke 15 şehir gezmiştir.

sederek Erasmus programını bir de birinci gözden göreceğiz.

İlk olarak Çukurova Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü öğrencisi Asya Es Viyana'da geçirdiği Erasmus deneyimlerini bize aktaracak.

Asya ilk olarak Erasmus sürecinin yorucu fakat sonuçları için katlanılabilecek bir süreç olduğundan bahsediyor. Asya Erasmus deneyimi için ilk yapılması gereken şeyin üniversitenin yaptığı B2 seviyesindeki dil sınavına girmek olduğunu, bu sınava girmek için de genel not ortalamasının en az 2.20 olması gerektiğini belirtiyor. Asya'nın gittiği okulun eğitim dili Almanca ve İngilizceymiş fakat Erasmus öğrencileri İngilizce eğitim kısmında eğitim görüyorlarmış. Asya'nın gittiği okula özel mi yoksa genel bir durum mu bilinmez ama hocaların ana dilleri Almanca olduğu için İngilizceyi anadilleri gibi konuşamadıkları ve öğrencilerden de böyle bir performans beklediklerini, çoğu ders-te hep birlikte sözlük kullandıklarını ve kendini ifade etmekte çok zorluk çekmediğini belirtiyor Asya. Ayrıca sınıfı uluslararası bir sınıf olduğu için ders aralarında diğer ülkelerden gelen öğrencilerle Fransızca, Çince, Rusça hatta Farsça dillerinde de konuşmaya fırsat oluyormuş. Viyana'nın konum itibarı ile Avrupa'nın tam ortasında oluşunu Asya en büyük şansı olarak belirtiyor. Bu sayede birçok Avrupa ülkesini gezmeye fırsatı olmuş. Asya gittiği ülkeler hakkında şunları söylüyor: "Slovakya, Hollanda, Polonya, İsviçre, İtalya, Hırvatistan, Macaristan, Avusturya ve Almanya'ya gitme fırsatı yakaladım. Gittiğim ülkelerin anadilinde kelimeler öğrenip onların dilini öğrenmeye çalıştım, onlarla iletişime geçtiğimde yaşam tarzları hakkında bilgi sahibi oldum ve kültürlerini gözlemledim, aynı zamanda kendi ülkemi ve kendi kültürümü de onlara tanıtmaya çalıştım."

Asya Erasmus sürecinde edin-

Asya Erasmus sürecinde edin-

İletişim Bilimleri öğrencisi Hamidou Kaala Bah Erasmus ile iki dönem Macaristan'da okumuş.

diği arkadaşlıkların hala sürdüğünü hatta birbirlerine ara ara kartpostal gönderdikleri bu sürecin ona unutulmayacak anılar ve arkadaşlıklar kattığını belirterek sözlerini tamamlıyor.

Erasmus programına gidip tecrübelerini bizlerle paylaşan bir diğer kişi Çukurova Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Bilimleri öğrencisi Gine'li Hamidou Kaala Bah. Hamidou program kapsamında Macaristan'ın Eger kentinde Eszterhazy Karoly Üniversitesinde

iki dönem boyunca okumuş. Hamidou Erasmus tecrübesini şöyle anlatıyor: "Erasmus programı boyunca birçok kültürü tanımaya fırsatım oldu, yeni arkadaşlıklar edindim ve bu arkadaşlıklarım hala devam ediyor. Bunların yanında Almanya, Fransa ve birçok Avrupa ülkesini bizzat gidip görme fırsatım oldu, buraların kültürüne hayran kaldım, yüksek lisansımı Avrupa ülkelerinin birinde yapmayı planlıyorum herkesin bunu deneyim edinmesini isterim." dedi.

Üniversite okuyan bütün öğ-

rencilerin hayali olan fakat sadece belli bir kısmının gidip tecrübe edebildiği Erasmus programı hakkında ilk ağızdan tecrübeleri ve bu programa katılmak için gereken koşulları sizlere aktarmaya çalıştım. Umarım öğrencilik hayatınız boyunca sizlerin de bir gün Erasmus programına katılıp birbirinden farklı ülkeleri gezip tecrübe edinmeye fırsatınız olur.

Kaynakça

<https://indigodergisi.com>

<http://international.cu.edu.tr>

SUR'DA

Diyarbakır'ın en ünlü ilçesi Sur'da bu ilçeyi bu kadar değerli kılan ünlü yapıt surların gerçek büyüğü kokusunu en derinden hissetim.

Gezi Yazısı ■ Marya Hediye POLATDAĞ

Bu, Diyarbakır'a üçüncü gelişimdir. Ama Diyarbakır burada büyüyenler için bile bitmez. Her yapıt her mimari size her görünüşünde güzelliğin yeni bir sırrını açıyor. Diyarbakır'da surlar şehrin bir parçasıdır. Bu sokaklarda umudun kırk saklı sandığı geziyor. Sabahleyin kışın soğuşundan korunmak için boğazına kadar sarıp sarmalanmış insanları izleyerek surlara gittim. Bu şehir suskun, surlar kırgın gibi aslında ne bize ne olanlara, tarihin kıymetini bilmeyenlere! Surlara daha önce de gelmiştim, anladım ki daha önce bu güzelliği görmemişim, sevmemişim, anlamamışım. Değişen bir yanım var, bu şehre karşı daha ilgili, daha samimiyim artık. Belki ondan dört sene uzak kalmanın özlemidir. Her defasında artan bir memleket hasreti, her defasında görmemezlikten gelemeyeceğim bir tarih kokusu... Etrafta bir sis. Hava çok soğuk, göz gözü görmez dumanlı bir hal, soğuktan mütevellit etraf her zaman-kinden biraz daha sessiz. Burası büyük insanların, şık mağazaların ya da koca otellerin olmadığı bir temizlik, zarafet ve tarihin sergisi. Surların üstündeki kafelerden biri-

ne oturdum. Garson ısmarladığım menengiç kahvesini getirdi. Yanında en sevdiğim çikolatadan büyük bir parça, ayrıca bir kasede rengarenk küçük şekerler. Kahveyi yudum yudum içerken, sura gelen insanları ve bu eşsiz güzelliği seyrediyorum. Kara kızlar, oğlanlar geçiyor önümden. Beyaz tülbentli teyzeler, kalbi sevdiğinin elini tutmanın vermiş olduğu heyecanı ile atan genç kızlar, heyecanları yüzlerden belli olan genç sevgililer. Gözlerimi surda gezdiriyorum yavaş yavaş. Diyarbakır sokaklarında dağınık kafalar, tıraşsız suratlı adamlar ellerinde yürürken yaktıkları sigaraları var. Kalkıyorum kahvem bittikten sonra. İçimde tarifi olmayan binbir duygu. Buralarda gezerken hep aynı his hep aynı yaşadıklarım.

Surların hikâyesi

Surda gezinirken orta yaşlı bir amcayla karşılaşıyorum. Sigara içmekten ön dişleri sararmış, saç ve sakalı birbirine karışmış, şalvar tarzı bir pantolon var üstünde. Başında ya torun ya da küçük oğlunun olduğunu düşündüğüm beresi... Beresi kafasına tam oturmamış; berenin deseni, rengi bana böyle bir izle-

nim verdi. Tüm bunların yanında sıcakkanlı, güler yüzlü bir adam. Selam verince büyük bir sevinçle selamımı aldı. "Ohoo aleyküm selam yeğenim." dedi, hemen kabulendi. Bu samimi tavır bana cesaret veriyor, adını soruyorum "Raşit" diyor. Kürtçe takma bir adı da varmış ama tam anlayamadım. Bana adını söyledikten sonra bu defa o bana dönüp "Gezmeye mi geldin buralara? Yabancı mısın? Nerden geldin? Güzeldir buralar. Mesleğin ne? Ne iş yapıyorsun?" gibi bir sürü soru sordu. Sanırım yabancı olduğumu düşündüğü için bana bu kadar iyi davrandı, ben de hiç bozmadım. Galiba yalan söylemiş oluyorum. Ama olsun, ne yapabilirim ki! O kadar samimiydi ki Raşit Amca bunu bozmak istemedim. Diyarbakır, Surlar ve buradaki insanlarla ilgili beni bilgilendirmesini, bana rehberlik etmesini istedim. Aslında burayı da, insanların da, surları da kendimce tanıyorum. İlk defa burayı başka ağızlardan dinlemek istiyorum. Biliyorum ki herkes kendince seviyor ve kendince bir hikâye buluyor buraya. Ama bu herkesin kendince hissettiklerinin dışavurumu. Kimi asi diyor kimi medeniyet beşi-

ği diyor kimi Güneydoğu'nun Parisi kimi sadece susuyor. Raşit Amca'ya kulak kesiliyorum. Bu defa onun bu memleketle ilgili ne diyeceğini merak ediyorum. Ama onun yanında not alamıyorum çünkü kendi olmaktan uzaklaşabilir. Ses kaydı hiç alamıyorum şarjım nerdeyse hiç yok. En iyisi kafama yazmak, bakalım ne kadar kuvvetli bir hafızam var. Bunları düşünüp kendi kendime gülerken Raşit Amca bunu fark edip "Ne tuhaf bir kız." dedi. Bunu Kürtçe söyledi, benim anlayamayacağımı düşünerek. Bence bunu duymamı ya da anlamamı istemedi ama bu bile beni güldürmeye yetiyor. Raşit Amca yaşımı sordu. Ben de ona yaşımı söyledim. Şaşırdı, "Daha küçük görünüyorsun." dedi. Böyle söylemesinin sebebi galiba kendi kendime gülmemdi. Ben böyle algıladım. Ama olsun yine de güzel.

Raşit Amcanın peşinden

Hava epey soğuk, sis dağıldı ama yağmur yağacak gibi duruyor. Surların üstü her zamankinden daha sessiz daha sakin. Biraz ürkmüyor değilim şu sıra ama olsun yapacak bir şey yok, Raşit Amca'nın peşine takıldım gidiyorum. "Burada mutlaka kaçak bir çay içmelisin. Bizim çayımız başkadır, sizin oranın çayına benzemez." dedi. Ben yine güldüm. Bizim orayı nerden biliyor? Daha nereli olduğumu sormadan beni farklı bir memlekettten gelen biri gibi düşünmeye başladı. Raşit Amcayla sohbeti baya ilerlettim bu defa bana "Senin konuşmaların bir değişik nerelisin?" dedi. İşte beklediğim soru bir an ne diyeceğimi bilemedim. Sonra birden ağızımdan "Annem babam Diyarbakırlı ama ben Adanalıyım." dedim. Yüksek sesle kakhaha attı. Bu defa ben şaşırdım. Sonra bir yandan gülerken bana "Zaten bu kadar değişik ol-

mandan Adanalı olduğunu anlamalıydım gerçekten Adanalılar çok değişik." deyip gülmeye devam etti. (Ben "Hiç de değişik değiller. Ayrıca ben Diyarbakırlıyım, şimdi ne diyeceksin bakalım?" dedim. Tabii içimden. Bu düşündüklerimi yüzüne söyleyecek cesareti kendimde bulamadım.) Bu konunun siz-biz meselesine dönmemesi için "Aman Raşit Amca nereli olduğumuzun ne önemi var. Bak sen burada bana bu güzel çaydan ısmarlıyorsun, sen de Adana'ya gelersen sana şalgamından ikram ederim. Şehirlerimiz farklı olabilir ama aynı gökyüzü altında toplaniyoruz hepimiz." dedim. Raşit Amca "Valla ne demek istediğini tam anlamadım ama herhalde güzel bir şey söyledin. İşte okuyanla okumayan aynı olmuyor. Ben her şeyi anlayamıyorum." dedi. Varlığını istemediğim tüm eksik yanlarım ve çokluğunu da yokluğunu da istemediğim iki arada bir derede bir duyguya kapılıyorum Raşit Amca konuşunca.

Raşit Amca bir yandan rehberlik etmeye başladı ve surlarla ilgili "Kızım bak, bu gördüğün yer dünyanın en eski ve en sağlam surlarındandır. Bu surlar Çin Seddi'nden sonra en uzun surdur. Sen okumuş bir kızsın belli, biliyorsundur bunları. Ama yine de bil, gör bak ne kadar önemli diye söyledim." dedi. (Yalnız internet kaynaklarından yavaşan bir tarih, gezilesi yerler ve görülecek pek çok inceliğe sahip olan Diyarbakır surları, aslında Çin Seddi'nden sonra en uzun sur değildir. Antakya surlarından ve İstanbul surlarından sonra en uzun sur olmasına rağmen yaşama ve ayakta kalma bakımından bu iki suru geride bırakmıştır.) "Diyarbakır'ı temsil eden bu tarihi surlar hala dimdik ayakta. Ulaşımı kolay, şehirle iç içe. İlkbaharda ya da ılık kış günlerinde rahat gezilir. Yakınında Hz. Süleyman Cami var. Surların tam 4 ana

girişi var. Diyarbakır'da bulunup tarihe tanıklık etmek isteyenlerin muhakkak görmesi ve deneyimlemesi gereken bir yapıt. Ancak biraz daha ciddiyetle bakım yapılabilirdi." dedi Raşit Amca. (Raşit Amcayla burada aslında yazdığımın çok daha fazla konuştuk ve bana çok iyi rehberlik etti. Anladım ki hafızam o kadar güçlü değilmiş. Çünkü surlarla ilgili söylediklerini yazarken her şeyi tam hatırlayamadığımı fark ettim.) Raşit Amca'ya teşekkür edip biraz da kendimle yalnız kalmak istedim.

Surlar ve bendeki izleri

Burada, surların üstünde yürürken içimden "Şu yolların dili olsa da konuşsa. Acaba kim, nelerden gelmişti. Kim bilir kimler nasıl hikâyeler taşımıştı bu surlara. Bu taşlar ne kadar sırda şahit." diye geçiyor. Bir an her şeyi bırakıp gitmek geliyor içimden. Bu taşlar, bu yapı bana beni yabancı hissettiriyor yine. Bir yanım "Bırak!" diyor bir yanıma "Bırak her şeyi, bu şehri, bu insanları, bu çelişkileri, bir yanım kesin değil! Eve dönmek istiyorum; sırtımın kamburu evime, cıvıllığının görkemli korunağına, yalnızlığının kalesi evime dönmek. Bu şehir beni maziye götürüyor. Bir kırgınlık hissettiriyor surun üstü. Küçükken masallara nasıl inandığımı, hayaller kurduğumu burada fark ediyor gibiyim. Ne çok yanılmış olduğumu yüzeme vuran bir yapısı var buranın. Yine sonuçta kendime kırılıyorum. Maziye değil, kırgınlığım ana değil, masalların bana yaptıklarına.

Başımı çevirip gökyüzüne bakıyorum. Yağmur dindi, gökyüzü masmavi gülümsedi yine. Gitme vakti galiba. Dağılan eşyalarımı toparlayıp gitmeye hazırlanırken umudumu, hüznümü ve tüm maziyi de çantama atmaya unutmuyorum. Elbette gökyüzü umudun ucunu gösteriyor.

Anadolu'nun eşsiz diyarı Kapadokya

İnsanların Kapadokya'ya gidiş sebeplerinin en başında dünyada eşi benzeri çok az bulunan peribacalarını yerinde görmek ve sıcak hava balonları ile bu eşsiz güzelliğe gökyüzünden bakmak geliyor. Fakat emin olun Kapadokya'ya gittiğinizde sizi bundan çok daha fazlası karşılayacak.

Gezi Yazısı ■ Çağdaş AK

“Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?” diye sorar Mehmet Akif İstiklal Marşı şiirinde. Üzerine gerçekten uzun uzun düşünmeye sevk eden bir sorudur bu. Bu soruda beni düşündüren uğruna feda olmaktan ziyade bu vatani cennet yapan şeyin ne olduğuydu. Şöyle bir düşününce bu ülkenin gerçekten başlı başına bir cennet olduğunu görüyorum. Bu yazıda ülkemizin cennet köşelerinden birisi “Beyaz Atlar Diyarı” olarak da bilinen Kapadokya'yı turlayacağız.

Şubat ayında gittiğimiz Kapadokya'da her yer karla kaplıydı ve beyaz örtü adeta güzelliğine güzellik katmıştı. Konaklama yerimiz

olan Göreme'de ilk dikkatimizi çeken şey Çin lokantalarının fazla oluşuydu. Bunun sebebini yöre insanına sordüğümüzda burayı en çok Çinli turistlerin ziyaret ettiklerini söylüyorlardı ki daha sonra gittiğimiz müze ve tarihi yerlerde en çok Çinli turistleri görerek bunu tecrübe ettik.

Kapadokya deyince herkesin olduğu gibi bizim de aklımıza ilk gelen şeylerin başında peribacaları var. Tabii buraları gidip yerinde gördükten sonra Kapadokya'nın sadece bundan ibaret olmadığını anlamış olduk. Mesela dünyanın ilk ve tek Saç Müzesi de burada bulunuyordu ve yılda on binlerce insan

buraya saçlarından bir tutam bırakıp buradan ayrılıyordu. Birbirinden ilginç bu yerlere yazımın ilerleyen kısımlarında daha detaylı bir şekilde değineceğim, fakat önce gelin Kapadokya'nın geçmişi hakkında biraz duralım.

Kapadokya; Hasan Dağı, Erciyes Dağı ve Göllü Dağı'nın jeolojik devirlerde aktif durumdayken püskürttüğü lavlarla başlayan serüvenini milyonlarca yıldır devam ettiriyor. Yumuşak volkan tüflerinin yağmur suları ve rüzgârla aşınması bu doğa harikalarını meydana getirmeye etken olmuş. Sel sularının dik yamaçlarda kendine yol bulması sert kayaların çatlamasına ve kop-

masına neden olmuş. Alt tarafta yer alan daha kolay aşınan malzemenin derin bir şekilde oyulması ile de üst tarafta şapka ile korunan koni biçimli gövdeler oluşur.

Her mevsim gezilmesi ayrı bir keyifli olan Kapadokya coğrafi olarak Nevşehir merkezli olarak Kayseri, Niğde, Adana Tufanbeyli ilçesi ve Kırşehir illerini kapsayan bir bölgenin adıdır. Peribacalarının yoğun olarak bulunduğu yer olarak da Nevşehir merkezli; Ürgüp, Göreme, Avanos, Uç Hisar, Derin kuyu ve Ak-saray'a bağlı İhlara yerli ve yabancı turistlerin en çok ilgi gösterdiği yerlerdir. Bölge MÖ. 2 binli yıllarda Hititler tarafından yerleşim yeri olarak seçilmiş, özellikle yerli halkla kaynaşmayla birlikte de büyük Hitit İmparatorluğu'nun kuruluşuna ev sahipliği yapmış. MÖ. 2000'li yılların sonuna doğru imparatorluğun yıkılması sonucu bölgede daha küçük Hitit Devletlerine yerini bırak-

mış. MS. 1. yüzyılda bölge Roma İmparatorluğu'nun hâkimiyetine geçmiştir. Hristiyan Roma İmparatorluğu bölgenin jeolojik yapısını öyle bir kullanmış ki çok rahat oyulan kayaları oyarak yeraltı şehirleri ve hastaneler, gene çok rahat şekil verebildikleri peribacalarını oyarak manastır ve kiliseler inşa etmişler ve böylelikle bölge Hristiyanlığın yayılmasındaki önemli merkezlerden birisi haline gelmiş.

Bizim Kapadokya'daki ilk ziyaret ettiğimiz yer Göreme Açık Hava Müzesi oldu. Burası Göreme şehir merkezine 20 dakikalık yürüme mesafesinde bir açık hava müzesi. Müze, Kültür Bakanlığına bağlı bir müze statüsünde olduğu için buraya müze kartınızla veya girişten alabileceğiniz tek kullanımlık kart ile giriş sağlayabiliyorsunuz. Müze içerisinde birçok peribacasının içi oyularak yapılmış ev ve ibadethaneden meydana geliyor. Yapılmış olan bu

evler yapıldığı ilk günkü sağlamlığını hala korunuyor. Bu evlerin her birinin içinde ayrı ayrı mutfak, banyo ve yatmak için oluşturulan yerler var. Buradaki en dikkat çekici yapıların başında kiliseler yer alıyor. Burada birkaç tane kilise var ve her birinin duvarına çizilen resimler ve semboller hala korunuyor ve gelen ziyaretçileri kendine hayran bırakıyor.

Gezimizin ikinci durağı Derinkuyu yeraltı oluyor. Derinkuyu yeraltı şehri Kapadokya'da yer alan en büyük yeraltı şehri. Bölgede Hristiyanlığın yayıldığı dönemde inşa edilmiş olup, hayvanlar ve erzak stokları ile beraber yaklaşık 20 bin insanı barındıracak kapasiteye sahip. Çok katlı bir yapıya sahip olan Derinkuyu, yeraltı şehrinin en üst katında hayvan barınakları, merdivenli kısmı geçtikten sonra şarap mahzenleri ve mutfak kısmı bizleri karşılanıyor. En alt katında ise me-

zarlık bölümü bulunan Derinkuyu yeraltı şehrinin en etkileyici kısmı ise mükemmel bir şekilde tasarlanmış olan havalandırma sistemi. Yapılan havalandırma sistemi ile yerin metrelerce altında 20 bin kişiye temiz hava ulaştırılıyor.

Kapadokya bölgesinin bir diğer doğa harikası da Uç Hisar Kalesidir. Esasında tüf kayalarının aşınması ile oluşan peribacalarının en büyüğü olan Kale, MÖ. 2. yüzyılda kayaların oyulması ile bu hale getirilmiş ve Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı döneminde tamir edilerek kullanılmış. Kalenin bir diğer özelliği ise aynı anda hem Hasan Dağı'nı, hem de Erciyes Dağı'nı görmemizi sağlamasıdır.

Kapadokya'nın bir diğer görüşü yeri de Avanos Yeşilirmak kenarında yer alan çömlek atölyeleridir. Yeşilirmak su yatağından çıkarılan killi toprak şekil vermeye elverişli oluşu ve yapılan kapların onlarca yıl dayanmasından ötürü yörede onlarca yıldır kullanılıyor. Burada

herhangi bir çömlek atölyesine girip hep çömlek yapımının tarihçesi hakkında daha detaylı bir bilgi alabilir hem de çömlek yapımını deneyimleyebilirsiniz. Biz daha önceden namını duyduğumuz Galip Ustanın çömlek atölyesine gitmeyi tercih ediyoruz. Galip Usta her gelen misafiri gibi bizimle de özel olarak ilgileniyor. Galip Ustanın çömlek yapımını canlı olarak izledikten sonra Galip Usta, kadın arkadaşları çömleklerin üzerine çıkartarak çömleklerin ne kadar sağlam olduğunu gösteriyor bizlere. Eğer üzerine çıkan kişi çömleği kırmayı başarırsa Galip Ustanın büyük bir çömlek hediyesini kapıveriyor, çömlek kırılmazsa da Galip Usta teselli olarak küçük bir çömlek veriyor.

Bizim Galip Ustanın çömlek atölyesine gitmemizdeki en büyük nedenlerden biri dünyanın ilk ve tek saç müzesinin kurucusunun Galip Usta oluşu. Avanos merkeze iki kilometre uzaktaki çömlek atölyesinden bizlere verilen giriş biletleri ile Galip Ustanın ilk çömlek atölyesi ve şu an Saç Müzesi olarak konukları ağırlayan Avanos merkezindeki saç müzesine gidiyoruz. Avanos merkezde Saç Müzesi diğer bir adıyla "Chez Galip'in Saç Müze-

si" diye sorarsanız herkes size orayı gösterecektir. Saç Müzesi'nin ilginç bir hikâyesi var elbette. Anlatılanlara göre Galip Usta Avanos'a turist olarak gelen bir kadına âşık olur. Kadın ülkesine dönerken hatıra olarak Galip Ustaya bir tutam saçından bırakır. Bu olaydan sonra Galip Ustanın dükkânına gelen her kadın bir tutam saç bırakıp öyle gidermiş, tabii saç müzesine sadece kadınlar saç bırakabiliyor. İsteyen kadınlar saçından bir tutam kestikten sonra adını, soyadını, o günün tarihini yazarak saçla birlikte duvara asarlar. Saç Müzesi'nde o kadar fazla saç var ki Guinness Rekorlar Kitabı'na bile girmiş. Saçların fazla oluşundan dolayı Guinness görevlileri

saçların sayımını tek tek yapmak yerine metrekaresine hesaplamışlar. Saç Müzesi, Kapadokya'ya gidenlerin mutlaka uğraması gereken yerlerden biri. Saç Müzesi'ne dair son bir not: Müzede saçların üzerinde kişilerin kişisel bilgileri de yer aldığı için fotoğraf çekimi kesin olarak yasak. Müzeden ayrılmadan önce müzenin girişinde yer alan çömlek mağazasından hatıra olarak bir çömlek bile alabilirsiniz.

Saç Müzesi'nin çıkışında yer alan yöresel yemekleri sunan tarihi ve meşhur lokantada yemeğinizi yiyebilirsiniz. Mesela bir testi içinde pişirilip servis edilen testi kebabını yemeden buradan ayrılmayın derim ve tabii yemeğinizin üstüne yorgunluk kahvenizi de Yeşilırmak kenarında içebilirsiniz.

Kapadokya gerek doğa güzellikleri, gerek yüzlerce yıllık tarihe tanıklık eden yapısıyla bir hafta sonunuzu değerlendirebileceğiniz en uygun yerlerden bir tanesi. Çinliler binlerce kilometre öteden sırf bu güzellikleri görmek için gelirken bizler sadece resimlere bakarak bu yer hakkında bilgi sahibi olmamalıyız. Fazla uzağımızda olmayan bu güzelliği mutlaka yerinde gidip görmeliyiz.

